ASKERÎ TARİH BELGELERİ

Dergisi

EYLÜL 1993 Yıl 42 Sayı 96

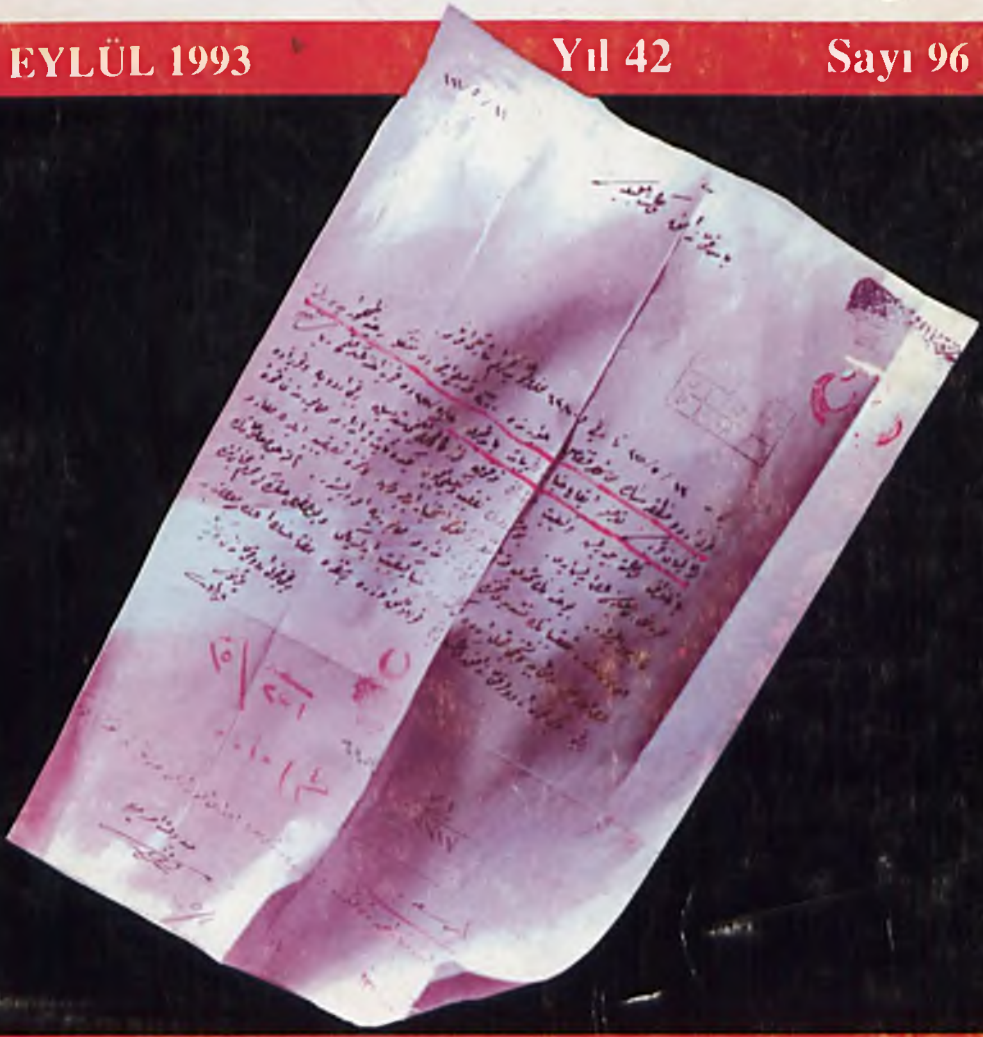

Gnkur. Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Bşk.

TARİH YAZMAK, TARİH YAPMAK KADAR MÜHİMDİR. YAZAN, YAPANA SADIK KALMAZSA, DEĞİŞMEYEN HAKİKAT İNSANLIĞI ŞAŞIRTACAK BİR MAHİYET ALIR.

ATATÜRK

ASKERÎ TARİH BELGELERİ *Dergisi*

EYLÜL 1993 YIL : 42 SAYI : 96

TÜRK İSTİKLÂL HARBİ SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ

(23 AĞUSTOS - 13 EYLÜL 1921)

Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları

ANKARA
Genelkurmay Basımevi
1994

GENELKURMAY BASIMEVİ
YAYIN NUMARASI : '94/22

SUNUŞ

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi'ndeki belgelerden derlenen ve Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos - 13 Eylül 1921) dönemini kapsayan Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'nin 96 ncı sayısını yayınlamış bulunuyoruz.

Türk İstiklâl Harbi'nin 22 gün 22 gece aralıksız devam eden bu ilk meydan muharebesi, yeni Türk Devleti'nin tarihine, dünya tarihinde pek az rastlanan büyük bir meydan muharebesi örneği kaydetmiştir. Bu muharebede Başkomutan Mustafa Kemal; "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, vatandaşın kanıyla sulanmadıkça terk olunamaz" diyerek vatanın her karış toprağı için dövüşmeyi emretmiştir.

Yakın tarihimizin önemli bir noktasına ışık tutması amacıyla hazırlanan bu eser, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi'ndeki belgelerden, Em. Alb. Niyazi ARTAN, Tarih Uzmanı Nilgün ERDAŞ, Tarih Uzmanı Hülya ÖZKAN, Tarih Uzmanı Gülhan BARLAS tarafından bu günkü yazıya çevrilmiş ve yetkili kurul tarafından da incelenerek yayıma hazırlanmıştır.

Cumhur ASPARUK
Hv. Plt. Korgeneral
Gnkur. ATASE Başkanı

ÖN SÖZ

Kütahya - Eskişehir Muharebelerinin çok zor şartlar altında cereyan etmesi ve başarıyla sonuçlanmaması üzerine Türk ordusu, muharebeye Sakarya nehri doğusunda devam etmek ve her türlü hazırlıklara gereken zamanı kazandırmak amacıyla Afyon ve Eskişehir gibi çok önemli stratejik mevkileri ve 100 kilometreyi aşan bir arazi kesimini de terk ederek dünya harp tarihinde daima bir inceleme zemini yaratan stratejik kurallara en uygun çekilmeyi başarıyla gerçekleştirmiştir.

Diğer taraftan Yunanistan, Kütahya - Eskişehir Muharebelerini kazanmakla gücünü dünya kamu oyuna kanıtladığını düşünerek, bu muharebede yok edemedikleri Türk ordusunu Sakarya'da yok etmeyi plânlıyordu. Ayrıca, Ankara'yı ele geçirerek Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Hükûmeti'ni dağıtmak, İtilâf Devletleriyle birlikte, şartları daha da ağırlaşmış Sevr Antlaşması'nı Türk ulusuna zorla kabul ettirmek de, plânları arasında yer alıyordu. Ancak, bu amaçlarını gerçekleştirmek için tasarladıkları harekâtın, 20 günlük bir hazırlıkla yapılmasını yeterli gördüler. Kütahya - Eskişehir Muharebelerinde elde ettikleri başarının getirdiği güven ve artan moral güçleriyle kendilerinden o kadar eminlerdi ki, hedeflerine zorlu bir harekâtla değil, kolayca ulaşabileceklerini hayal ediyorlardı.

Bu durumda Türk ordusunun Sakarya nehri gerisinde yapacağı savunma, Türk İstiklâl Harbi'nin bir dönüm noktası olacaktı. Kütahya - Eskişehir Muharebelerinin başarıya ulaşamaması ülkede ciddî ve kritik bir durum yaratmıştı. Bu nedenle ordunun, Sakarya gerisinde vereceği çetin savunma muharebesinde ihtiyacı olan güç ve dinamizmi yeniden kazanması gerekiyordu.

Bu nedenle, millî ordunun, silâh, cephane ve diğer ikmal maddelerinin tamamlanması büyük önem taşıyordu. Bu arada iç siyasî durum nedeniyle genel seferberlik de ilân edilmemişti. İşte bu ağır koşullar nedeniyle acil çözüm bekleyen sorunların üstesinden gelebilecek bir kişi olan Mustafa Kemal, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 5 Ağustos 1921'de "Başkomutan" olarak atandı (Bkz. Belge No. 2530).

Mustafa Kemal ilk iş olarak, tüm ulusal kaynakları büyük bir hızla harekete geçirdi ve 7 - 8 Ağustos'ta Tekâlif-i Milliye (ulusal yükümlülük) emirlerini yayınladı.

Bu sırada Türk Genelkurmayı'nın muhtemel bir taarruza karşı harekât ve savunma plânı ise şöyleydi:

"Ankara Çayı ve Ilıcaözü deresi arasındaki Sakarya nehri kesiminde batıya karşı savunma düzeni almak, geride herhangi bir kanadın kuşatılması ihtimaline karşı güçlü ihtiyatlar bulundurmak suretiyle Yunanlıların taarruz güç ve azmi kırılıncaya dek savunmayı sürdürmek..." (Bkz. Belge No. 2531).

Yunan Genelkurmayı'nın harekât plânı ise:

"Asıl kuvvetleriyle Porsuk çayı güneyinden Ankara'ya ilerleyerek Türk asıl kuvvetlerini yok edecek, bu arada Türklerin harekât üssünü ve tesislerini işe yaramaz hâle getirdikten sonra demir yolunu da tahrip ederek taarruz mevziine dönmekti."

Bütün hazırlıklarını tamamlayan Yunan ordusu, 23 Ağustos 1921 sabahı ileri harekâta başlayarak Türk ileri mevzilerini taarruz etti ve akşam üstü Mangal dağı bir Yunan tümeni tarafından ele geçirildi (Bkz. Belge No. 2533, 2534). 24 Ağustos günü, Yunan ordusu Beylikköprü bölgesinden Sakarya doğusuna geçti (Bkz. Belge No. 2535). Yapılan karşı taarruzlara rağmen düşman nehrin batısına atılamadı. 25 Ağustos'ta düşman Türbetepe'yi ele geçirdiğinden o bölgede ihtiyatta bulunan 3 ncü Kafkas Tümeni 3 ncü grubu takviye etti ve Türbetepe geri alındı (Bkz. Belge No. 2536).

23 Ağustos'tan 5 Eylül' e kadar geçen f14 gün içinde Yunan ordusu Ilıca deresi boyundan kuzeye doğru ve ortalama 25 kilometre kadar ilerleyerek durmak zorunda kaldı (Bkz. Belge No. 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551).

9 Eylül'e kadar muharebeler şiddetle devam etti. 9 Eylül'de düşmanda geri çekilme belirtileri görülmeye başladı (Bkz. Belge No. 2552).

11 Eylül'den itibaren düşman sağ kanattan başlayarak batıya doğru çekildi (Bkz. Belge No. 2555). 12 Eylül'de ise düşman taarruzları kırılarak (Bkz. Belge No. 2557, 2558, 2559) 13 Eylül'de Sakarya doğusu tamamen düşmandan temizlendi ve 22 gün 22 gece devam eden Sakarya Meydan Muharebesi zaferle sonuçlandı (Bkz. Belge No. 2560, 2561).

Sakarya zaferi, askerlik ve politika bakımından kurtuluş mücadelemizin önemli bir aşaması olmuş ve zaferi takip eden devrede iç ve dış politika açısından önemli başarılar elde edilmiştir. Örneğin dış politikada bu zafer, Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile ilişkilerinde bir dönüm noktası olmuş; Sovyetler Birliği'nin aracılığı ile 13 Ekim 1921'de Kars'ta, Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan arasında bir anlaşma imzalanmıştır. Yine bu zaferden sonra Fransızlarla da 20 Ekim 1921'de Ankara Antlaşması imzalanmış, İngilizlerle de esirlerin mübadelesi konusunda bir anlaşma yapılmıştır. 2 Ocak 1922'de Ankara'da Türkiye Ukrayna dostluk anlaşması imzalanmıştır.

Dışta elde edilen bu başarıların yanı sıra, Sakarya zaferiyle Türk ulusunun hükûmete olan güveni artmış, Millî Mücadele'nin başından bu yana iç siyasî nedenlerle bir türlü ilân edilemeyen genel seferberlik de bu zaferden sonra ilân edilmiştir (Bkz. Belge No. 2563).

Sakarya zaferi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti'nin ve ordularının kudretini bütün dünyaya tanıtmıştır. Bu muharebeden sonra kendisine "Gazi" ve "Mareşal" unvanı verilen (Bkz. Belge No. 2574) Mustafa Kemal Paşa, Sa-

karya zaferinden sonra dünya kamu oyunun bilgisine de sunulan açıklamasında İstiklâl Savaşımızın amacını anlatmış ve "Biz hudud-u millîyemiz dahilinde hür ve müstakil yaşamaktan başka bir şey istemiyoruz. Türk halkı, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve onun hükûmeti, her medenî millet ve hükûmet gibi varlığını, hürriyet ve istiklâlinin tanınması talebinde katiyen musirdir ve bütün davası da bundan ibarettir" demiştir.

Asım BIYIK
Öğ. Alb.
I. As. T. Krl. Bşk.

İÇİNDEKİLER

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2529	3 Ağustos 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, Yunanlıların Anadolu'da bir daha yaşayamayacak şekilde kesinlikle yok edileceğini ve bunun için alınması gereken önlemler hakkında sivil makamlara gönderdiği genelge.
2530	5 Ağustos 1921	Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa'nın Batı Cephesi Komutanlığı'na TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa'nın "Başkomutan" seçildiği hakkında meclisce kabul edilen kanun suretini bildiren yazısı.
2531	21 Ağustos 1921	Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın İsmet Paşa ile yaptığı genel durum değerlendirmesi ve alınacak tedbirleri Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa'ya bildirmesi ve bu durumla ilgili onun düşüncesini isteyen yazısı.
2532	23 Ağustos 1921	Batı Cephesi Komutanı'nın, kolordu ve birliklerin faaliyet gösterecekleri hatları bildiren cephe emri.
2533	23 Ağustos 1921	5 nci Tümen Komutanı Kenan Bey'in, Mangal dağına ilerleyen düşmanın genel durumu hakkında Batı Cephesi Komutanlığı'na verdiği rapor.
2534	24 Ağustos 1921	2 nci Grup Komutanı Selâhaddin Adil Bey'in Batı Cephesi Komutanlığı'na, Mangal dağına bağlı 5 nci grubun düşmanla yaptığı taarruzun başarısızlıkla sonuçlandığını bildiren raporu.
2535	25 Ağustos 1921	Batı Cephesi Komutanı'nın 12 nci ve Mürettep Kolordu Komutanlıklarına, Beylikköprü karşısındaki düşmanın Sakarya batısına atılması gerektiğini bildiren emri.
2536	25 Ağustos 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 1, 2, 3, 4 ve 12 nci Grup Komutanlıklarına, genel durum hakkında yazdığı akşam raporu.

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2537	26 Ağustos 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, Beylikköprü doğusunda, demir yolunun iki tarafında bulunan düşmanın kesin taarruzunun beklendiğini, bu nedenle alınması gereken tedbirleri bildiren 26 numaralı cephe emri.
2538	27 Ağustos 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, düşmanın bütün cephelerde yaptığı genel taarruzun püskürtüldüğü ve ordunun bulunduğu bölgeleri kesinlikle muhafaza edeceği hakkındaki 27 numaralı cephe emri.
2539	28 Ağustos 1921	28 Ağustos öğleye kadar Mürettep Kolordu, 4, 3 ve 1 nci grup cephelerindeki vaziyeti belirten Başkomutanlık raporu.
2540	29 Ağustos 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, düşmanın ciddî taarruzları karşısında bir miktar arazi kaybedildiğini bu nedenle grupların alacağı vaziyeti bildiren 30 numaralı cephe emri.
2541	30 Ağustos 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, 5 nci Grup Komutanlığı'na, düşmanın Büyükçalış istikametinde ordu sol kanadına yaptığı taarruzlara karşı grubun alacağı vaziyeti bildiren emri.
2542	30 Ağustos 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, 3 ncü Grup Komutanlığı'na, 12 nci Grup sol kanadında düşman taarruzunun durdurulduğunu ve takip harekâtının devam edeceğini bildiren emri.
2543	30 Ağustos 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın Mürettep Kolordu Komutanlığı'na, kolordunun asıl savunma hattının Duatepe - Kartaltepe, Karadağ hattı olduğunu bildiren yazısı.
2544	31 Ağustos 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 1 Eylül 1921 tarihinde düşmanın yapması beklenen taarruzuna karşı yapılacak harekât hakkında 32 numaralı cephe emri.
2545	1 Eylül 1921	TBMM İkinci Başkanı Adnan Bey tarafından bütün orduya, TBMM'nin güven ve şükranlarını bildiren telgrafı.

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2546	2 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 3 ncü Grup ve Çal Cephesi Komutanlığı'na düşmanın Çal dağını tamamen işgal ettiğini bu nedenle alınan tedbirleri bildiren emri.
2547	3 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı'nın yapılan muharebeler neticesinde, ordu cephesinde yapılacak değişiklikleri açıklayan 34 numaralı cephe emri.
2548	4 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın ordunun bulunduğu bölgeleri kesin olarak savunacağı hakkındaki 36 numaralı emri.
2549	5 Eylül 1921	Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa'nın 5 nci Grup emrindeki bir süvari tümeninin Sakarya güneyindeki Beylikahır, Alpuköy hattına akınlar yapması hakkında İsmet Paşa'ya yaptığı öneri.
2550	6 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın ordunun 6.9.1921'de bulunduğu hattı kesin surette koruyacağını 4 ve 12 nci Grupların karşı taarruza hazırlanacakları hakkındaki 37 numaralı cephe emri.
2551	6 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, 1 nci ve 5 nci Grup Komutanlıklarına, 5 nci Grubun ordu sol kanadında kalan süvari birliklerinin 1 nci Gruba bağlanacağı hakkında verdiği emir.
2552	9 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın düşmanın geri çekilme belirtileri göstermesi üzerine kesin bir sonuç elde etmek için 10 Eylül'de başlatılacak olan taarruzda 1, 2, 3 ve 5 nci Grupların alacağı vaziyeti bildiren emri.
2553	9 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı'nın 1, 2, 3, 4, 5 ve 12 nci Gruplara düşmanla yakın temasta bulunmalarını, düşmanın boşalttığı yerleri hemen işgal etmelerini ve düşmanı sıkıştırmalarını bildiren emri.
2554	9 Eylül 1921	5 nci Grup Komutanı Fahreddin Bey'in Batı Cephesi Komutanlığı'na yazdığı grubunun harekât tarzını bildiren raporu.

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2555	11 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 1 ve 5 nci Gruplara, geri çekilmekte olan düşmanın takibi için bütün cephelerde yapılan taarruzla ilgili akşam raporu.
2556	11 Eylül 1921	Mürettep Kolordu Komutanı Kâzım Bey'in, Batı Cephesi Komutanlığı'na, 57 nci Tümen'in Karadağ'ı işgal ettiğini bildiren raporu.
2557	12 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın gruplara, geri çekilmekte olan düşmanı Sakarya'dan geçerken bozguna uğratmak için grupların taarruz edecekleri hatları bildiren 43 numaralı cephe emri.
2558	12 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 1 nci Grup Komutanlığı'na, düşman ordusunun harekâtında düzensizlik görüldüğünü bu nedenle tümenlerin yapacakları taarruz hakkındaki emri.
2559	12 Eylül 1921	Mürettep Kolordu Komutanı'nın Batı Cephesi Komutanlığı'na Kartaltepe'ye yapılan taarruzun başarıyla sonuçlandığını bildiren raporu.
2560	13 Eylül 1921	5 nci Grup Komutanı Fahreddin Bey'in, bir ay devam eden Sakarya Meydan Muharebesi'nin ordunun kesin zaferiyle sonuçlandığını bildiren cephe emrinin bir suretini bilgi için İsmet Paşa'ya gönderdiğini bildiren yazısı.
2561	13 Eylül 1921	Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın, Batı Cephesi Komutanlığı'na, Batı Cephesi'nde kurulacak olan Kolordu Komutanlıklarına yapılan atamalarla ilgili emri.
2562	13 Eylül 1921	TBMM takdirnamesiyle usul-ü taltif (ödüllendirme şekli) hakkında TBMM Başkanlığı'nın kanun sureti.
2563	13 Eylül 1921	TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa'nın 14-15 Eylül 1921 gece yarısından itibaren bütün

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
		yurtta genel seferberliğin ilân edilmiş olduğunu bakanlıklara ve Genelkurmay Başkanlığı'na bildiren yazısı.
2564	14 Eylül 1921	2 nci Grup Komutanı Selâhaddin Adil Bey'in düşmanın tamamen Sakarya batısına atılmış olduğu ve bu durumda 2 nci Grup tümenlerinin harekât şekillerini bildiren grup emri.
2565	14 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın Genelkurmay Başkanlığı'na ve cephe birliklerine yazdığı Sakarya nehrini yüzerek geçen birliklerimizin kurduğu köprü ve yaptığı geçişlerle, düşmanın Afyon istikametinde çekilmekte olduğu hakkındaki raporu.
2566	15 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 5 nci Kolordu ve 6 ncı Tümen Komutanlıklarına düşmanın henüz Sakarya batısında bulunduğunu bu nedenle ordunun düşmanı takibe devam etmesini isteyen cephe emri.
2567	16 Eylül 1921	3 ncü Kafkas Tümen Komutanı'nın Mürettep Tümen tarafından Sivrihisar'a yapılan baskınla ilgili alınan raporu şubelere bildiren yazısı.
2568	17 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın Sakarya nehrinin batısına geçen birlikleri, düşman taarruzları karşısında savunacakları hatları bildiren 49 numaralı cephe emri.
2569	18 Eylül 1921	Düşmanın Sakarya batısında tepeleri terk etmesi üzerine Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın birliklerin alacağı vaziyet hakkında verdiği 51 numaralı cephe emri.
2570	19 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı'nın düşmanın büyük bölümünün bulunduğu Mihalıç güneyi - Sarıköy, Mecik, Sivrihisar hattında grupların alacağı vaziyeti bildiren cephe emri.
2571	20 Eylül 1921	3 ncü Kolordu Komutanı Kâzım Bey'in, kolordunun 21 Eylül akşamına kadar Mihalıç dağı, Ömer köy ve Ağızözü mıntıkasına ula-

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
		şacağını bildiren kolordu emri.
2572	20 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı'nın çekilmekte olan düşmana bütün ordu ile taarruz ederek bir meydan muharebesine girişmeyi uygun görmediği hakkındaki düşüncelerini Başkomutanlığa bildiren yazısı.
2573	21 Eylül 1921	Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın düşmanın sıkıştırılarak Eskişehir doğusunda başarısına engel olmak için 2 nci Kolordu'nun ileri sürülmesi hakkındaki önerisi.
2574	23 Eylül 1921	2 nci Kolordu Komutanı Selâhaddin Bey'in 3 ncü Kafkas Tümen Komutanlığı'na TBMM Başkanı Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'ya "Gazilik" ve "Mareşallik" unvanının verildiği hakkındaki kararı bildiren yazısı.
2575	24 Eylül 1921	22 Eylül 1921 tarihindeki genel durum hakkında Batı Cephesi Komutanlığı'nın, Genelkurmay Başkanlığı ve kolordulara yazdığı rapor.
2576	24/25 Eylül 1921	Batı Cephesi Kurmay Başkanı Asım Bey'in Kocaeli Grubu Komutanlığı'na gönderdiği Cenevre'de toplanan Milletler Cemiyeti'nin son toplantısında İzmir ve Trakya'nın tahliye edilerek Türklere teslim edilmesi hakkında İstanbul gazetelerinden alınan bilgilerin sureti.
2577	25 Eylül 1921	Doğu Cephesi Komutanı Kâzım Karabekir'in Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa'dan Sakarya Muharebesi hakkında bilgi istemek için yazdığı "kişiye özel" yazısı.
2578	29/30 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın Afyon'a yapılacak taarruzun 2 Ekim 1921'e ertelendiğini 2 nci ve 5 nci Kolordu Komutanlıklarına bildiren harp telgrafı.
2579	30 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 2 nci ve 5 nci Kolordu Komutanlıklarına Eskişehir, Tandır, Hamidiye, Çavdarlı, Karaaslan bölgesinde bulunan düşmanla yapılacak taarruz için harekât emri.

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2580	4 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın Afyon civarında meydana gelen muharebelerde grupların alacağı vaziyet hakkında Genelkurmay Başkanlığı'na verdiği rapor.
2581	5 Eylül 1921	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, Genelkurmay Başkanlığı'na Afyon bölgesindeki genel durumu bildiren raporu.

BELGELER

Belge No : 2529

	7/478
	107
	34

یولاطی
۲۷/۸/۲

مقامات ملکیه یه تعمیم

اردو مزك اكسيندن صوكره ترك اجتماعی بویوك بر موفقیت صورتنه بوسترمكه جالشان دشمن، وضعیتك حقیقی آكلاییوب اندیشه‌لره دوشوركه باشلامشدر. بزم هدف آناطولی یونان اردوسنك آناطولیده بردها یاشاییه‌جه‌ق درجه‌ده محو قطعیدر. ایشته‌ك تكلیف جغرافیه‌سی و وسائطك درجه‌سنه كوره، بونجه قطعی بهره‌لری استحصال ایچون اجرا ایدیلكده حركاته اعتبار حالصانه ایله اعتماد ایتمك وبنا عجز هرهاری و وضعیتده اردو یه خدمتی ان بویوك وظیفه دیانت و حمیت بیلمك، حدسز بر قاجاندری تعقیب ایتمك جهتنده ترتیب ایدیلن وظائفك خلاصه‌سیدر. دشمن صول طاقمی صرف ایدیوردی. دشمن موفقیتنه قدر قوتلی طوته ایدرك ونه‌لیوكسك یاپمغه یاپاماسی نتیجه بزم ایچون نه قدر خیرلیدر. كچیرتیلیر وكچیره‌جك كونلر كچه‌سنه‌لر و آیدن‌دن دها مشكل و اضطرابلی دها اشتدارلی اولمایه‌جقدر.

اهالیمز، ایشته آكلاتمق ان بویوك وظیفه جهاد بیلمك یركه یونانلیلرك آناطولیده بهره‌لری محا ایدیلجك محققدر. اردو مزك وعائله‌لرمزك یونان قوالنده خرسز وعصمه دشمن سورولمسندن قورتولمسی ایچون اردو مزه دائما نفقه كلمكده. تاریخلرك بو خوجه العاده مجاهده كوندرنده، محلكزك اداره داخلیه‌سنی درعهده ایتمك حیثیتی كوسترمه‌ك خدا كار رؤسای ملكیه‌سنه خطاب ایدیورم دسترده طلب ایدیورم كه اردو مزك موفقیت قطعیه‌سنك ان اساسلی شرطی سزلرك بو موفقیته جانه‌نه اینانمكز و بو اوغورده ملتك مادی و باخصوص معنوی قوتلری مجاهده‌یه توجیه ایتمكز و بونجه‌یی هر واسطه ایله فقط بهره‌لری استحصال ایتمكدر.

غرب جهه‌سی منطقه‌سی داخلنده‌كی مقامات ملكیه‌یه تبلیغ ایدلسه و برای معلومات داخلیه وظائف عصمه ایدلسه‌در.

غرب جهه‌سی قوماندانی

عصمت

Belge No : 2529

Polatlı

3.8.37 (3.8.1921)

Makamât-ı Mülkiyye'ye Ta'mîm
(Sivil Makamlara Genelge)

Ordumuzun Eskişehir havalisini terk etmesini büyük bir muvaffakiyyet sûretinde göstermeye çalışan düşman, vaziyetin hakikatini anlayıp endişe ile düşünmeye başlamıştır. Bizim hedef-i âmâlimiz (isteklerimizin ana hedefi) Yunan ordusunun Anadolu'da bir daha yaşayamayacak derecede mahv-ı kat'iyyesidir (kesin yok olmasıdır). Arâzîmizin teşekkülât-ı coğrafyası (coğrafî yapısı) ve vesâitimizin derecesine göre bu netîce-i kat'iyyeyi be-heme-hâl istihsâl (kesin sonucu mutlaka elde etmek) için icrâ ettiğimiz harekâta emniyyet-i halisâne ile (tam bir güvenle) i'timât etmek ve binâen-aleyh (bundan dolayı) her hâl ve vaz'iyyette orduya hizmeti en büyük farîza-ı diyânet ve hamiyyet (dinsel ve ulusal haysiteyi gereği) bilmek, hizmetten kaçanları tel'în etmek (lânetlemek) cümlemize terettüb eden (düşen) vezâifin hulâsasıdır (görevlerin özetidir). Düşman son takatini sarf ediyor. Düşman muvaffakiyyetini ne kadar kuvvetli zanneder ve ne derece yüksek yaygara yaparsa netîce bizim için o kadar hayırlıdır. Geçirdiğimiz ve geçireceğimiz günler geçen seneler ve aylardan daha müşkil ve ızdırabı daha imtidadlı (uzun) olmayacaktır.

Ahalimize iyi anlatmayı en büyük farîza-i cihâd (savaş görevi) bilmeliyiz ki Yunanlıların Anadolu'da be-heme-hâl imhâ' edeceği muhakkaktır. Evlerimizin ve ailelerimizin Yunan kralının hırsız ve ırz düşmanı sürüsünden kurtulması ancak ordumuza dayanmakla mümkündür. Tarihimizin bu fevkalâde mücâhede (savaş) günlerinde memleketimizin idâre-i dâhiliyyesini (iç idaresini) derûhte etmek hamiyyetini (üstüne almak yüceliğini) gösteren fedakâr rüseâ-yı mülkiyye (sivil idare yöneticileri) size hitâb ediyorum ve sizden talep ediyorum ki ordumuzun muvaffakiyyet-i kat'iyyesinin (kesin başarısının) en esaslı şartı sizlerin bu muvaffakiyyete candan inanmanız ve bu uğurda milletimizin maddî ve ba-husus (özellikle) manevî kuvvetlerini mücâhedeye tevcih etmeniz ve bu netîceyi her vâsıta ile fakat be-heme-hâl istihsâl eylemenizdir.

Garb (Batı) Cephesi mıntıkası dahilindeki makamât-ı mülkiyyeye tebliğ edilmiş ve berây-ı ma'lûmat (bilgi için) Dahiliye Vekâleti'ne (İçişleri Bakanlığı'na) arz edilmiştir.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1074
Dosya No : 62
Fihrist No : 34

Belge No : 2530

A | 4/4478
1074
F | 62

غرب جبهه‌سی قومانده‌لغی

تورکیه بیوک ملت مجلسی رئیسی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه باسه‌قومانده‌لغه توجیه حقوق بیوردقلری
مجلسک ۲۷/۸/۵ تاریخنده اجتماعنده اتفاقه آرا ایله قبول ایتدیکی قانونلر صورتی
عناً بر وجه آتی تعمیم ۵ - ۸ - ۳۷
ایکنجی حربیه عمومی رئیسی
فوزی

"صورت"

۱- تورکیه بیوک ملت مجلسی رئیسی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه باسه‌قومانده‌لغه توجیه حقوق قانونه
ماده ملتک نفسانه بالفعل وضع ایله بقاسنه قوت عالیه اولان اعضاسنه هر برینک قانونه اساسی
وتشکیلات اساسیه قانونلرینه مخصوصه ومصونیت تشریعیه صفتیله محفوظ وحیثیت معنویه‌سی
باسه‌قومانده‌لغه جائز بولنمامه تورکیه بیوک ملت مجلسی قبول ایتدیکی باسه‌قومانده‌لغه
وظیفه‌سنه کندی رئیسی مصطفی کمال پاشایی مأمور ایلیشدر
۲- باسه‌قومانده‌لغه اردوسنک مادی ومعنوی قوتنی اعظمی صورتده تنمیه وتوحید وادارسی
توصیه‌سی توریه حقوق تورکیه بیوک ملت مجلسنک بکا سلاحیتی مجلسی نامنه
برقات رها توجیه حقوق
فعلاً استعمال مأذونمدر
۳- مشار الیه باسه‌قومانده‌لغه مرجع صفت وصلاحیتم اوچ آی مدتله مقید در مجلسی
لزوم کوردیکی تقدیرده بو مدتک انقضاسندن اول دخی بو صفت وصلاحیتی رفع ایده بیلور.
۴- اشبو قانونه تاریخ نشرنده اعتبار اولنمق اجرادر
۵- اشبو قانونک اجراسنه تورکیه بیوک ملت مجلسی مأموردر
۵/اغستوس/۳۷

Belge No : 2530

Garb (Batı) Cephesi K. (Kumandanlığına)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine Başkumandanlık tevcîhi (verilmesi) hakkında Büyük Millet Meclisi'nin 5.8.37 (5.8.1921) tarihlerinde içtimâında ittifâk-ı ârâ (oybirliği) ile kabûl edilen kanûnnâme sûreti aynen ber-vech-i-âtî (aşağıda olduğu gibi) t'amîm. 5.8.37

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Reisi
(Genelkurmay Başkanı)
Fevzi

Sûret

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine Başkumandanlık tevcîhi hakkında kanûn:

Madde 1- Milletin mukadderâtına bil-fi'il vaz'-ül-yed (bizzat elkoymak) yegâne kuvvet-i âlîye (en büyük güç) olan a'zâsından her birinin Kanûn-ı Esâsî (Anayasa) ve Teşkîlât-ı Esâsiyye (Anayasa) kanûnu ile hukuk ve masûniyyet-i teşrîiyyesi (dokunulmazlığı) sıfatıyla mahfûz (saklı) ve şahsiyyet-i mânevviyyesi (manevî kişiliği) Başkumandanlığı haiz (sahip) bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi kuyûd-ı âtîye, (aşağıdaki kayıt) ile Başkumandanlık vazîfe-i fi'liyyesine kendi reisi Mustafa Kemal Paşa'yı me'mûr eylemiştir.

2. Başkumandan ordunun maddî ve manevî kuvvetini a'zâmi sûrette tezy'id (artırmak) ve sevk ve idâresini bir kat daha tarsîn (sağlamlaştırma) husûsunda Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin buna müteâllik (bağlı) salâhiyeti meclis nâmına fi'len isti'mâle me'zûndur (kullanmakla görevlidir).

3. Müşârün-ileyhe (adı geçen yüksek rütbeli kişi) bâlâdaki mevâdd (yukarıdaki maddeler) ile mevdû" (kendisine verilmiş) sıfat ve salâhiyete üç ay müddetle mu'teberdir (geçerlidir). Meclis lüzum gördüğü takdîrde bu müddetin inkızâından (sona ermesinden) evvel dahi bu sıfat ve salâhiyeti ref' edebilir (kaldırabilir).

4. İşbu kanûn tarih-i neşrinden (yayınından) itîbaren mer'iyy-ül-icrâ'dır (geçerlidir).

5. İşbu kanûnun icrâsına Türkiye Büyük Millet Meclisi me'mûrdur.

12
—
14
5 Ağustos 37 (5 Ağustos 1921)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1074
Dosya No : 62
Fihrist No : 65

Belge No : 2531

A	4-4478
D	69
F	68

21.8.37 (21.8.1921)

Telefon

İkinci, Dördüncü Grup Karargâhında Erkân-ı Harbiyye-i

Umûmiyye Reisi (Genelkurmay Başkanı) Fevzi Paşa Hazretlerine

İsmet Paşa ile vaz'iyyeti nasıl mütâlaa ettiğimizi (değerlendirdiğimizi) cevâben ber-vech-i âtî (aşağıda olduğu gibi) arz ediyorum:

Düşmanın üç fırka (tümen) olduğu tahakkuk eden (kesinleşen) ihâta (kuşatma) kolunun ileri karakollarıyla 21.8.37 günü akşamı Cambaklı-Hacımusaoğlu hattının altı kilometre şarkında (doğusunda) idi. Bu ihâta kuvvetlerinin dâhilî cenâhındaki (iç kanadındaki) fırka "Kokar" dan Katrancı istikamet-i umûmiyyesine müteveccih (yönelmiş) bulunuyordu. Düşmanın bu kuvvetleri ile Sakarya nehri "dahil" arasında asgarî daha üç fırkasının harekette olduğunu kabul ediyorum. Düşmanın Kavuncu köprüsü karşısında kuvvetli görülmemekte olduğu gibi sûret-i umûmiyyede (genel olarak) Yıldıztepe aleyhine fa'âliyyette bulunacağına dâir henüz bir emâre de (belirti de) yoktur.

Buna nazaran düşmanın umûm Sakarya Cephesi'nde tarassudla iktifâ' ederek (gözetlemekle yetinerek) Sakarya'dan İnlerkatrancı'ya ve daha şarkına kadar olan sâhada ihâta koluyla birlikte taarruza geçeceğini kabûl ediyorum. Bu takdîrde "Toydemir", "Sapanca" mevzi'leriyle umûmiyetle sol cenâhımız birinci derecede hâiz-i ehemmiyyet (önemi) bulunuyor. Bunun için 57 nci Fırka'nın ilk yürüyüş hedefi Sivri olmak üzere verildi. Bu gün akşama kadar inkişâf edecek (meydana gelecek) vaz'iyyete göre yeni vaz'iyyet aldırılacaktır. 23 ve 24 ncü Fırkalar ile Osman Ağa Alayı Haymana'ya tevcîh olunmuştur (hareket ettirilmiştir). Bu fırkalar "Toydemir" ile Mangaltepe arasında lüzûm görülecek mevzi'leri takviyeye yetişebilecekleri gibi düşman ihâta kolunun Mangaltepe cenûbundan (güneyinden) şimâl-i şarkiyye'ye (kuzeydoğuya) hareketine karşı kabil-i isti'mâl (kullanılabilir) bir hâlde bulunacaklardır. Düşman ihâta kuvvetiyle bunun gerisinde bulunan kuvvetleri müstahkem mevzi'mize çarpmaktan ictinâben (kaçınarak) "Kürdlerkışlağı" istikamet-i umûmiyyesinde daha şarktan kavramak üzere tevcîh-i hareket ettikleri (yöneldikleri) takdîrde bu kolun şarktan önüne çıkmak mümkün olamayacağına nazaran "Mangaltepe - İnlerkatrancı" hattından cenûba taarruzla düşmanı muhârebeye mecbûr etmek zarûrî olacağına binâen (bağlı olarak) taarruz ihtimâli nazar-ı dikkate alınmıştır (gözönüne alınmıştır). Bu akşam "Sivri"de bulunacak olan Elli Yedinci Fırka, On İkinci ve Üçüncü Grub Cepheleri ile Toydemir Cephesi

Belge No : 2531

için şimdilik ihtiyat (yedek) olarak orada terk edilebilir. Düşman "Yıldıztepe"den i'tibâren mevzi'imize çarpmaktan ictinâb ihtimâli tahakkuk edince (ortaya çıkınca) On Birinci Fırka'nın dahî şarka tahrîki (hareketi) düşünülüyor. Bu akşam Yahşihan'a muvâsalat eden (ulaşan) Kırk Sekizinci Alay'a bir bataryanın "Mallıköyüne" trenle sevkine emrolunmuştur. Buna nazaran mütâlaa-i devletlerini (düşüncelerinizi) ricâ ederim.

Başkumandan
Mustafa Kemal

Aslına mutâbıktır (uygundur)

12 nci Grub Erkân-ı Harbiyye Şu'besi
Fehmi Efendi'ye yazdırılmıştır.

21 Ağustos 37

Saat 6.40 sonrada (18.40)

Arşiv No	:	4/4478
Klâsör No	:	1076
Dosya No	:	67
Fihrist No	:	68

Belge No : 2532

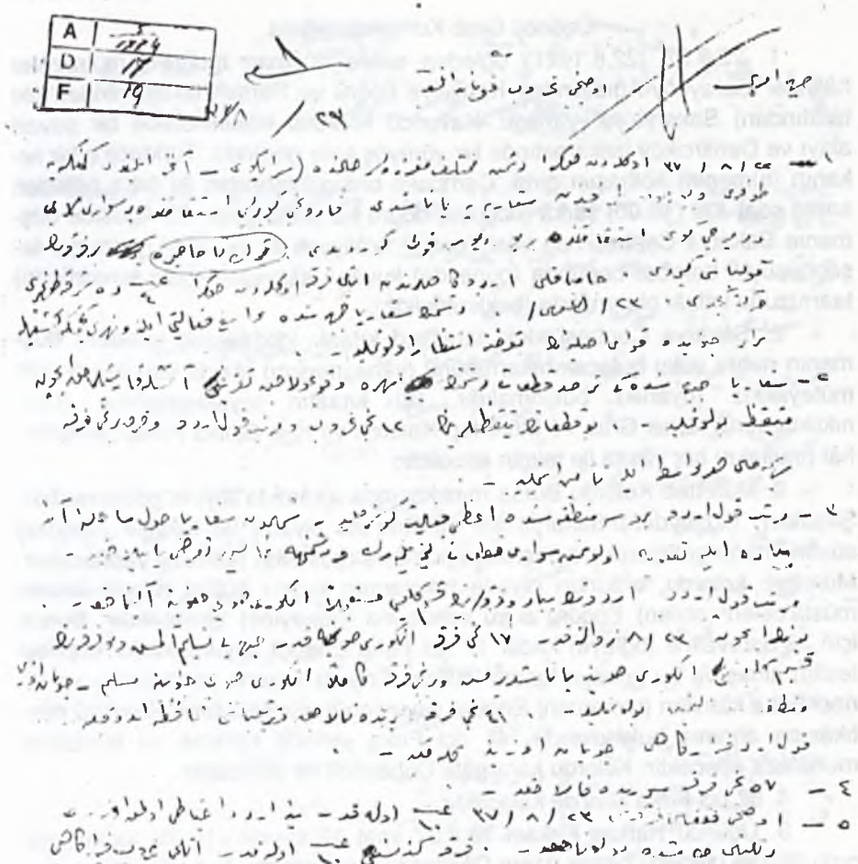

Belge No : 2532

Cephe Emri

Şu'be 1
23.8.37 (23.8.1921)

Üçüncü Grub Kumandanlığına

1. 22.8.37 (22.8.1921) öğleden sonra düşman muhtelif müfrezeler hâlinde "Sarayköy-Ağızelinden Kenye'ye doğru ve Porsuk tarafeyninden (iki tarafından) Sakarya'ya" yanaştı. Kavuncu köprüsü istikametinde bir süvari alayı ve Demirciköy istikametinde bir yürüyüş kolu göründü. Türktacir'e bir fırkanın (tümenin) kolbaşısı girdi. Çambaklı ordugâhlarından iki fırka öğleden sonra saat 4'te (16.00) şarka (doğuya) doğru harekete geçti. 23 Ağustos düşmanın Sakarya Cephesi'nde vâsi' (geniş) fa'âliyyeti ile ve nehri geçmeye teşebbüsüyle beraber cenûbda (güneyde) kuvâ-yı asliyyenin (asıl kuvvetlerin) taarruzuna intizâr olunmalıdır (beklenmelidir).

2. Sakarya Cephesi'ndeki tarassud kıtaâtı (gözetleme birlikleri) düşmanın nehre vuku bulacak takarrübünü (yanaşmasını) ateşle karşılamak için müteyakkız (uyanık) bulunmalıdır. Bu kıtaâtın teyakkuzlarının (uyanıklıklarının) 12 nci Grub ve Mürettep Kolordu ve Kırk Birinci Fırka be-hemehâl (mutlaka) her vâsıta ile te'mîn etmelidir.

3. Müretteb Kolordu Bursa mıntıkasında a'zâmi fa'âliyyet göstermelidir. Şimâlden (kuzeyden) Sakarya sol sâhiline az piyade ile takviye olunmuş süvâri kıtaâtı getirilerek ve düşmana nümâyiş (gösteriş) taarruzu yapılacaktır. Müretteb kolordu, ordunun piyade fırkalarının kısm-ı küllîsi (büyük kısmı) müsta'celen (acilen) Engürü suyu cenûbuna (güneyine) alınacakdır. Bunun için 23.8 zevâline (öğleye) kadar 17 nci Fırka Engürü suyuna kadar cepheyi teslîm almış ve bu fırkanın kısm-ı küllîsini Engürü suyuna yanaştırmış ve Birinci Fırka kâmilen (tamamen) Engürü suyu cenûbuna Müslim-Çobanözü mıntıkasına alınmış bulunmalıdır. 41 nci Fırka yerinde kalacak ve tertîbâtını muhâfaza edecektir. Kolordu karargâhı Çobanözü'ne gelecektir.

4. 57 nci Fırka Sivri'de kalacaktır.

5. Üçüncü Kafkas Fırkası 23.8.37 saat 10 evvele (10.00) kadar yine ordu ihtiyatı (yedeği) olmak üzere Dikilitaş'ta bulunacaktır. Fırka kendisini saat 10 evvele kadar İkinci Grub karargâhı olan Yamak köyüne telefonla rabt edecek (bağlayacak) ve ayrıca İkinci ve Üçüncü Grub karargâhlarında emir zâbitleri (subayları) bulunduracaktır.

6. Birinci Grub'un Haymana şimâlinde kuvveti kalmayacaktır. Grubdan bir fırka 23 sabahı Kızılköy'de ve grub karargâhıyla aksâm-ı mütebakîyyesi (geri kalan kısımları) Haymana'da bulunacaktır. Kızılköy ile Haymana arasında serîan (hızla) telefon irtibâtı te'sîs olunmalıdır (bağlantı kurulmalıdır).

Arşiv No : 5/1734
Klâsör No : 1145
Dosya No : 10
Fihrist No : 19

Belge No : 2533

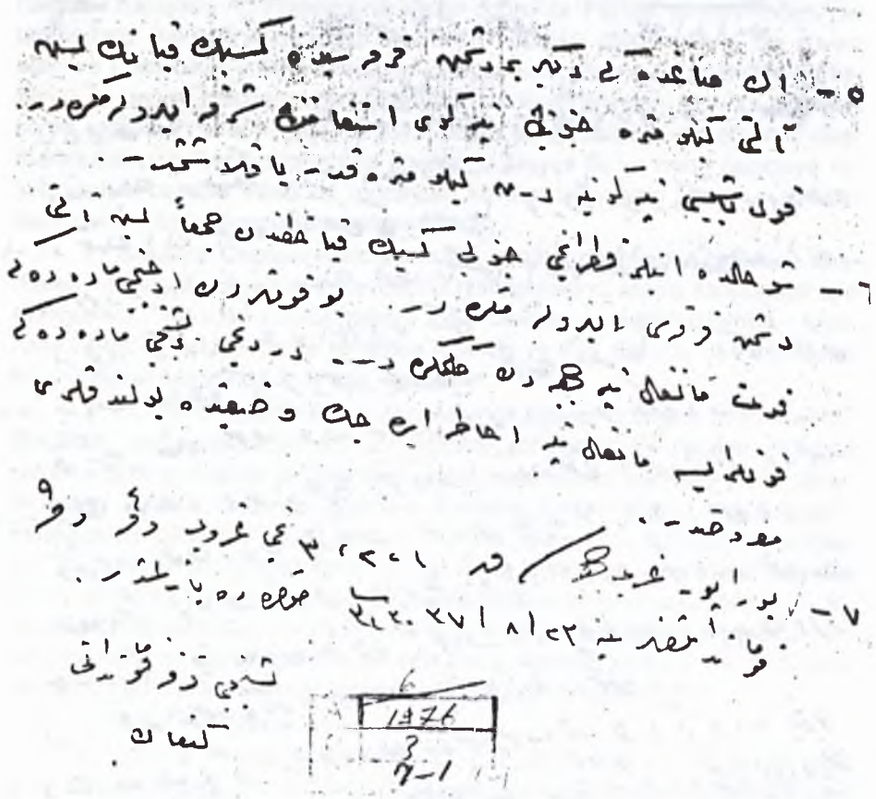

Te'hiri gayri caizdir.
(Geciktirilmesi uygun değildir)

Mangal Dağı
23.8.37 (23.8.1921)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığına

Mangal dağından yapılan tarassudâta (gözetlemelere) göre saat 3 sonra da (15.00) ilerleyen düşman kuvvetlerinin vaz'iyyeti ber-cevh-i âtîdir (aşağıda olduğu gibidir).

1. Düşmanın en sol cenâhındaki (kanadındaki) takriben Türktacir'den şarka (doğuya) doğru ilerleyen bir fırkasının (tümeninin) kolbaşısı İnlerkatrancı cenûb (güney) hizâlarındadır. Bu kol şarka doğru ilerlemektedir.

2. Bunun sağındaki bir düşman yürüyüş kolu takriben bir iki alay kuvvetinde Mollaresul sırtlarına doğru ilerlemektedir.

3. Daha sağda Kırpaoğlu'ndan Kokar istikametinde ilerleyen bir düşman fırkası Kokar'dan, Konakgörmez çayırına ilerlemektedir.

Kolbaşısı Konakgörmez çayırına doğru ilerlemektedir. Kolbaşı konakgörmez çayırı tarafında açılmıştır. Bu kolun gerisinden bir fırka kadar tahmîn edilen diğer bir yürüyüş kolu görülmektedir.

4. Daha sağındaki en uzun bir düşman yürüyüş kolu ki bu da Kırpaoğlu'ndan gelmiştir. Boğazkaya istikametinden şarka doğru ileri yürüyüşe devam etmektedir. Kolbaşısı Boğazkaya civarındadır. Bu kolun kuvveti bir fırkadan daha fazla tahmîn edilmiştir.

5. En sağdaki diğer bir düşman fırkası da Kesikkaya'nın beş-altı kilometre cenûbundan Tepeköy istikametinden şarka ilerlemektedir. Kolbaşısı Tepeköy'üne dört kilometre kadar yaklaşmıştır.

6. Şu hâlde İnlerkatrancı cenûbu Kesikkaya hattından cem'an (toplam) beş-altı düşman fırkası ilerlemektedir. Bu kuvvetlerden Üçüncü maddedeki kuvvet Mangaltepe cepheden gelmektedir. Dördüncü ve Beşinci maddedeki kuvvetler ise Mangaltepe ihâta edecek (kuşatacak) vaz'iyyette bulundukları ma'rûzdur (arz olunur).

7. Bu rapor Garp Cephesi K. (Kumandanlığı), 1, 2, 3 ncü Grub, 4 ncü ve 9 ncu Fırka Kumandanlıklarına 23.8.37 saat 3.30 sonra da (15.30) yazılmıştır.

Beşinci Fırka Kumandanı
Kenan

Arşiv No : 6/1976
Klâsör No : 1214
Dosya No : 5
Fihrist No : 7, 7-1

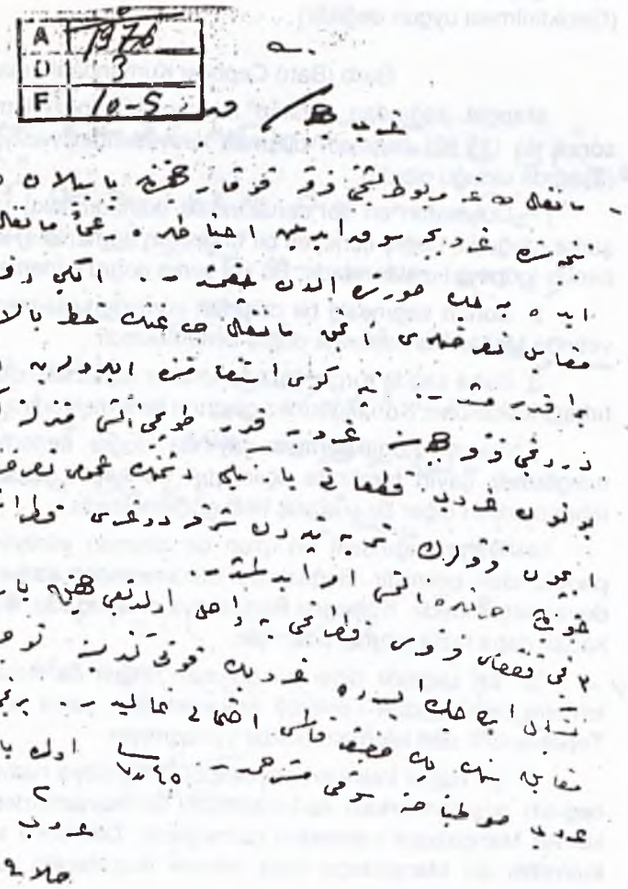

Kaltaklı'dan
24.8.37 (24.8.1921)

Garb (Batı) Cephesi K. (Kumandanlığına)

1. Mangal dağa merbût (bağlı) Beşinci Fırka (tümen) Kokar Cephesi'nden yapılan düşman fırkasının taarruzu netîcesinde grubça sevk edilen ihtiyatlara (yedeklere) rağmen Mangal dağı yarın muhâfaza edemeyecek sûrette elden çıkmıştır. İki defa yapılan süngü mukabil (karşı) taarruzları ancak Mangal dağının hatt-ı bâlâsını (en doruk noktasını) kısmen elimizde bıraktırmıştır. Tepeköy istikametinde ilerleyen düşman fırkaları da Dördüncü Fırka Cephesi'ne grûba (gün batımına) kadar topçu ateşi menziline girmiş olduklarından bütün grub kıtaâtı (birlikleri) yarınki düşmanın umûmî taarruzuna karşı ezdirmemek için fırkaların Türbetepe'den şarka (doğuya) doğru Katrancı - Kaltaklı cenûbundan (güneyinden) sırtlara alınması emredilmiştir. 3 ncü Kafkas Fırkası Katrancı'ya vâsıl olduğu cihetle (ulaşması üzerine) yarın grub ihtiyatını teşkîl edecek ise de grubun kuvveti kendisine teveccüh eden (yönelen) 3 düşman fırkasına mükabelesinin pek zayıf kalması ihtimâli galibdir (daha büyüktür). Birinci Grub'un bir an evvel grub sol cenâhına (kanadına) sevki müsterhimdir (ricâmdır). Saat 7.45 evvelde (07.45) yazılmıştır.

2 nci Grub K.
Selâhaddin

Arşiv No : 6/1976
Klâsör No : 1214
Dosya No : 5
Fihrist No : 10-5

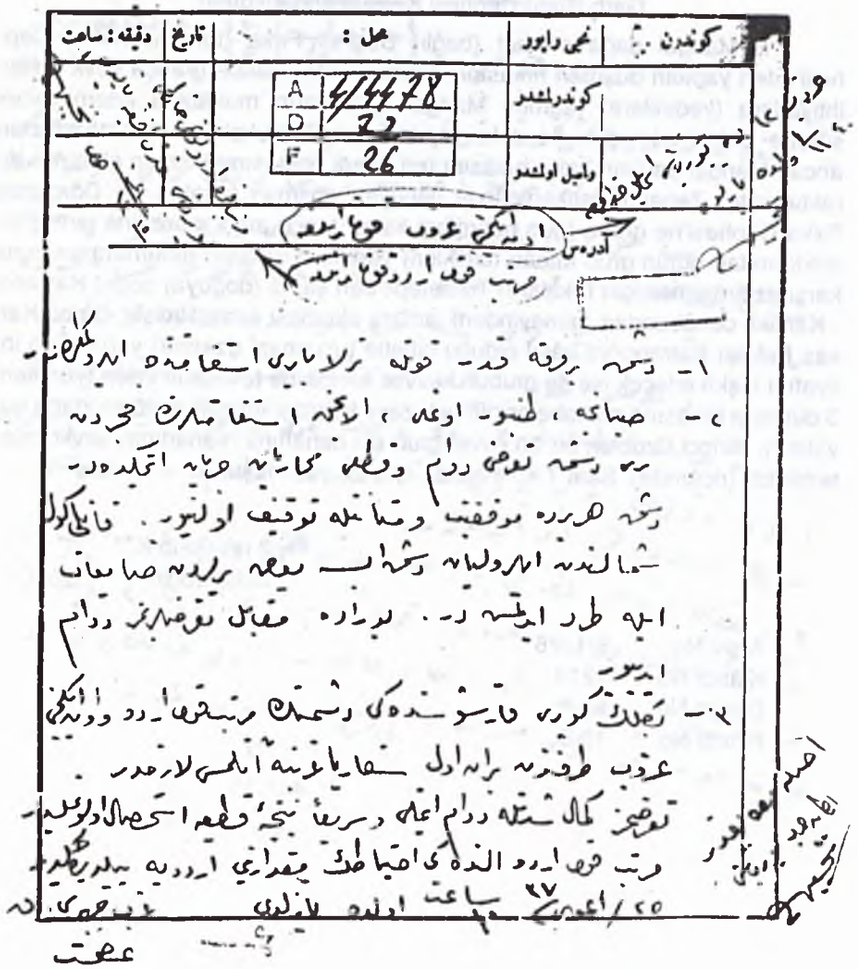

12 nci Grub'da Yüzbaşı İsmail Hakkı Efendi'ye saat 11.40 evvelde (11.40) yazıldı.

Müretteb Kolordu nöbetçi zâbiti (subayı) Yüzbaşı Aziz Efendi'ye yazıldı.

Saat 11.45 evvel (11.15) Tahsin

On İkinci Grub Kumandanlığına

Müretteb Kolordu Kumandanlığına

1. Düşman bir fırka (tümen) kadar kuvvetle Tarlabayırı istikametinde ilerlemektedir.

2. Sapanca Tanburoğlu Alancık istikametlerinde fecrden beri (güneşin doğduğundan itibaren) düşman taarruzu ve kat'î muhârebât (kesin muharebeler) cereyân etmektedir.

Düşman her yerde muvaffakıyyet ve metânetle tevkif olunuyor (başarıyla durduruluyor). Kanlıgöl şimâlinden (kuzeyinden) ilerleyen düşman ise bazı yerlerden zâyiât (kayıplar) ile tard edilmiştir (atılmıştır) Burada mukabil (karşı) taarruzlarımız devam ediyor.

3. Beylikköprü karşısındaki düşmanın Müretteb Kolordu ve On İkinci Grub tarafından bir an evvel Sakarya garbına (batısına) atılması lâzımdır. Taarruzumuz kemâl-i şiddetle (bütün şiddetiyle) devam etmeli ve serîan (süratle) netîce-i kat'iyye (kesin sonuç) istihsâl olunmalıdır (elde edilmelidir). Müretteb Kolordu elindeki ihtiyatın (yedeğin) miktârını orduya bildirecektir.

Garp Cephesi K. (Kumandanı)
İsmet

25 Ağustos 37 (25 Ağustos 1921) saat 10 evvelde (10.00) yazıldı.

Aslına mutâbıktır (uygundur)

Erkân-ı Harb (Kurmay) Yüzbaşı

Tahsin

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1077
Dosya No : 70
Fihrist No : 26

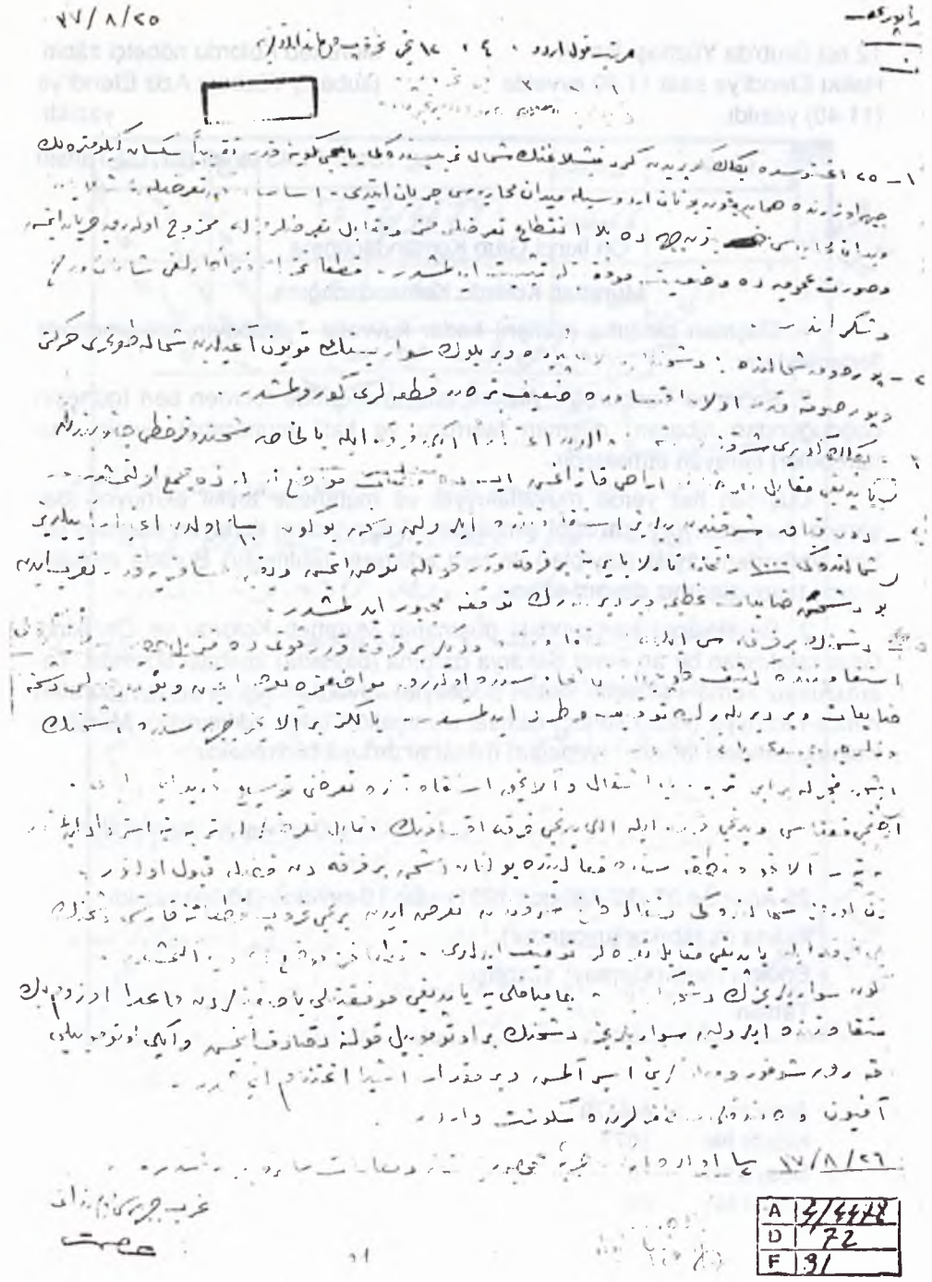

Akşam Raporu 25.8.37 (25.8.1921)

Müretteb Kolordu, 4, 12 nci Grup Kumandanlıklarına
1, 2, 3 ncü Grup K. (Kumandanlığına) diğerlerine
yalnız birinci madde.

1. 25 Ağustos'ta Beylikköprü'den Kürtkışlağı'nın şimâl-i garbisindeki (kuzeybatısındaki) Yaycı köyüne kadar takriben (yaklaşık) seksen kilometrelik cephe üzerinde hemân bütün Yunan ordusuyla meydân muhârebesi cereyân etti. Esâsen düşman taarruzuyla başlayan meydân muhârebesi bütün cephede bilâ-inkıt'a (kesintisiz) taarruzlarımız ve mukabil (karşı) taarruzlarımızla memzuc (karışık) olarak cereyân etmiş ve sûret-i umûmiyyede (genelde) vaz'iyyet muvaffakıyyetle tesbît edilmiştir. Kıtaâtımızın (birliklerimizin) fedâkârlığı şâyân-ı medh ve şükrândır (teşekküre ve övgüye değerdir).

2. Porsuk şimâlinde: Düşmanın bir alay piyade ve bir bölük süvarisinin Koyunağılı'ndan şimâle doğru hareketi ve Porsuk'a kadar olan aksâmda (bölgede) zayıf tarassut kıt'aları (gözetleme birlikleri) görülmüştür.

3. Beylikköprü şarkında (doğusunda): Düşman zevâlden (öğleden) itibaren iki fırka (tümen) ile bilhâssa şimendifer (demir yolu) hattı cenûbundan (güneyinden) yaptığı mukabil taarruzlarla arâzi kazanmış ise de kıtaât mevâzı-ı asliyyede (asıl mevzilerinde) cemolunmuştur (toplanmıştır).

4. Dün Kabak şarkından Yıldız istikametinde ilerleyen düşman bu gün saat 10 evvelden (10.00) itibaren Yıldız şimâlindeki 1000 rakımlı Tarlabayırı'na bir fırka kadar kuvvetle taarruz etmiş ve yakın mesâfeye kadar takarrûb eden (yaklaşan) bu düşman zâyiât-ı azîme (büyük kayıplar) verdirilerek tevakkufa (durmaya) mecbûr edilmiştir.

5. Düşmanın bir fırkası Llıca istikametinde ve diğer bir fırka kadar kuvveti de Kızılhisar - Tanburoğlu istikametinde keşif (yoğun) topçu ateşi himayesinde olarak mevâzıımıza taarruz etmiş ve bu taarruzlar düşmana zâyiât verdirilerek tevkif ve tardedilmiştir (durdurulmuş ve atılmıştır). Yalnız bir alayımız cephesinde düşmanın yüzlerce cesedi yatmaktadır.

Düşman fecrle beraber (güneş doğarken) Türbetepe'yi işgal ve Alancık istikametinde taarruzunu tevsî ve temdîd etmiş idi (genişletmiş ve uzatmıştı).

Üçüncü Kafkas ve Yedinci Fırka ile Elli Yedinci Fırka aksâmının mukabil taarruzlarıyla Türbetepe istirdâd edilmiştir (geri alınmıştır).

Türbetepe - Alancı mıntıkasında fa'âliyyette bulunan düşman bir fırkadan fazla kabul olunur.

Belge No : 2536

6. Güngörmez şimâlindeki Mangaldağı şarkından taarruz eden Birinci Grup Kıtaâtı'na karşı düşmanın iki fırka ile yaptığı mukabil taarruzlar tevkif edildi. Kıtaâtımız mevzi'-i asliyye (asıl mevziine) alınmıştır.

7. Bu gün süvarilerimizin düşman gerilerinde Cambaklı'ya yaptığı muvaffakıyyetli baskınlardan mâ-adâ (başka) Üzümbey istikametinde ilerleyen süvarilerimiz düşmanın bir otomobil koluna tesâdüf etmiş ve iki otomobili yakarak şöför ve muâvinlerini esir almış ve bir mikdâr eşya iğtinâm etmiştir (ele geçirmiştir).

8. Afyon ve Sandıklı mıntıkalarında sükûnet vardır.

9. 26.8.37 (26.8.1921) saat 2 evvelde (00.02) Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Riyâseti'ne (Genelkurmay Başkanlığı'na) ve makamât-ı saireye (diğer makamlara) yazılmıştır.

Grublara tebliğ edildi (bildirildi).

Garp Cephesi Kumandanı
İsmet

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1077
Dosya No : 70
Fihrist No : 31

Belge No : 2537

A	4-4478
D	72-1
F	52

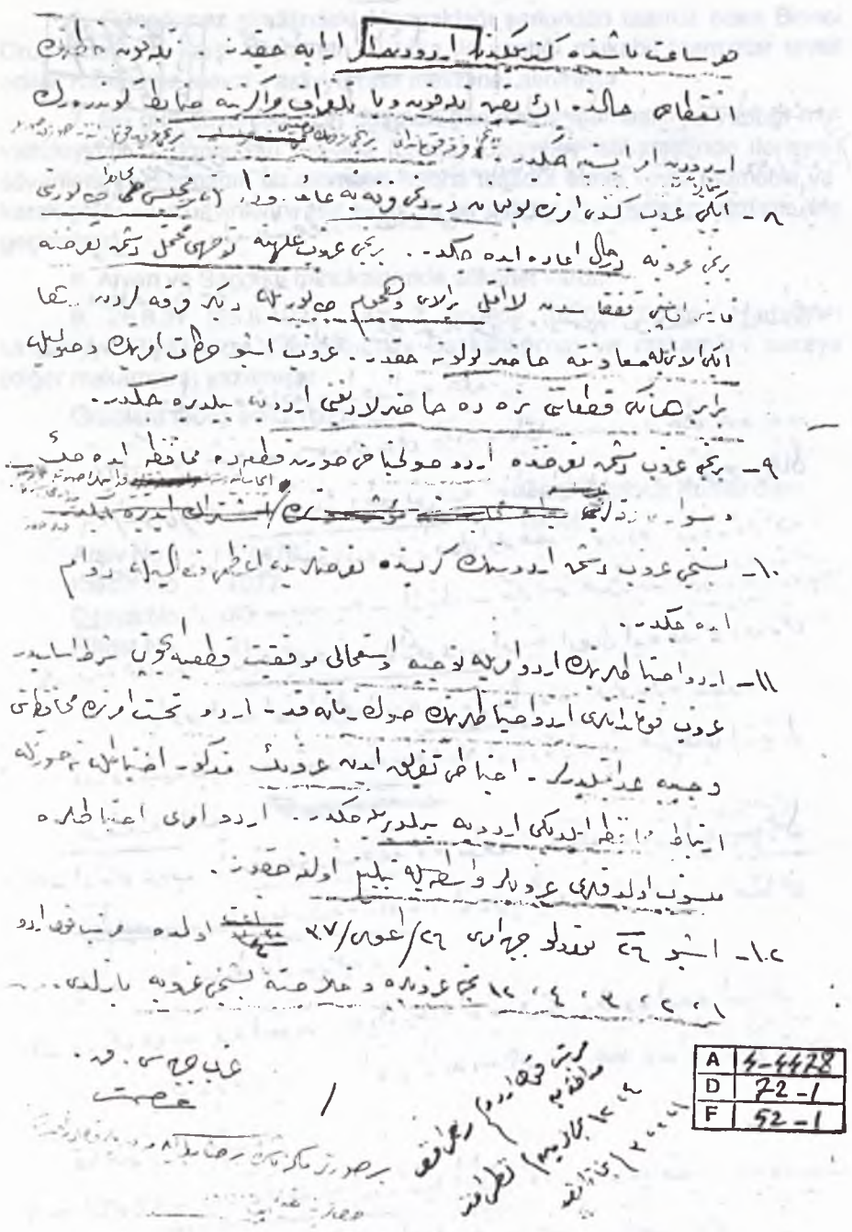

Cephe Emri (26)

1. 25 Ağustos 37 (25 Ağustos 1921) muhârebe günü avni - Hakk'la (Allah'ın yardımıyla) ve askerimizin, kahramanlığı ile muvaffakıyyetimizle netîcelenmiştir.

Düşmanın umûmî taarruzu her yerde tesbît ve tevkif (durdurma) ve büyük zâyiâtla akamete dûçâr edildi (başarısızlığa uğratıldı). 26 Ağustos 37 (26 Ağustos 1921) günü netîce-i kat'iyyenin (kesin sonucun) tarafımızdan istihsâli (elde edilmesi) kumandanlarımızın ve askerimizin sebat ve mukavemeti (karşı koyması) ile eltâf-ı Sübhâniye'den (Allah'ın lûtfundan) ümîd olunur.

2. Ordu 26 Ağustos 37 günü bidâyette (başlangıçta) bütün cephede düşman taarruzuna intizâr (bekleyecek) ve mevâzıını (mevzilerini) sûret-i kat'iyyede muhâfaza ve müdâfaa edecektir.

3. Beylikköprü şarkında (doğusunda) şimendifer (demir yolu) hattı tarafeyninde (iki tarafında) bil-hâssa şimendifer hattı cenûbundan (güneyinden) 26 Ağustos 37'de düşmanın kat'î taarruzuna intizâr olunmalıdır.

Bu taarruzun be-heme-hâl (mutlaka) tevkifini netîce-i kat'iyyenin istihsâline müessir-i aslî (asıl etki) olacaktır. Burada müdâfaa olunacak hatt-ı aslî (asıl savunma hattı) Velidede - Beştepe - Ezineli - Çekirdeksiz sırtlarıdır. Evvelce tarassud (gözetleme) sırasında bırakılmış olan bütün topçuların mevâzı-ı asliyyelerinden (asıl mevzilerinden) de istifâde edilmelidir.

4. Müretteb kolordu on Yedinci Fırka'yı (tümeni) On İkinci Grub emrine îsâl edecek (verecek) ve Kırk Birinci Fırka'dan bir alay ordu ihtiyatı (yedeği) olmak üzere Üçpınar'da bulunduracaktır. Atdüşen Kırma'da tarassud kuvveti bırakılarak oradaki alayın kısm-ı küllîsi (büyük kısmı) Ezineli mevzîine alınmalıdır.

5. On İkinci Grub mevâzıını sûret-i kat'iyyede müdâfaa edecektir. Kıtaâtının inkısâmını (dağıtımını) orduya bildirecektir. Üçpınar'da bulunan ordu ihtiyatı yanında irtibât zâbiti (subayı) bulundurmalıdır.

6. Dördüncü Grub dolgun mevcûdlu bir piyade alayını Karahamzalı'da ordu ihtiyatı olarak bulunduracaktır. Alay öğleden evvel saat 7 den (07.00) itibaren Karahamzalı'dan yürüyüşe hazır bulunacaktır.

7. Üçüncü Grub Yedinci Fırkayı, ordu ihtiyatı olmak üzere Evliyâfakih'te bulunduracaktır. Fırka saat 6 evvelden (06.00) itibaren Evliyâfakih'ten yürüyüşe hazır bulunacak her saat başında kendiliğinden ordudan emir arayacaktır. Telefon hattının inkıtâı (kesilmesi) hâlinde en yakın telefon veya telgraf merâkizine (merkezlerine) zâbit göndererek ordudan emir isteyecektir. Yedinci Fırka Kumandanı Birinci Grub'un vaz'iyyetini Birinci Grub kumandanından sormak suretiyle mütemâdiyen ta'kîb edecektir.

8. İkinci Grub kendi emrinde bulunan Dördüncü Fırka'ya ait kıtaâtla (birliklerle) Millet Meclisi Muhafız Taburu'nu Birinci Grub'a derhâl iâde edecektir.

Belge No : 2537

Birinci Grub aleyhine teveccühü (yönelmesi) muhtemel düşman taarruzuna karşı üçüncü Kafkas'tan lâ-akall (en azından) bir alay ve hücûm taburuyla diğer fırkalardan başka iki alay ile muâvenete (yardıma) hazır bulunacaktır. Grub işbu harekât emrinin vusûliyle (gelişiyle) beraber hangi kıtaâtını nerede hazırladığını orduya bildirecektir.

9. Birinci Grub düşman taarruzunda ordu sol cenâhı (kanadı) sûret-i kat'iyyede muhâfaza edecek ve süvari fırkalarını îcâb ederse feda etmek sûretiyle meydân muhârebesine müessir kılacaktır.

10. Beşinci Grub düşman ordusunun gerisinde taarruzlarına azamî fa'âliyyette devâm edecektir.

11. Ordu ihtiyatlarının ordu emriyle tevcîh ve isti'mâli (harekete geçirilip kullanılması) muvaffakıyyet-i kat'iyye (kesin başarı) için şart-ı esâsîdir (kesin şarttır). Grub kumandanları ordu ihtiyatlarının son zamana kadar ordu taht-ı emrinde muhâfazasını vecîbe addetmelidirler (emri altında korunmasını uygun görmelidirler). İhtiyatı tefrîk eden (ayıran) Grub'un mezkûr (adı geçen) ihtiyatla ne sûretle irtibât muhâfaza eylediğini orduya bildirecektir. Ordu emri ihtiyatlara mensûb oldukları grublar vâsıtasıyla tebliğ olunacaktır (bildirilecektir).

12. İşbu 26 numrolu cephe emri 26 Ağustos 37 saat 4 evvelde (04.00) Müretteb Kolordu 1, 2, 3, 4, 12 nci Gruplara ve hulâsaten (özetle) Beşinci Grub'a yazıldı.

Garb (Batı) Cephesi K. (Kumandanı)
İsmet

Müretteb Kolordu

Rahmi Efendi'ye

Müdâfaaya

Bir sûreti makine başında bir zâbit ile Müdâfaa-i Milliyye Vekîli (Millî Savunma Bakanı) Refet Paşa Hazretleri'ne takdîm edilmiştir.

4, 12 Gruplara

Nazmi Efendi'ye

1, 2, 3 / Necati Efendi'ye

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1078
Dosya No : 73
Fihrist No : 52/52-1

Belge No : 2538

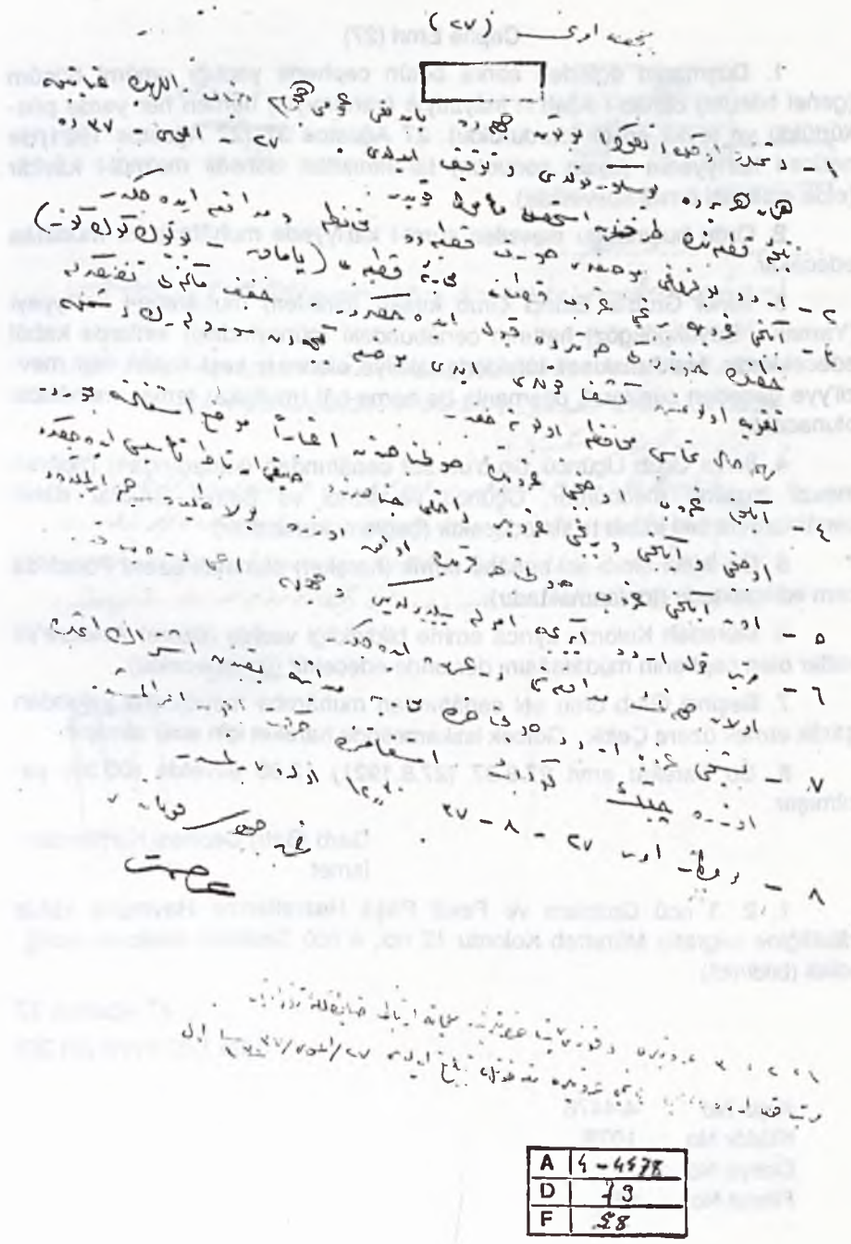

A	4-4478
D	73
F	58

Belge No : 2538

Cephe Emri (27)

1. Düşmanın öğleden sonra bütün cephede yaptığı umûmî hücûm (genel hücum) cenâb-ı Allah'ın inâyetiyle (yardımıyla) hemen her yerde püskürtüldü ve tevkif edildi (durduruldu). 27 Ağustos 37 (27 Ağustos 1921)'de netîce-i kat'iyyenin (kesin sonucun) tarafımızdan istihsâli me'mûl-i kavîdir (elde edilmesi ümidi kuvvetlidir).

2. Ordu bulunduğu mevzileri sûret-i kat'iyyede muhâfaza ve müdâfâa edecektir.

3. İkinci Grub'la Birinci Grub kıtaâtı (birlikleri) muhârebe-i kat'iyyeyi (Yamak - Büyükgökgöz) hattının cenûbundaki (güneyindeki) sırtlarda kabûl edeceklerdir. Hafif makineli tüfeklerle takviye olunmuş keşf kolları ileri mevzii'yye geceden sürülerek düşmanla be-heme-hâl (mutlaka) temas muhâfaza olunacaktır.

4. İkinci Grub Üçüncü Grub'un sol cenâhından (kanadından) i'tibâren mevzii işgaline mecbûrdur. Üçüncü ve İkinci ve Birinci Grublar dâhilî cenâhlarında sıkı irtibât te'sîs edecektir (bağlantı kuracaktır).

5. On İkinci Grub sol cenâha tahrîk (hareket) olunmak üzere Polatlı'da cem edilmektedir (toplanmaktadır).

6. Müretteb Kolordu ayrıca emirle bildirildiği vechle (üzere) Acıdere'ye kadar olan cephenin müdâfaâsını der-uhde edecektir (üstlenecektir).

7. Beşinci Grub ordu sol cenâhından muhârebe meydânına yakından iştirâk etmek üzere Çeltik - Gölbek istikametinde hareket için emir almıştır.

8. Bu harekât emri 27.8.37 (27.8.1921) 12.30 evvelde (00.30) yazılmıştır.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

1, 2, 3 ncü Grublara ve Fevzi Paşa Hazretleri'ne Haymana irtibât zâbitliğine telgrafla Müretteb Kolordu 12 nci, 4 ncü Grublara telefonla tebliğ edildi (bildirildi)

27 Ağustos 37
Saat 1.30 evvel (01.30)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1078
Dosya No : 74
Fihrist No : 58

Belge No : 2539

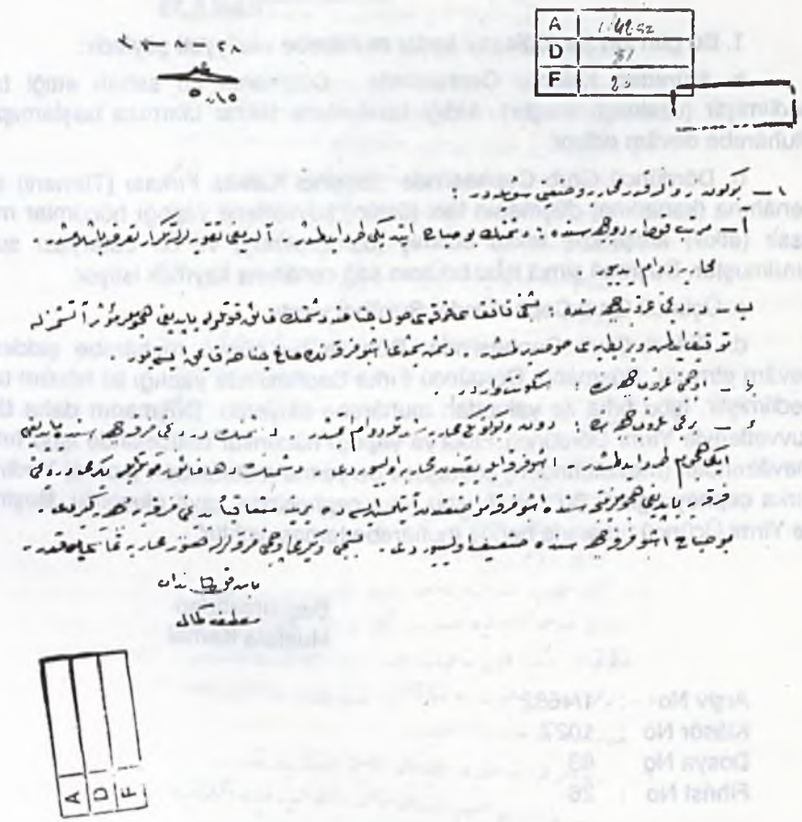

Belge No : 2539

28.8.37 (28.8.1921)
Saat 5.15

1. Bu gün zevâle (öğleye)/ kadar muhârebe vaz'iyyeti şöyledir:

a. Müretteb Kolordu Cephesi'nde : Düşmanın bu sabah ettiği tardedilmiştir (uzaklaştırılmıştır). Aldığı takviyelerle tekrar taarruza başlamıştır. Muhârebe devâm ediyor.

b. Dördüncü Grub Cephesi'nde : Beşinci Kafkas Fırkası (Tümeni) sol cenâhına (kanadına) düşmanın fâik (üstün) kuvvetlerle yaptığı hücûmlar müessir (etkili) ateşimizle tevkîf edilmiş (durdurulmuş) ve bir bataryası susturulmuştur. Düşman şimdi işbu fırkanın sağ cenâhına kaymak istiyor.

c. Üçüncü Grub Cephesi'nde: Sükûnet vardır.

d. Birinci Grub Cephesi'nde: Dün ve bu günkü muhârebe şiddetle devâm etmiştir. Düşmanın Dördüncü Fırka Cephesi'nde yaptığı iki hücûm tardedilmiştir. İşbu fırka ile yakından muhârebe oluyordu. Düşmanın daha fâik kuvvetleriyle Yirmi Dördüncü Fırka'ya yaptığı hücûmlar netîcesinde işbu fırka mevâzıından (mevzilerinden) atılmış ise de yerine müteâkıben (sonra) Yedinci Fırka cepheye girdi. Bu sabah işbu fırka cephesinde zayıf oluyordu. Beşinci ve Yirmi Üçüncü fırkalarla henüz muhârebe teması yoktur.

Başkumandan
Mustafa Kemal

Arşiv No : 1/4682
Klâsör No : 1027
Dosya No : 63
Fihrist No : 26

Belge No : 2540

Numro 30 — Garb (Batı) Cephesi 29.8.37 (29.8.1921)

Cephe Emri

1. Bu gün düşman Sapanca garbi (batı) mıntıkasında Sekizinci Fırka (Tümen) Cephesi'ne ve Dikilitaş cenûbu (güneyi) mıntıkasında 3 ncü Kafkas ve 57 nci Fırkaların cephelerine ciddî taarruzlarda bulunmuş ve bu cephelerde bir mikdâr arâzî kazanmıştır. Öğleden sonra 12 nci Grub Cephesi'ne düşmanın yaptığı taarruz henüz netîcelenmemiştir.

2. Üçüncü Grub, 15 nci Fırka'yı şimdi işgal ettiği mevâzı'da (mevzilerde) zayıf tarassud kıtaâtı (gözetlenen birlikleri) terkiyle Soğulcalı cenûbu Dikilitaş şimâli (kuzeyi) hatt-ı umûmisinde (genel hattında) Sekizinci Fırkası Haymana yolunu setr edecek (kapatacak) vechle (şekilde) Dikilitaş şimâlinde Haymana yolu tarafeyninde (iki tarafında) mevzi' aldıracaktır. 57 nci Fırka'yı 15 nci ve 8 nci Fırkaların yeni mevâzı'i işgali müteâkib (takiben) geriye alarak bu geceden tanzîm ve ikmâle başlayacaktır. Grub karargâhı bu vaz'iyyete göre te'sîs edilecektir.

3. Dördüncü Grub şimdi işgal ettiği Tarlabayırı - Toydemir sırtlarını muhâfaza ile beraber sol cenâhını (kanadını) Soğulcalı'ya kadar temdîd ederek (uzatarak) bu gün mezkûr (adı geçen) gruba verilen 1 nci Süvari Fırkası ve Müretteb Kolordu'dan gönderilen piyade alayı ile Sapanca vadisini setr edecek ve Soğulcalı'da bulunacak olan Üçüncü Grub sağ cenahıyla sıkı bir irtibât te'sîs edecektir (bağlantı kuracaktır). Dördüncü Grub'la Üçüncü Grub arasındaki hatt-ı fâsıl (ara hatı) İnlerkatrancı - Soğulcalı - Kadıköy hatt-ı umûmisidir. Mevâki' Üçüncü Grub'a dahildir.

4. İkinci Grub 8 nci Fırka ile irtibât te'sîs edecek vechile sağ cenâhını geriye kıracaktır. İkinci Grub'la Üçüncü Grub arasında hatt-ı fâsılı Dikilitaş - Haymana yoludur. Yol Üçüncü Grub'a âid'dir.

5. Birinci Grub İkinci Grub'a nazaran keza sağ cenâhını kademelendirecek sûrette vaz'iyyet alacaktır.

6. On İkinci Grub şimdi bulunduğu vaz'iyyeti muhâfaza edecektir.

7. Müretteb Kolordu el - yevm (bu gün) bulunduğu mevâzı'ı muhâfaza edecek ve merkez gerisinde kuvvetli ihtiyatlar (yedekler) toplayacaktır. Bu grubun Dördüncü Grub'da sıkı bir irtibât te'mîni - matlûbdur (istenmektedir) Çobanözü istikameti ehemmiyetle nazar-ı dikkatte tutulacaktır.

8. Beşinci Grub Keltik - Gölbek istikametinde ordu sol cenâhından ictimâ (toplanmak) için yürüyüşüne devâm etmektedir. 30 Ağustos 337 (30 Ağustos 1921)'de te'sîr göstermesi me'mûldur (beklenmektedir). 28.8.37 (28.8.1921)'de Fethoğlu köprüsü cenûbundaki Çeltik civarına muvâsalat eden (ulaşan) Müretteb Fırka Üzümbeyli üzerinden Dördüncü Grub karşısındaki düşmanın gerisine doğru ilerleyip taarruz etmek emri almıştır.

Belge No : 2540

9. Bu gece ve 30 Ağustos 337'de düşmanın mevzi'i terakkilerini itmâm etmek (ilerleyişlerini tamamlamak) istemesi muntazırdır (beklenmektedir). Bütün grubların böyle bir teşebbüse karşı son derece müteyakkız olmaları (tetikte bulunmaları) ve düşman teşebbüslerini mukabil (karşı) taarruzlarla tard etmeleri (uzaklaştırmaları) lâzımdır.

10. Bu emir Mürettep Kolordu 4, 3, 2, 1, 12 nci Grublara belây-ı ma'lûmât (bilgi için) Fevzi Paşa Hazretlerine 29.8.37 saat 11 sonrada (23.00) yazılmıştır.

12.50 evvelde (00.50) Mülâzım (Teğmen)
Saadet Efendi tarafından yazıldı.

Garb Cephesi K. (Kumandanı)
İsmet

Arşiv No : 5/1774
Klâsör No : 1145
Dosya No : 10
Fihrist No : 37

Belge No : 2541

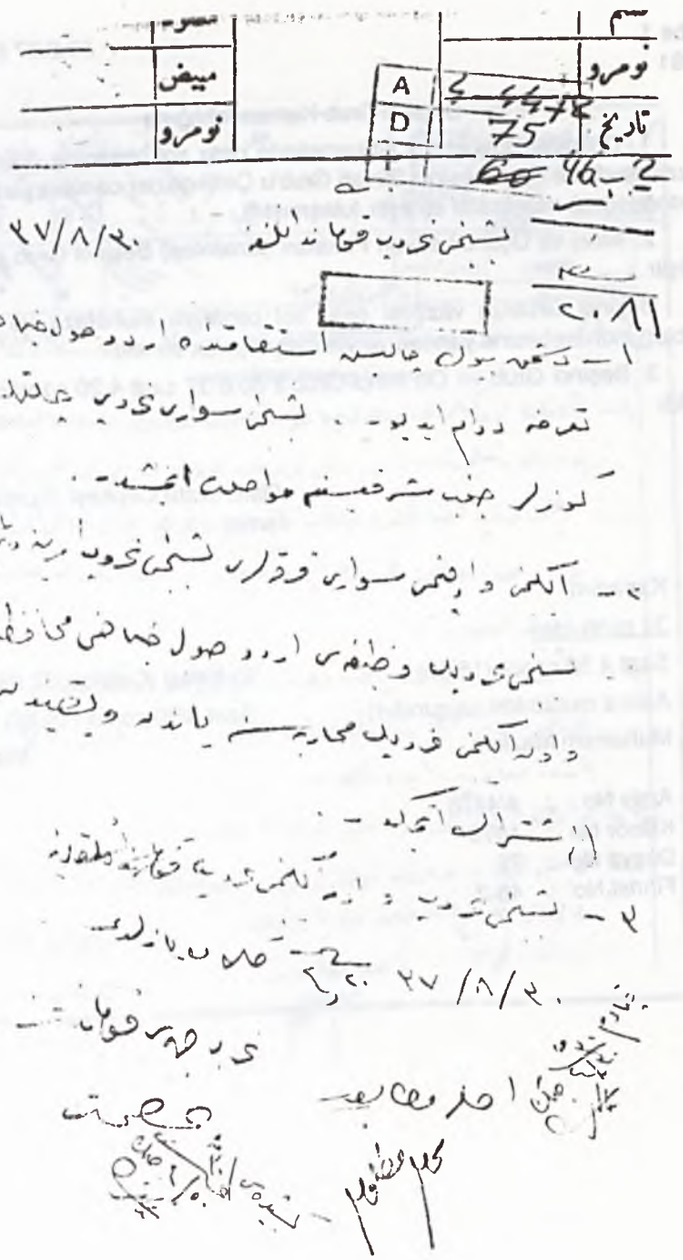

Belge No : 2541

Şube 1 30.8.37 (30.8.1921)
2081

Beşinci Grub Kumandanlığına

1. Düşman Büyükçalış istikametinde ordu sol cenânıda (kanadına) taarruza devâm ediyor. beşinci Süvari Grub'u Çeltikgözler cenûb-ı şarkîsine (güneydoğusuna) muvâsalat etmiştir (ulaşmıştır).

2. İkinci ve Üçüncü süvari Fırkaları (tümenleri) Beşinci Grub emrine verilmiştir.

Beşinci Grub'un vazîfesi ordu sol cenâhını muhâfaza ve On İkinci Grub'un muhârebesine yandan ve yakından iştirâk etmektir.

3. Beşinci Grub ve On İkinci Grub'a 30.8.37 saat 4.20 sonrada (16.20) yazıldı.

Garb (Batı) Cephesi (Kumandanı)
İsmet

Kapadım
30 minh (de)
Saat 4.30 sonra (16.30)
Aslına mutâbıktır (uygundur)
Muharrem Mazlum

Keşîdesi (Çekilişi)/30 minh (de)
Saat 4/50 sonra (16.50)
İmza

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1078
Dosya No : 76
Fihrist No : 46-2

Belge No : 2542

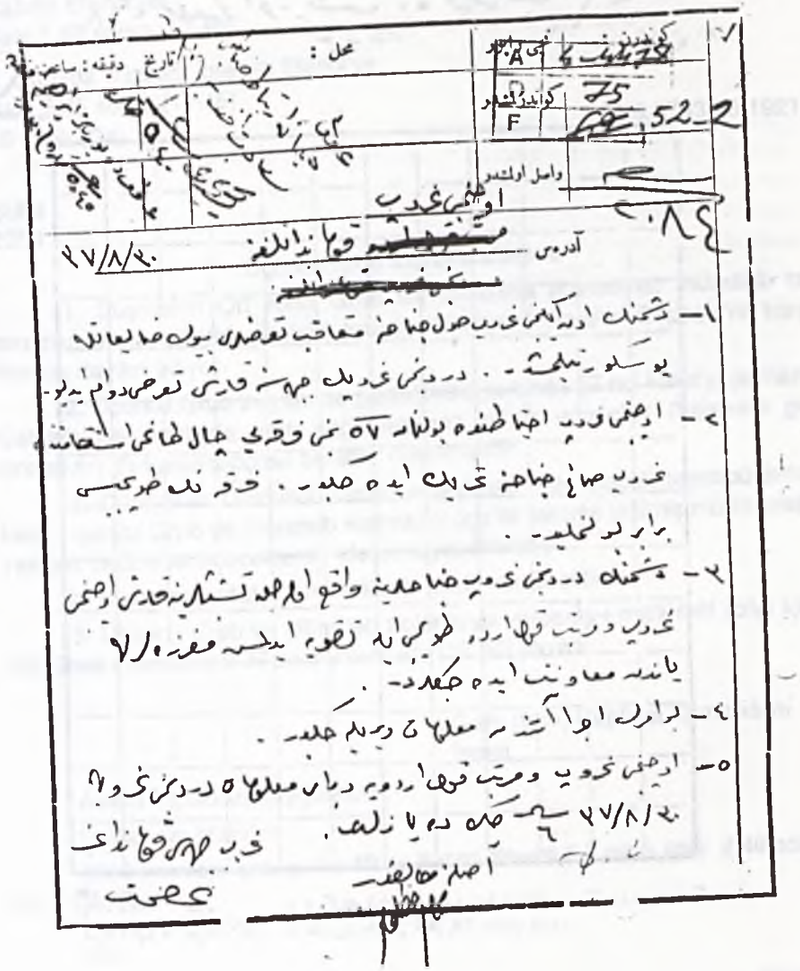

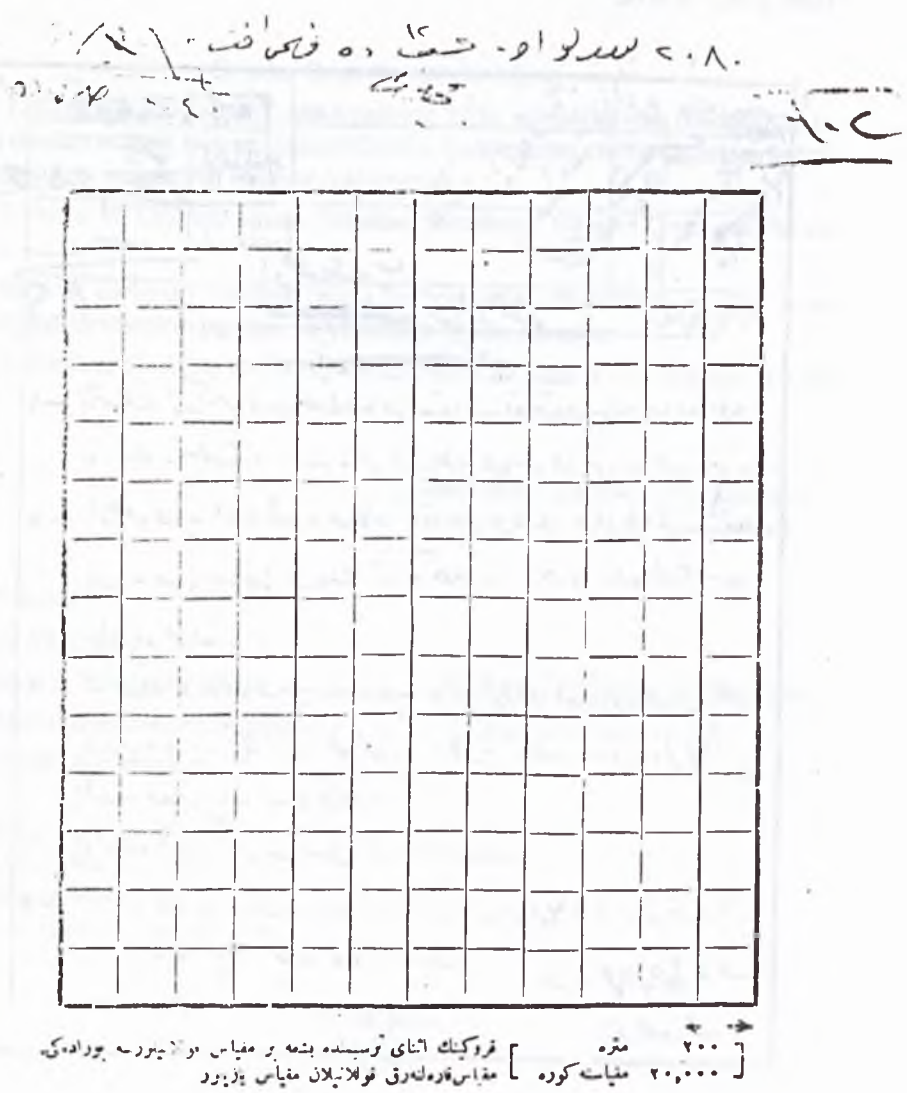

3. Grub
Haymana İrtibât Zâbiti (subayı)
Saâdet Efendi'ye
Saat 5.40 sonra (17.40)

3. Grub'da Yüzbaşı İbrahim Efendi'ye
Saat 5.45 sonra (17.45)
30 minh (De)

30.8.37 (30.8.1921)

|
Şube
2084

Üçüncü Grub Kumandanlığına

1. Düşmanın On İkinci Grub sol cenahına (kanadına) müteâkib taarruzları büyük zâyiâtla püskürtülmüştür. Dördüncü Grub'un Cephesi'ne karşı taarruz devâm ediyor.

2. Üçüncü Grub ihtiyatında (yedeğinde) bulunan 57 nci Fırka'yı (tümeni) Çaldağı istikametinde grub sağ cenâhına tahrîk edecektir (harekete geçirecektir). Fırkanın topçusu beraber bulunmalıdır.

3. Düşmanın Dördüncü Grub cenahlarına vâki olacak teşebbüslerine karşı Üçüncü Grub ve Müretteb Kolordu topçu ile takviye edilmiş müfrezelerle yandan muâvenet edeceklerdir (destekleyeceklerdir).

4. Bu emrin icrââtından ma'lûmât (bilgi) verilecektir.

5. Üçüncü Grub ve Müretteb Kolordu'ya ve berây-ı ma'lûmât (bilgi için) dördüncü Grub'a 30.8.37 saat 6 sonrada (18.00) yazıldı.

Garp (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Aslına mutâbıktır (uygundur)
Muharrem Mazlum

2080 numrolu emir şu'be 12'de Fehmi Efendi 6.3 minh (de). 2.40 sonra da (14.40'da).

902

İmza

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1078
Dosya No : 76
Fihrist No : 52-2

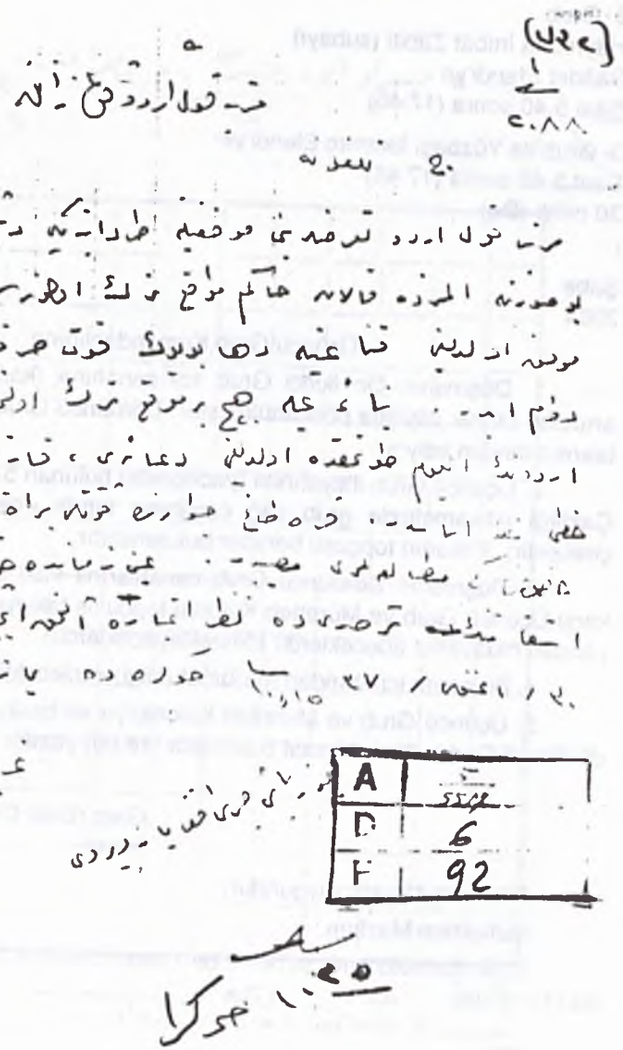

(732)
1 Şu'be
2088

Müretteb Kolordu Kumandanlığına

C. (Cevâb) Telefona:

Müretteb Kolordu taarruzlarını muvaffakiyyetle (başarıyla) tard ettiği (uzaklaştırdığı) düşmanı tevakkufa (durmaya) mecbûr etmiştir. Bu sûretle elimizde kalan hâkim mevâki' (bölgeler) terk olunursa düşman taarruzlarının muvaffak olduğu kanâatiyle daha büyük kuvvet sarf ederek taarruzlarına devâm eder. Binâen-aleyh (bundan dolayı) hiçbir mevki' terk olunmamalıdır. Müretteb Kolordu'nun el-yevm (bu gün) tutmakta olduğu Dua tepesi - Kartaltepe - Karadağ hattı hatt-ı esasdır (asıl muharebe hattıdır). Karadağ civârında kuvvetli bir ihtiyat (yedek) elde bulundurulması husûsundaki mütâlaaları musîbdir (görüşleri uygundur). Aynı zamanda Çobanözü istikametinin tarassudu (gözetlenmeleri) da nazar-ı i'tibâra (dikkate) alınmak îcâb eder. 30 Ağustos 37 (30 Ağustos 1921) saat 10.15 sonrada (22.15) yazıldı.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Yüzbaşı Hayri Efendi yazdırdı.

Saat 10.25 sonra (22.25)

Arşiv No : 5/5517
Klâsör No : 1165
Dosya No : 8
Fihrist No : 92

[redacted]

A 5647 78
D 6
F 2

جهة امری ٢٧

(٢٧-٨-٧١)

تعرضی

١- دشمن آتاکی و ادخی غرب جهة لرینه دوغرولاه یوسلرنلدی. وتت قوللری دو جهة سنه قارشی اولاه تعرضده بولنمادیلاری. فقط جهة تأسیسی دشمن اولندی. دریکی غرب جهة دوام ایده تدهه اشتباه دوغرو نقال تعرضی توقف اولنمشدر. دوه کیه جبال منطقه سنک جنوبی اشغال ایتمه اولاه دکه یکونه تعرضلره مقاومت ایتمکده در. جبال داغنک غربی جهتی الاه دشمنک النده در و تعرض دوام اتمکده در.

٢- ایلول - ٧١ ده باخام جمانه‌ی استهداف ایده‌جکی دکه تعرضه آتش ایدلورز.

٣- دو، اشغال ایتمه بولنان مواضعی قطعاً محافظه و مدافعه ایده‌جکدر.

٤- جمانه استهدافی اهمیتنه وجهه آنسا ایتکلنمه اوجمی غرب قوماندانلغی مشغلاً جبانه و مغاره دیکه ایده جک و خرخه ٨، خرخه ٥٢ ایله زخیره دیه برابری اشغال غربیه اولنده‌لر.

٢ نجی غرب ایله جبال جهه‌سی آراسنده‌کی خط حامل قاضی کوی - آتاکی جانب - جهه‌دیکی بولیه. اوجمی غربله آتاکی غرب آراسنده‌کی خط حامل بولیه. هر آیی بولک مدافعه‌سی اوجمی غربه دیکلیک لماسه - جمانه بولیه.

عائدر. اوه‌یشی زوقه قوماندانی برالای شکری نائب نک موخذه دوغرو در دوغرو دیه جهة اولنده اونوره جبال جهه‌سی قوماندانلغی انعقاد ایده‌جکدر. موخذه‌نک امرنده اوه دیه دیکه‌می در. زوقه لر بولنه جقدر. منطقه مذکوره‌نک دریکی غربله خط قاطعی تشکیل سوره بولیه. بو یول دریکی غربه عائدر. ترحیه سنده بولنان اوه تلفونه مرکزی داغلیله دوغرودن دوغرویه جهة اولنده ایله تأسیس ارتباط ایده‌جکدر. جبال داغنک اتاق غربیه سنده دشمنک طوتدیغی دوا اولنه جقدر. یکه دکه تعرضه قاتشی مذکور سلسله‌نک صورت مطلقه‌ده مدافعه‌سی دفعیت غربی جزیره الشم دیکه‌دیر.

دریکی غرب جهة جبال جهه‌سی ارتباط تأسیس ایده‌جکدر.

٥- ٢ نجی زوقه دیه برالای شکری نائب نک دسته‌سی ٧ نجی زوقه نک جهه‌سی ارتباط اولنده خرخه‌ی کاهنه دادیه آتاکی غربیه ٧ نجی زوقه نک جهه‌سی ارتباط اولنده جمانه‌یه تحریکی ١ و ١٤ نجی غربیه ایرجه تبلیغ ایلنمشدر.

[redacted]

A 5647 78
D 6
F 2

٦- جمانه خیاطی کریندن جمانه منطقه‌سی اغیه ایرجه برالای حاضرلایه‌جه و بونک محافظه‌سی ایده بیلدیره جکدر.

٧- وتت قوللری ایله دریکی غرب بولندقده خط محافظه و مدافعه ایده‌جکدر. دریکی غرب ایله وتت قوللری ایله آره سنده‌کی خط حامل قوجاتپه باپورد بولیه. بو یول دریکی غربه عائدر. دریکی غربه جبال داغنک جبال داغنی منطقه‌سنده جبال ارتباط تأسیس ایده‌جک و باخام الیم موجود اولاه آچیقلقده دشمنک رکنی منیاغه سواری زقه‌سی بو آچیقلقه کرینه بولندیره جقدر.

٨- بشنجی غرب ایله دو جبال خیاطی محافظه‌سی ١٤ غرب کاریه سنه یقینه اشغال ایده جک و یقینه تاسی ارتباطی محافظه ایده جکدر.

٩- دیکر غربلر الیم بولندقلری خط مدافعه و محافظه ایده جکلردر.

١٠- ٧ نومرولو یوکه امری ١/٧/٧١ آقشامه دیه اول ٤٨ ده وتت قوللری دو ٤، ١٢، ١٤ نجی اوطلاغ بشنجی غربه تبلیغ ایلنمشدر. اوجمی غرب بو ارل بر مدتی جبال جهه‌سی قوماندانلغنه ویره جکدر.

غ جهه‌سی قوماندانی
عصمت

-45-

Cephe Emri - 32

1. 31.8.37 (31.8.1921) düşmanın İkinci ve Üçüncü Grup Cephelerine vukû bulan (meydana gelen) taarruzları püskürtüldü. Müretteb Kolordu Cephesi'ne karşı olan taarruzunda bir mikdâr ilerledi. Fakat cephe te'sîs ve tesbît olundu. Dördüncü Grub aleyhine devâm eden taarruz akşama doğru mukabil (karşı) taarruzla tevkif olunmuştur (durdurulmuştur). Dün gece Çal mıntıkasının kısm-ı mühimmini (önemli bölümünü) işgal etmiş olan düşman bu gün taarruzumuzla mühim kısımlarından atılmıştır. Çal dağının garb (batı) kısmı el'an (halen) düşmanın elindedir. Ve taarruzumuz devâm etmektedir.

2. 1 Eylül 37 (1 Eylül 1921) de bil-hâssa Haymana'yı istihdâf eden (hedefleyen) umûmî düşman taarruzuna intizâr ediyoruz (bekliyoruz). Ordu işgal etmiş bulunduğu mevâzı'ı kat'iyyen (mevzileri kesinlikle) muhâfaza ve müdâfaa edecektir.

3. Haymana istikameti ehemmiyyet-i mahsûsa iktisâb ettiğinden (özel bir önem kazandığından) Üçüncü Grub Kumandanı müstakilen Haymana mıntıkasını der-uhde edecek (üstüne alacak) ve 8 nci Fırka (tümen) 57 nci Fırka ile 23 ncü Fırka'dan bir alay işbu grubun emrinde bulunacaktır. 3 ncü Grub ile Çal Cephesi arasındaki hatt-ı fâsıl (ara hattı) Kadıköy - Eskiçalış - Soğulcalı yoludur. Üçüncü Grub'la ikinci Grub arasındaki hatt-ı fâsıl Dikilitaş - haymana yoludur. Her iki yolun müdâfaası Üçüncü Grub'a aittir.

4. On Beşinci Fırka Kumandanı Miralay (Albay) Şükrü Naili Bey muvakkaten (geçici olarak) doğrudan doğruya cephe emrinde olmak üzere Çal Cephesi Kumandanlığı'nı îfâ edecektir (yapacaktır). Mûmâ-ileyhin (adı geçen kişinin) emrinde On Beş ve Yirmi Dördüncü Fırkalar bulunacaktır. Mıntıka-yı mezkûrenin (adı geçen bölgenin) Dördüncü Grub'la hatt-ı fâsılı Şeyhali - Sivri yoludur. Bu yol Dördüncü Grub'a âittir. Tarassud tepesinde bulunan ordu telefon merkezi vâsıtasıyla doğrudan doğruya cephe ile te'sîs-i irtibât edilecektir (bağlantı kurulacaktır). Çal dağının aksâm-ı garbiyyesinden (batı kısımlarından) düşmanın tardına devâm olunacaktır. Yeni bir düşman taarruzuna karşı mezkûr silsilenin sûret-i mutlâkiyyede (kesin bir şekilde) müdâfaası vaz'iyyet-i umumiyyemiz için ehemm ve elzemdir (önemli ve gereklidir). Dördüncü Grub sol cenahıyla (kanadıyla) sıkı bir irtibât te'sîs edilecektir.

5. 23 ncü Fırka'dan bir alayın Sekizinci Fırka emrine Haymana'nın beş kilometre cenûbundaki (güneyindeki) fırka karargâhına ve On İkinci Grub'dan 7 nci Fırka'nın da cephe emrinde olmak üzere Haymana'ya tahriki (hareketi) 1 ve 12 nci Grublara ayrıca tebliğ olunmuştur (bildirilmiştir).

6. 2 nci Grub sağ cenâhı gerisinde Haymana mıntıkası için ayrıca bir alay hazırlayacak ve bunun mahallini (yerini) orduya bildirecektir.

7. Müretteb Kolordu ile Dördüncü Grub bulundukları hattı muhâfaza ve müdâfaa edeceklerdir. Dördüncü Grub ile Müretteb Kolordu arasındaki hatt-ı fâsıl Kursaklı - Bayburt yoludur. Bu yol Dördüncü Grub'a âiddir. Dördüncü Grub sol cenâhındaki Çal dağı mıntıkasıyla da be-heme-hâl irtibât te'sîs edecek ve bil-hâssa elyevm (bu gün) mevcûd olan açıklıktan düşmanın bir hareketini men' için süvari fırkasını bu açıklık gerisinde bulunduracaktır.

8. Beşinci Grub ordu sol cenahını muhâfaza için 12 nci Grub'un muhârebesine yakından iştirâk edecek ve yakından temas ve irtibâtı muhâfaza eyleyecektir.

9. Diğer grublar elyevm bulundukları hattı müdâfaa ve muhâfaza edeceklerdir.

10. 32 numrolu bu cephe emri 1 Eylül 37 öğleden evvel saat 1.30'da Müretteb Kolordu 4, 3, 2, 1, 12 nci Grublara ve hulâsaten (özet olarak) Beşinci Grub'a tebliğ edilmiştir. Üçüncü Grub bu emrin bir sûretini Çal Cephesi Kumandanlığı'na verecektir.

Aslına mutâbıktır (uygundur) 1 Eylül 37

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 2, 2-1

عرض جلیله

١٢٤ ق

تورکیا بوک ملت مجلسی ریاستنه مورود و بان فوق العاده
شرف مبلغ تلغراف نامه صورتی ایده در
شو تلغراف تکمیل اردو متسوبیه همان ایلاغ اولنه عقیده

٢٧ ١ ٩١ عرض جلیله

عصمت

صورت

A	5/2068
D	211
F	2

تورکیا بوک ملت مجلسی رئیسی بان فوقاندان پاشا حضرتلری
بولونکی اجتماعده تورکیا بوک ملت مجلسی هیئت عمومیه
متفقاً مواد آتیه طرف سامیلریه ابلاغی تحت
قراره الحشدر

١ - مجلس عالی افراد صانطان و فوقاندان اهالی نقره
هر وقتدن زیاده شکران و اعتماد ایله محتشدر

٢ - مجلس اللهده عنایتنه و بیغیر تحرک روحانیه
استناداً حرب انجکره بولنان اردونک بهم حل تأمین

ظفر ایله حکمیه مطمئندر

٢ - مجلس تمثیل ایندیکی عموم ملت نامه اردونک
نفرتدن اک بوک قوماندانه قدرتلو هیئات
مجموعه سلام و تحسینات خالصانه تی تقدیم
و ابلاغ ایدن هیئات عمومیه نک حسیات عالیه سنه
ترجمانی اولمقله مفتخر اولدیغی عرض ایلرم اقدم

تورکیا بوک ملت مجلسی رئیسی بان

عدنان

	5/2068
	211
F	2-1

Belge No : 2545

Garb (Batı) Cephesi

Grub 12 K. (Kumandanlığına)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyâseti'nden (başkanlığından) mevrûd (gelen) ve Başkumandanlık'a şeref-i mübellig (onur veren) telgrafnâme sûreti âtîdedir (aşağıdadır):

Şu telgraf tekmîl (bütün) ordu mensûbînine hemen iblâğ olunacaktır (bildirilecektir).

Garp Cephesi K.
İsmet

1.9.37 (1.9.1921)

Sûret

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Başkumandan Paşa Hazretleri'ne bu günkü ictimâda (toplantıda) Türkiye Büyük Millet Meclisi Hey'et-i Umûmiyyesi müttefikan (oy birliği) mevâdd-ı âtîyenin (aşağıdaki maddelerin) taraf-ı sâmilerine (yüksek katınıza) iblâğını tahtı-ı karâra (bildirilmesini karar altına) almıştır.

1 . Meclis-i âlî (yüce meclis) efrâd zâbitân ve kumanda hey'eti (erler, subaylar yöneticiler) hakkında her vakitten ziyâde şükrân ve i'timâd ile mütehessisdir.

2. Meclis Allah'ın inâyetine (yardımına) ve peygamberimizin ruhâniyyetine istinâden (dayanarak) harb etmekte bulunan ordunun be-hemehâl (mutlaka) te'mîn-i zafer eyleyeceğine (zafer kazanacağına) mutmaindir (emindir).

3. Meclis temsîl ettiği umûm millet nâmına ordunun neferinden (erinden) en büyük kumandanına kadar bütün hey'et-i mecmûasına (hepsine) selâm ve tahsinât-ı hâlis-ânesini (en içten takdirlerini takdîm ve iblâğ eder (sunar) hey'et-i umûmiyyenin, hissiyât-ı âlîyesine (yüksek duygularına) tercümân olmakla müftehir olduğunu (onur duyduğunu) arz eylerim efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reis-i Sânîsi
(İkinci Başkanı)
Adnan

Arşiv No : 5/2068
Klâsör No : 1157
Dosya No : 29
Fihrist No : 2, 2-1

Belge No : 2546

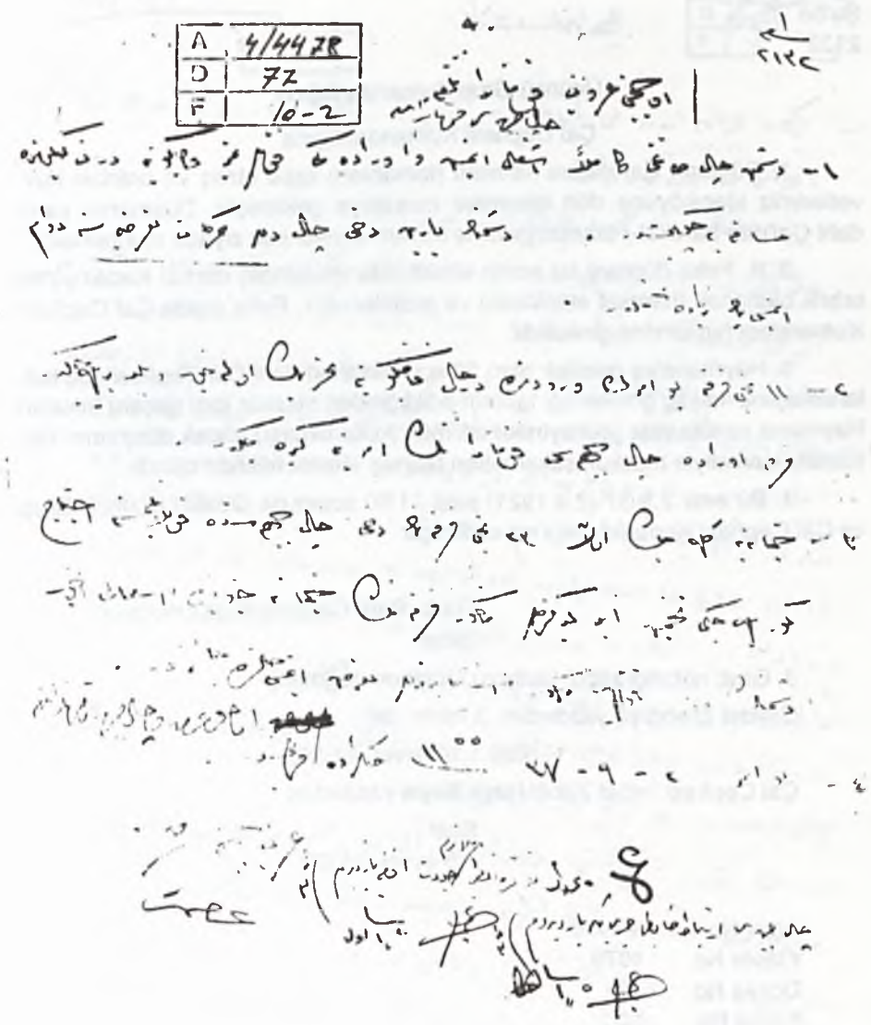

Belge No : 2546

1
Şu'be
2132

Üçüncü Grub Kumandanlığına

Çal Cephesi Kumandanlığına

1. Düşman Çal dağını kâmilen (tamamen) işgal etmiş ve oradaki kuvvetlerimiz Hacıköyüne dört kilometre mesâfeye çekilmiştir. Düşmanın yarın dahi Çal'dan harekât-ı taarruziyyesine devâm etmesi pek ziyâde muhtemeldir.

2. II. Fırka (tümen) bu emrin vürûdunda (gelişinde) derhâl Kadıköyü'ne tahrîk olunacak (hareket ettirilecek) ve bildirilecektir. Fırka orada Çal Cephesi Kumandanı'nın emrine girecektir.

3. Haymana'ya gelecek olan 23 ncü Fırka'nın dahi Çal Cephesi'nde kullanılmasına ihtiyâç görüleceği tahmîn edildiğinden mezkûr (adı geçen) fırkanın Haymana cenûbunda (güneyinde) isti'mâli (kullanılması) ancak düşmanın fâik (üstün) kuvvetiyle mezkûr istikametten taarruz etmesi hâlinde câizdir.

4. Bu emir 2.9.37 (2.9.1921) saat 11.00 sonra da (23.00) Üçüncü Grub ve Çal Cephesi Kumandanlığı'na verilmiştir.

Garb (Batı) Cephesi K. (Komutanı)
İsmet

3. Grub nöbetçi zâbiti (subayı) Mülâzım (teğmen)

Cevdet Efendi'ye yazdırdım. 3 minh (de)

Saat 1.30 evvel (01.30)

Çal Cephesi İrtibât Zabiti Hayri Bey'e yazdırdım.

Saat
1.5 evvel (01.05)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1079
Dosya No : 78
Fihrist No : 10-2

Belge No : 2547

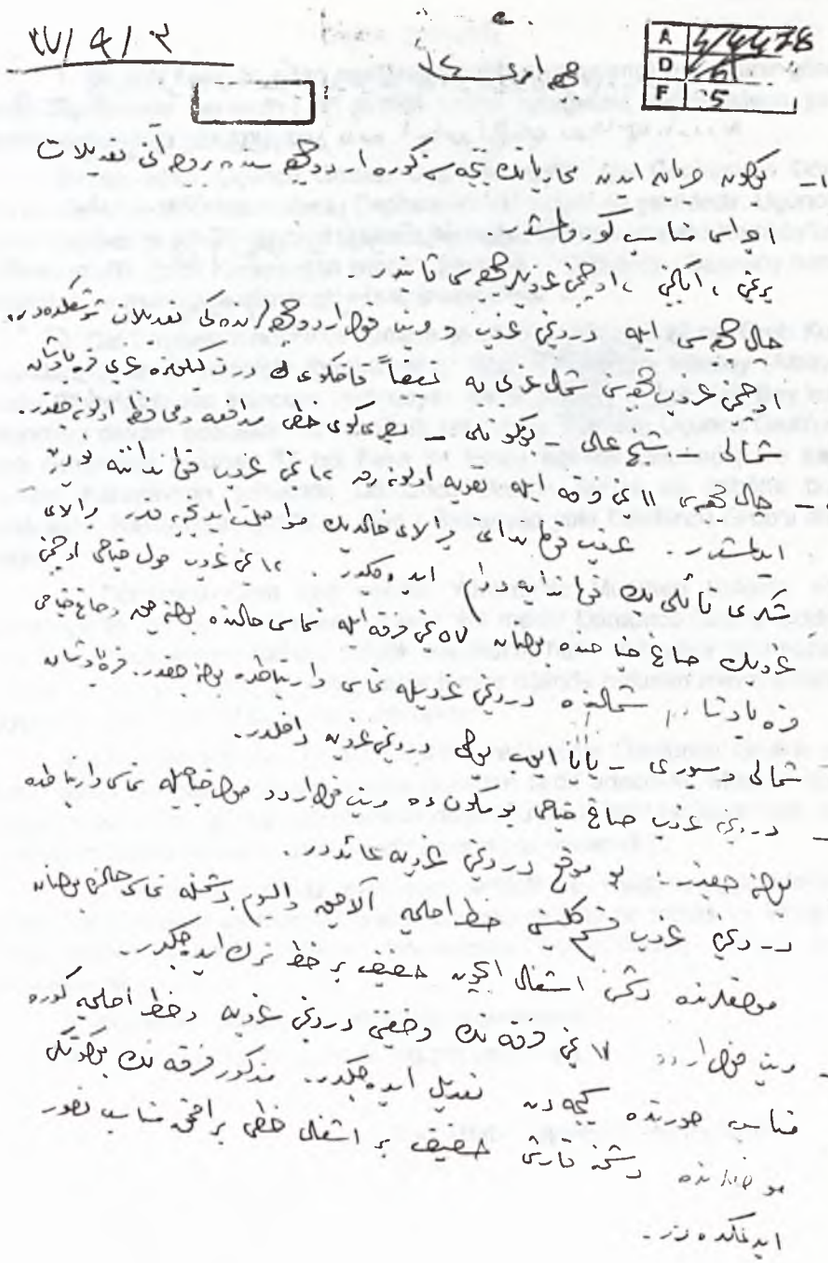

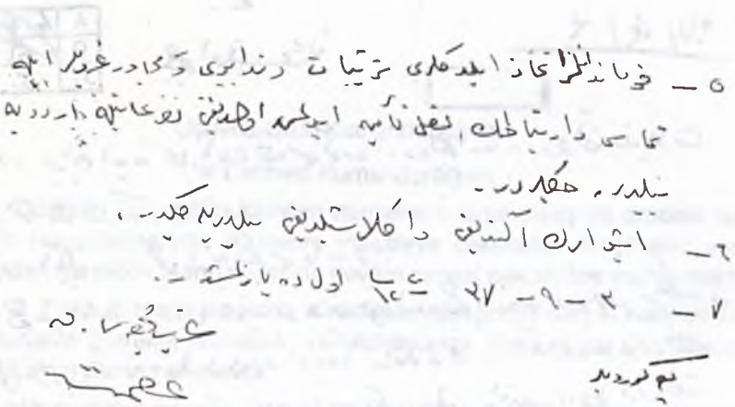

3.9.37 (3.9.1921)

Cephe Emri (34)

1. Bu gün cereyân eden muhârebâtın (muharebelerin) netîcesine göre ordu cephesinde ber-vech-î âtî ta'dîlât icrâ'sı (aşağıdaki değişikliklerin yapılması) münâsib görülmüştür.

Birinci, İkinci, Üçüncü Grublar Cephesi sâbittir. Çal Cephesi ile Dördüncü Grub ve Müretteb Kolordu Cephelerindeki ta'dîlât şu şekildedir. Üçüncü Grub Cephesi'ni şimâl-i garbiye ta'kiben (kuzeybatıyı takib ederek) Kadıköy'ün dört kilometre garbî Karayavşan şimâli - Şeyh Ali - Yümkünlü - Basrıköy hattı müdâfaa ve muhâfaza olunacaktır (savunulacaktır).

2. Çal Cephesi II nci Fırka (tümen) ile takviye olunarak 12 nci Grub Kumandanı'na tevdî' edilmiştir (bırakılmıştır). Grub Kumandanı Mîralay (Albay) Halid Bey muvâsalat edinceye (gelinceye) kadar Mîralây Şükrü Naili Bey kumandaya devâm edecektir. 12 nci Grub sol cenâhı (kanadı) Üçüncü Grub'un sağ cenâhında bulunan 57 nci Fırka ile temas hâlinde bulunacak ve sağ cenâhı Karayavşan şimâlinde Dördüncü Grub'la temas ve irtibâtta bulunacaktır. Karayavşan şimâli ve Sivri - Babaeyüp yolu Dördüncü Grub'a dahildir.

3. Dördüncü Grub sağ cenâhı Yümkün'de Müretteb Kolordu sol cenâhıyla temas ve irtibâtta bulunacaktır. Bu mevki' Dördüncü Grub'a âiddir. Dördüncü Grub kısm-ı küllîsini (büyük bölümünü) hatt-ı asliyyeye (asıl hatta) alacak ve el - yevm (bu gün) düşmanla temas hâlinde bulunan mevzi'lerinde düşmanı işgal için hafif bir hat terk edecektir.

4. Müretteb Kolordu 11 nci Fırka'nın vaz'iyyetini Dördüncü Grub'a ve hatt-ı asliyyeye göre münâsib sûrette geceden ta'dîl edecektir. Mezkûr (adı geçen) fırkanın bu günkü mevzi'lerinde düşmana karşı hafif bir işgal hattı bırakmak münâsib tasavvur edilmektedir (uygun görülmektedir).

5. Kumandanlar ittihâz eyledikleri tertîbât ve tedâbiri (uyguladıkları düzen ve tedbirleri) ve mücâvir (yakınlarındaki) grublar ile temas ve irtibâtın nasıl te'mîn edilmiş olduğunu teferruâtıyla (ayrıntılarıyla) orduya bildireceklerdir.

6. İşbu emrin alındığı ve anlaşıldığı bildirilecektir.

7. 3.9.37 saat 12.20 evvel de (00.20) yazılmıştır.

Garb (Batı) Cephesi K. (Komutanı)
İsmet

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 5

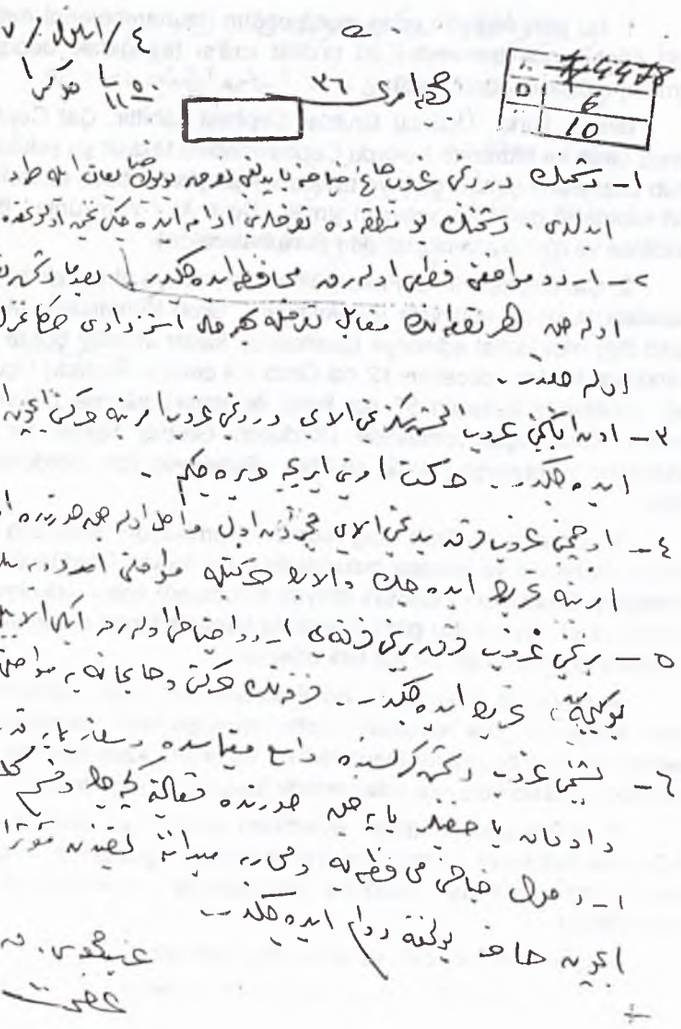

4 Eylül 37 (4 Eylül 1921)

Saat 11.50 sonra (23.50)

Cephe Emri (36)

1. Düşmanın Dördüncü Grub sağ cenâhına (kanadına) yaptığı taarruz büyük zâyiât ile tard ve tevkif edildi (uzaklaştırıldı ve durduruldu). Düşmanın bu mıntıkada taarruzlarını idâme edeceği (sürdüreceği) tahmîn olunmaktadır.

2. Ordu mevâzıını (mevzilerini) kat'î olarak muhâfaza edecektir. Ba'de-mâ (daha sonra) düşman taarruzunda zayi' olacak her noktanın mukabil (karşı) taarruzla be-heme-hâl (mutlaka) istirdâdı (geri alınması) harekâtımızın esâsı olacaktır.

3. On İkinci Grub Altmış Sekizinci Alayı Dördüncü Grub emrine hareketi için ihzâr edecektir (hazırlayacaktır). Hareket emrini ayrıca vereceğim.

4. Üçüncü Grub Kırk Yedinci Alayı fecrden (gün doğmadan) evvel vâsıl olacak (ulaşacak) sûrette On İkinci Grub emrine tahrîk (hareket) edecek ve alayın hareketiyle muvâsalatı (ulaşması) orduya bildirilecektir.

5. Birinci Grub Kırk Birinci Fırka'yı ordu ihtiyatı (yedeği) olarak iki alayıyla Haymana'ya bu gece tahrîk edecektir. Fırkanın hareketi ve Haymana'ya muvâsalatı bildirilecektir.

6. Beşinci Grub düşman gerisinde vâsi' mikyasta (geniş ölçüde) ve Sakarya'ya kadar keşif ve ufak baskınlar yapacak sûrette fa'âliyyete geçecek ve kısm-ı küllîsiyle (büyük kısmıyla) ordu sol cenahını muhâfazaya ve muhârebe meydânına yakından mü'essir (etkili) olmak için hazır bulunmaya devâm edecektir.

Garb (Batı) Cephesi K. (Komutanı)
İsmet

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 10

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye
Şu'be 1

Alagöz
5.9.37 (5.9.1921)

Aded
82

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığına

Cephede devâm eden muhârebât (muharebeler) gitgide mevzi' muhârebesine inkılâb edebilecek eşkâl (dönebilecek şekiller) göstermeye başlamıştır. Mazarratı vâreste-i arz olan (zararı açıkça bildirilen) böyle bir ihtimâlin önüne geçmek ve aynı zamanda Altıncı ve müntehâb (seçkin) Yunan fırkaları aksâmı (tümen birlikleri) gibi geriden gelmesi melhûz (muhtemel) bazı düşman takviye kıtaâtını (birliklerini) muharebe meydanından uzakta kalmaya icbâr etmek (zorlamak) için süvarimizin yeniden düşman gerilerinde esaslı ve devâmlı sûrette fa'âliyyete geçmesini lüzumlu görmekte olduğumu ve bu maksadla Beşinci Grub emrindeki Süvari Fırkalarından birisinin Sakarya cenûbundan (güneyinden) "Beylikahur Alpu köyü hattına ve Beylikahur'dan, Beylikköprü, Kavuncu köprüsü istikametlerinde uzanan menzil yolları üzerine akın yapmasını fâideli mütâlâa ettiğimi (düşündüğümü) arz ederim.

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Reisi
Birinci Ferik (Orgeneral)
Fevzi

Şu'be
9.9.37 (9.9.1921)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1079
Dosya No : 79
Fihrist No : 21

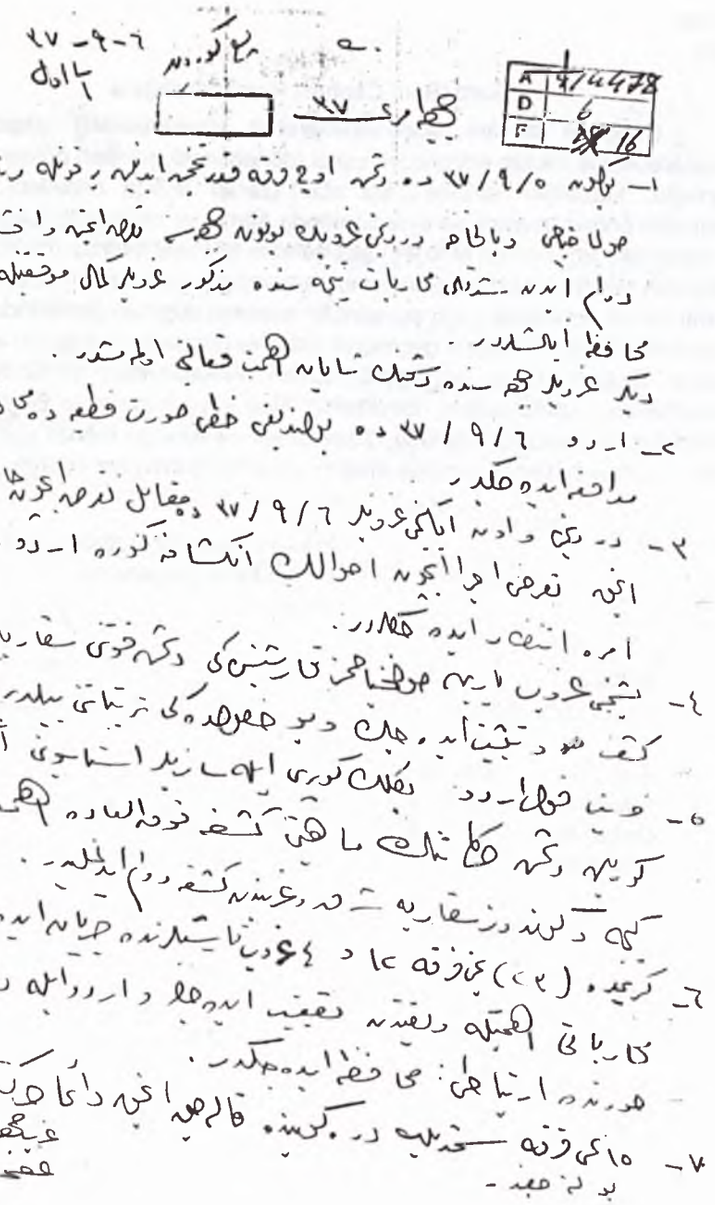

6.9.37 (6.9.1921)

Saat 1 evvel (01.00)

Cephe Emri 37

1. Bu gün 5.9.37 (5.9.1921)'de düşman üç fırka (tümen) kadar tahmîn edilen bir kuvvetl Müretteb Kolordu sol cenâhı (kanadı) ve bil-hâssa Dördüncü Grub'un bütün cephesine taarruz etmiş ve akşama kadar devâm eden şiddetli muhârebât (muharebeler) netîcesinde mezkûr (adı geçen) grublar kemâl-i muvaffakıyyetle (başarıyla) mevzi'lerini muhâfaza eylemişlerdir.

Diğer grublar cephesinde düşmanın şâyân-ı ehemmiyet fa'âliyyeti olmamıştır.

2. Ordu 6.9.37'de bulunduğu hattı sûret-i kat'iyyede (kesin surette) muhâfaza ve müdâfaa edecektir.

3. Dördüncü ve On İkinci Grublar 6.9.37'de mukabil (karşı) taarruz için hazırlanacaklardır. Ancak taarruzu icrâ' için ahvâlin inkışâfına (durumun gelişmesine) göre ordudan verilecek emre intizâr edeceklerdir (bekleyeceklerdir).

4. Beşinci Grub yarın sol cenâhımız karşısındaki düşman kuvvetini Sakarya'ya kadar keşif ve tesbît edecek ve bu husûsdaki tertîbâtını bildirecektir.

5. Müretteb Kolordu Beylikköprü ile Sazılar İstasyonu arasında görülen düşman harekâtının mâhiyyetini keşfe fevk-al-âde ehemmiyyet verecektir. Gece ve gündüz Sakarya ve şark (doğu) ve garbından (batısından) keşfe devâm edilmelidir.

6. Kerim'de (23) ncü Fırka 12 ve 4 ncü Grub karşılarında cereyân edecek muhârebâtı ehemmiyyetle ve yakından ta'kîb edecek ve ordu ile dâimî sûrette irtibâtı (bağlantıyı) muhâfaza edecektir.

7. 15 nci Fırka şimdilik Dereköyü'nde kalacak. Ancak dâimâ harekete hazır bulunacaktır.

Garb Cephesi K. (Kumandanı)
İsmet

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 16

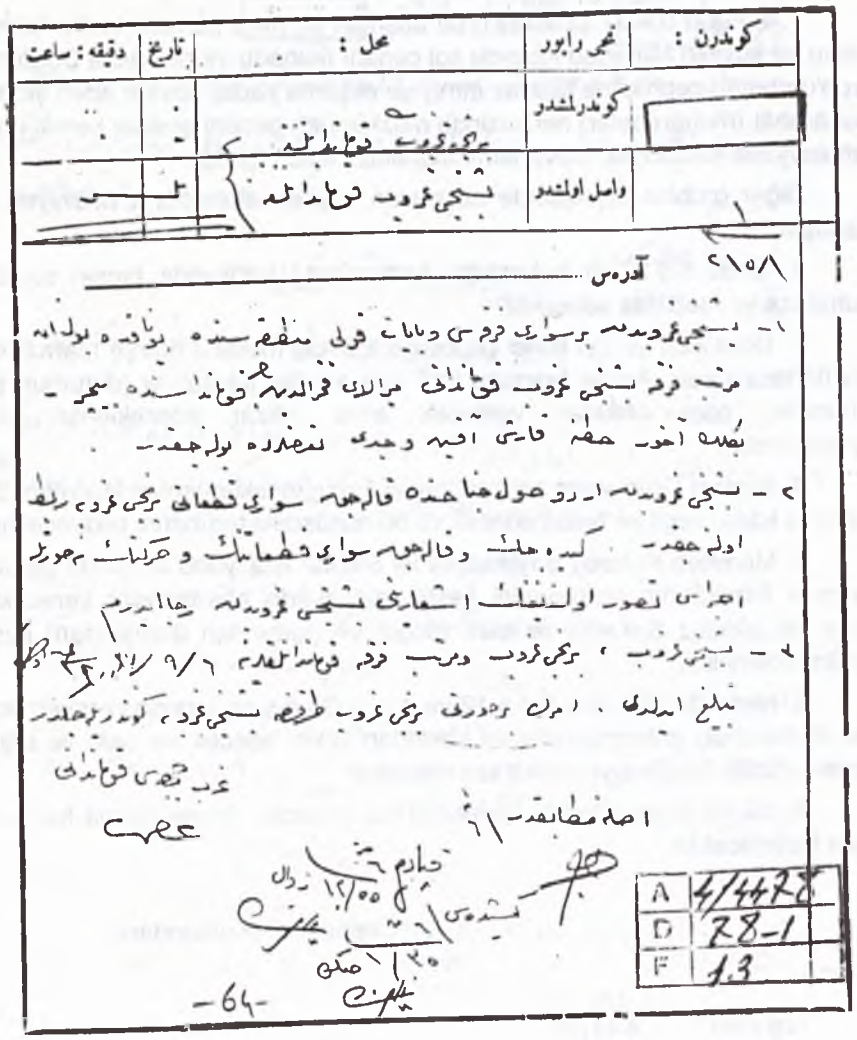

دقیقه : ساعت	تاریخ	عمل :	نجی رابور	کوندرن :
			کوندرلمشدر	
			واصل اولمشدر	

آدرس .....

Şu'be
1
2158

Birinci Grub Kumandanlığına

Telsiz

Beşinci Grub Kumandanlığına

1. Beşinci Grub'dan bir süvari fırkası (tümeni) ve Bayat kolu mıntıkasında Yunak'ta bulunan Müretteb Fırka, Beşinci Grub Kumandanı Mîralây (albay) Fahreddin Bey kumandasında Biçer - Beylikahur hattına karşı akın ve ciddî taarruzlarda bulunacaktır.

2. Beşinci Grub'dan ordu sol cenâhında (kanadında) kalacak süvari kıtaâtı (birlikleri) Birinci Grub'a rabt olunacaktır (bağlanacaktır). Gidecek ve kalacak süvari kıtaâtının ve hareketin ve sûretle icrâ'sı tasavvur olunduğunun iş'ârını (düşünüldüğünün bildirilmesini) Beşinci Grub'dan ricâ ederim.

3. Beşinci Grub, Birinci Grub ve Müretteb Fırka Kumandanlıklarına 6.9.37 (6.9.1921) saat 12.00 sonra da (24.00) tebliğ edildi (bildirildi). Emrin bir sûreti Birinci Grub tarafından Beşinci Grub'a gönderilecektir.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Aslına mutâbıktır (uygundur) 6 minh (de)
Kapadım 6 minh 12.55 zevâl (öğlen) (12.55)
Keşîdesi (çekilişi) 6 minh saat 1.35 sonra (13.35)

İmzâ (...)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1080
Dosya No : 80
Fihrist No : 13

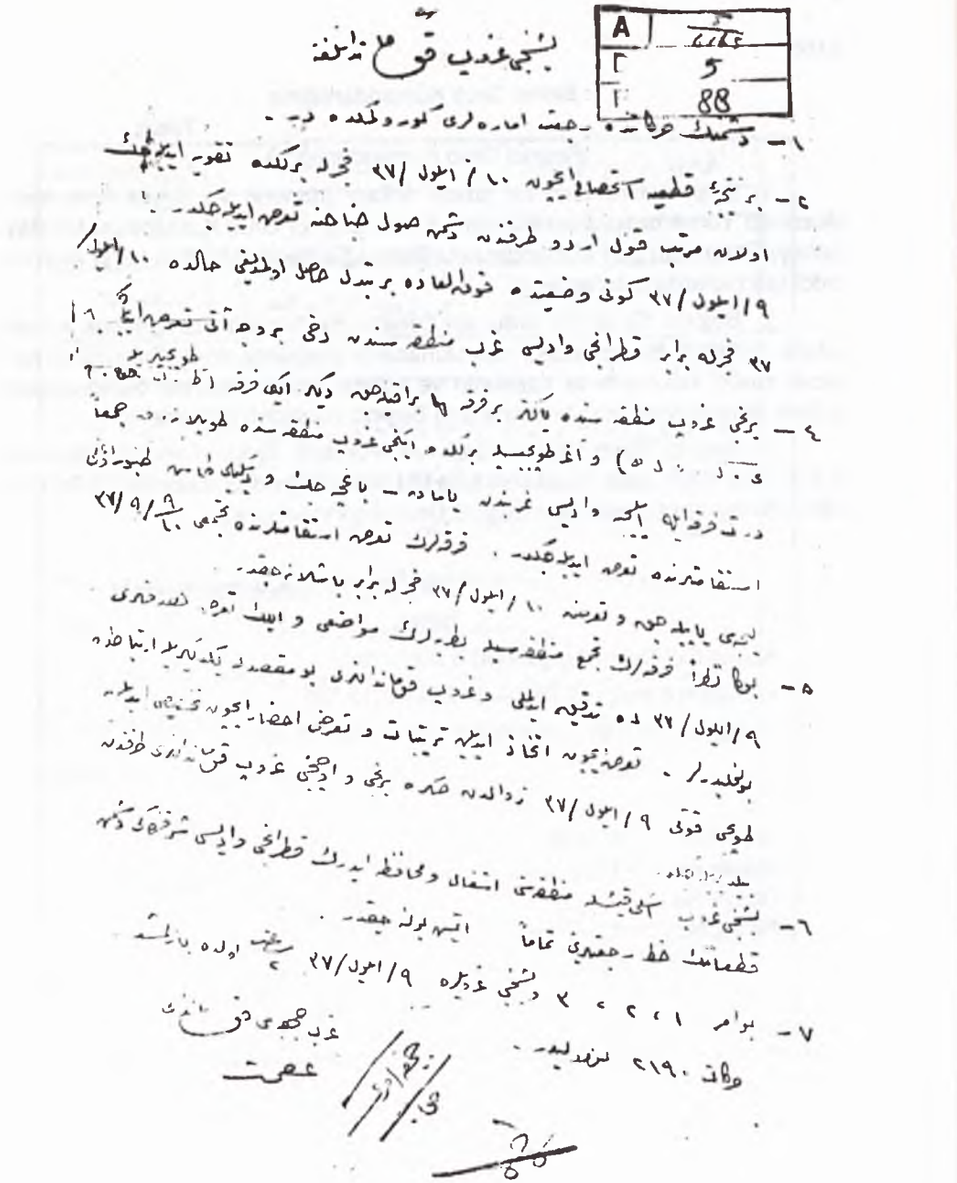

Beşinci Grub Kumandanlığına

1. Düşmanın harekâtında ric'ât (geri çekilme) emâreleri (belirtileri) görülmektedir.

2. Bir netîce-i kat'iyye istihsâli (kesin sonuç elde etmek) için 10 Eylül 37 (10 Eylül 1921) fecrle birlikte (güneş doğarken) takviye edilecek olan Müretteb Kolordu tarafından düşman sol cenâhına (kanadına) taarruz edilecektir. 9 Eylül 37 (9 Eylül 1921) günü vaz'iyyette fevk-al-âde bir tebeddül hâsıl (olağanüstü bir değişiklik) olmadığı hâlde 10 Eylül 37 fecrle beraber Katrancı vadisi garb (batı) mıntıkasından dahi ber-vech-i âtî (aşağıda olduğu gibi) taarruz edilecektir.

4. Birinci Grub mıntıkasında yalnız bir fırka (tümen) bırakılacak diğer iki fırka (şifre) topçularıyla ve ağır topçusuyla birlikte İkinci Grub mıntıkasında toplanarak cem'ân (toplam) dört fırka ile Ilıca vadisi garbinden Yamak - Bahçecik ve Dikilitaş Tanburoğlu istikametlerinde taarruz edilecektir. Fırkaların taarruz istikametlerinde tecemmu' (toplanma) 9/10.9.37 gecesi yapılacak ve taarruza 10 Eylül 37 fecrle bareber başlanacaktır.

5. Buna nazaran fırkaların tecemmu' mıntıkasıyla bataryaların mevâzıı (mevzileri) ve ilk taarruz hedefleri 9 Eylül 37'de tedkik edilmeli ve Grup kumandanları bu maksadla yekdiğeriyle irtibâtta bulunmalıdırlar. Taarruz için ittihâz edilen (düşünülen) tertîbât ve taarruzu ihzâr (hazırlamak) için tahsis edilen topçu kuvveti 9 Eylül 37 zevâlden (öğleden) sonra Birinci ve Üçüncü Grup kumandanları tarafından bildirilecektir.

6. Beşinci Grub Eskikışla mıntıkasını işgal ve muhafaza ederek Katrancı vadisi şarkındaki (doğusundaki) düşman kıtaâtının hatt-ı ric'âtlerini tamamen itmiş bulunacaktır.

7. Bu emir 1, 2, 3 ve Beşinci Grublara 9 Eylül 37 saat 2 evvelde (02.00) yazılmıştır.

Harekât 2190 numroludur.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Cephe Emri

Arşiv No : 5/6165
Klâsör No : 1148
Dosya No : 4
Fihrist No : 88

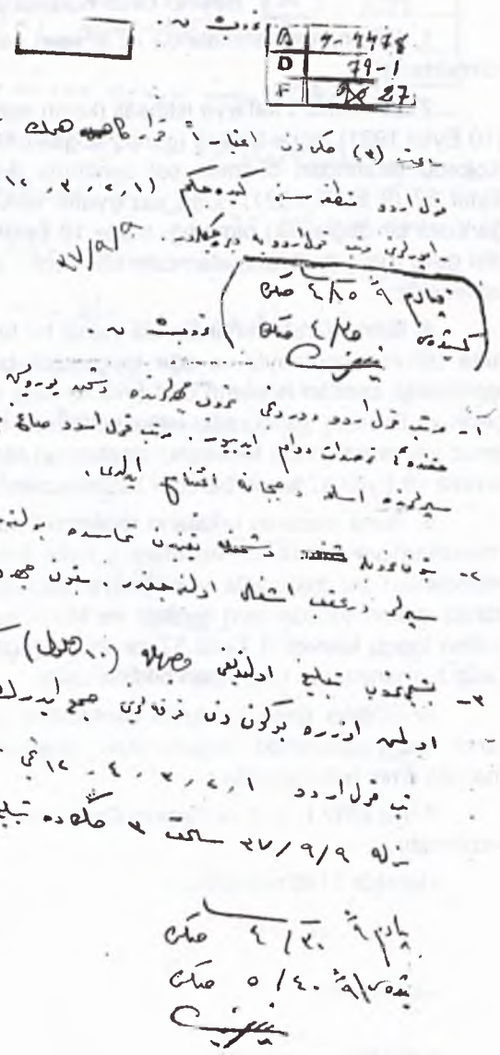

5 nci Grup K. (Kumandanlığına)

Saat 3 sonradan (15.00) i'tibâren karargâhımın bir kısmıyla Alagöz'den hareketle Müretteb Kolordu mıntıkasına gideceğim. "1, 2, 3, 12 ve Beşinci Grublar Alagöz santrali vâsıtasıyla raporlarını Müretteb Kolordu'ya vereceklerdir. 9.9.37 (9.9.1921)

G.C.K. (Garp (Batı) Cephesi Kumandanı)
İsmet

Kapadım 9 minh (de) saat 4.15 sonra (16.15)

Keşîdesi (çekilişi) 4.35 (16.35)

5 nci Grup K.

1. Müretteb Kolordu ve Dördüncü Grub Cephelerinde düşman yürüyüş kollarının Sakarya garbına yürüdükleri hakkındaki tarassudât (gözlemler) devâm ediyor. Müretteb Kolordu sağ cenâhında (kanadında) işgal edilen bazı düşman siperlerinde esliha (silâhlar) ve cephâne iğtinâm edildi (ele geçirildi).

2. Bütün grublar düşmanla yakından temasta bulunacaklardır. Düşmanın tahliye ettiği (boşalttığı) siperler der - akâb (hemen arkalarından) işgal olunacaktır. Bütün cephede düşman yakından tazyîk olunmalıdır (sıkıştırılmalıdır).

3. Beşinci Grub tebliğ olunduğu vechile (bildirildiği üzere) "10 Eylül" günü Mangal dağı civârına hâkim olmak üzere bu günden fırkalarını cem' ederek (tümenlerini toplayarak) mesâfe kazanacaktır.

Müretteb Kolordu 1, 2, 3, 4, 12 nci Grublara telefonla ve Beşinci Grub'a telsizle 9.9.37 saat 3 sonrada tebliğ edildi.

Garp Cephesi Kumandanı
İsmet

Kapadım 9 minh (de) 4.30 sonra (16.30)

Keşîdesi (Çekilişi) / 9 minh saat 5.40 sonra (17.40)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1081
Dosya No : 83
Fihrist No : 27

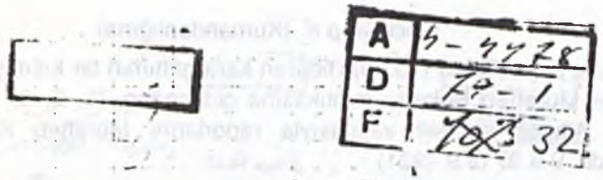

Garb (Batı) Cephesi K. (Kumandanlığına)

Beşinci Grub Telsiz Merkezi

304
C. (Cevap)

9.9.37 (9.9.1921) ve harekât 2190 numrolu emrnâmelerine tevfikân (uygun olarak) Beşinci Grub ber-vech-i âtî (aşağıda olduğu şekilde) hareket edecektir.

Üçüncü Süvari Fırkası (Tümeni) bu akşam grub-u şemsî (güneşin batmasını) müteâkib Çeltik- Kirfiç istikametinde hareket ve yarın öğleden evvel Eskikışla civârında Mangal dağını işgal edecektir. On Dördüncü Süvari Fırkası bu gece Burunsuz - Şerefli'ye hareket ve yarın öğleden evvel Sinanlı civârında ictimâ (toplanma) ve Üçüncü Fırka'nın sağ cenahını (kanadını) te'mîn edecektir. Bir alayı Çeltik cenûbunda (güneyinde bir alayı Kirfiç'te ve iki alayı ile karargâhı Yamaklı civârında bulunan İkinci Fırka yarın öğleden evvel Kirazoğlu cenûbunda ictimâ ederek Üçüncü Fırka'nın sol cenâhını te'mîn edecektir. Bu fırkanın On Dokuzuncu Alayı Bâlâ garbında firârî ta'kîbâtında kalacaktır.

9.9.37 Saat
6.25 sonra (18.25)

Beşinci Grub K. (Kumandanı)
Fahrettin

Arşiv No : 4/4478
Dolap No : 1081
Dosya No : 83
Fihrist No : 32

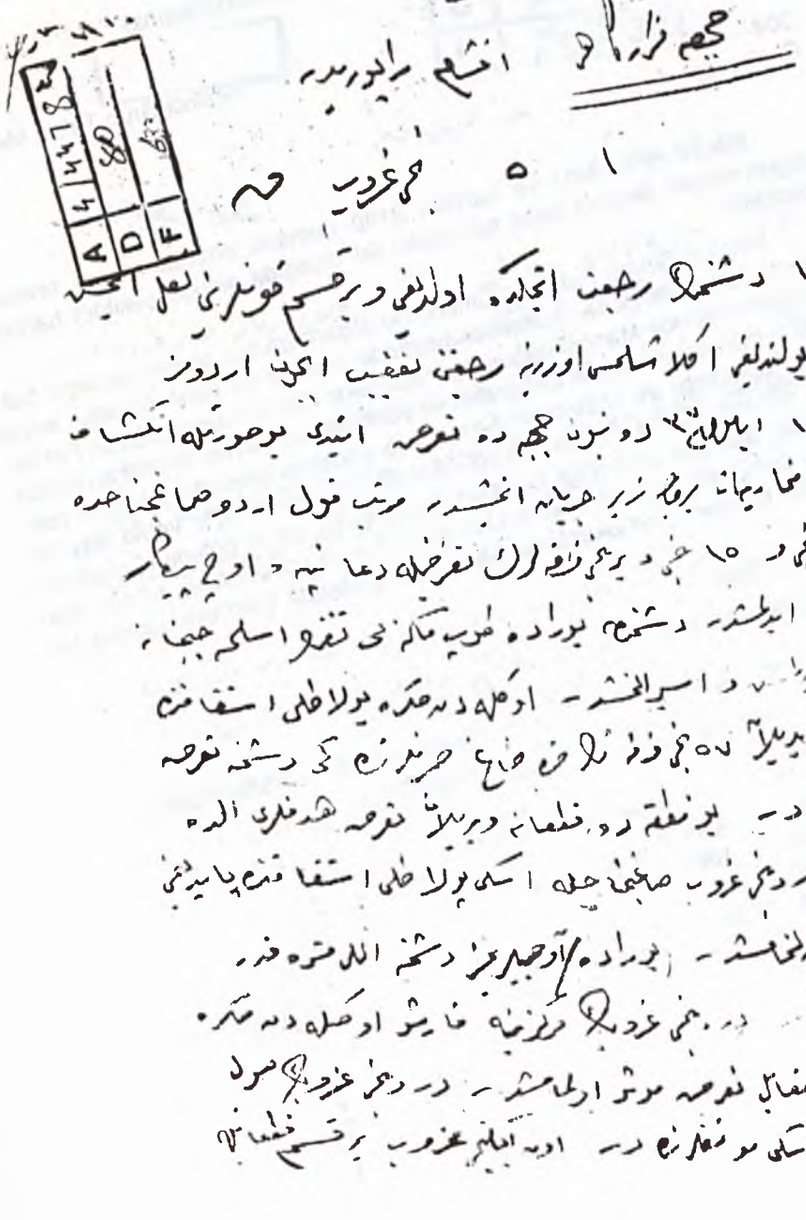

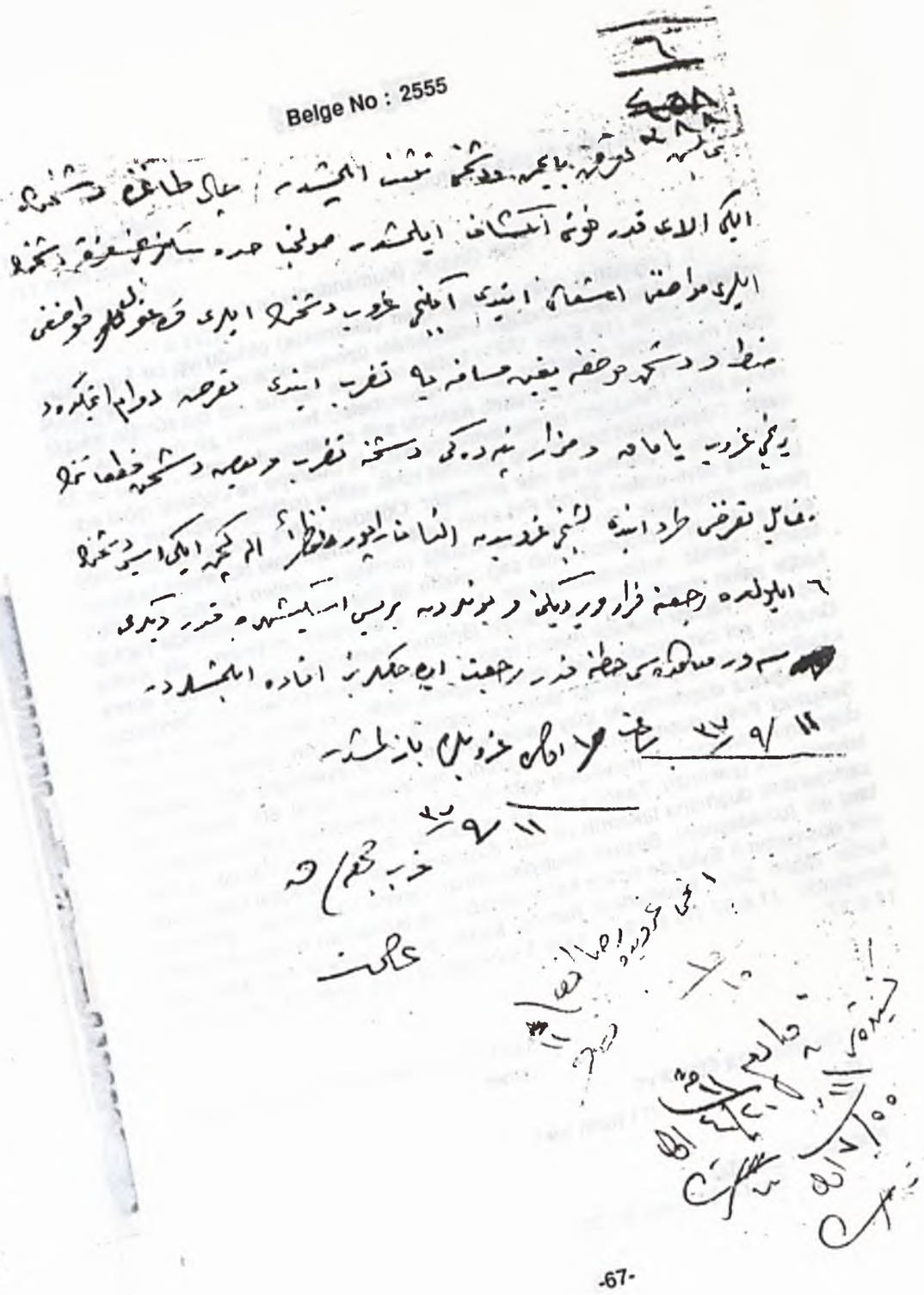

Cephe Karargâhı. Akşam raporudur.

1. 5 nci Grup K. (Kumandanlıklarına)

1. Düşmanın ric'ât etmekte (geri çekilmekte) olduğu ve bir kısım kuvvetlerini nakletmiş bulunduğu anlaşılması üzerine ric'âtını ta'kîb için ordumuz 10 Eylül 37'de (10 Eylül 1921) bütün cephede taarruz etti bu sûretle inkişâf eden muhârebât (meydana gelen muharebeler) ber-vech-i zîr (aşağıdaki şekilde) cereyân etmiştir. Müretteb Kolordu sağ cenâhda (kanatta) 23 ncü ve 15 nci ve Birinci Fırkaların (tümenlerin) taarruzuyla Duatepe ve Üçpınar işgal edilmiştir. Düşmandan burada top makineli tüfek esliha (silâhlar) cephâne iğtinâm edilmiş (ele geçirilmiş) ve esir alınmıştır. Öğleden sonra Polatlı istikametinde taarruza sevk edilen 57 nci Fırka'nın Karadağ sırtlarındaki düşmana taarruzu devâm etmektedir. Bu mıntıkada kıtaâta (birliklere) verilen taarruz hedefleri elde edilmiştir. Dördüncü Grub sağ cenâhı ile Eskipolatlı istikametinde yaptığı taarruz henüz netîcelenmemiştir. Burada avcılarımız düşmana elli metre kadar yakın mesâfededir. Dördüncü Grub'un merkezine karşı öğleden sonra düşmanın yaptığı mukabil (karşı) taarruz müessir (etkili) olmamıştır. Dördüncü Grub'un sol cenâhında kıtaât eski mevzilerindedir. On İkinci Grub bir kısım kıtaâtıyla nümâyiş (gösteriş) taarruzu yapmış ve düşmanı tesbît eylemiştir. Çal dağında düşmanın iki alay kadar kuvveti inkişâf eylemiştir. Sol cenâhda Sekizinci Fırka düşmanın ileri mevâzıını (mevzilerini) işgal etti. İkinci Grub düşmanın ileri karakol mevâzıını zabt ve düşman mevzi'ine yakın mesâfeye takarrüb etti (yaklaştı). Taarruz devâm etmektedir. Birinci Grub Yamak ve Mezartepe'deki düşmana takarrüb ve bazı düşman kıtaâtının mukabil taarruzunu tard etti (uzaklaştırdı). Beşinci Grub'dan alınan rapora nazaran ele geçen iki esir düşmanın 6 Eylül de ric'ate karâr verdiğini ve bunlardan birisi Eskişehir'e kadar diğeri Sevr Muahedesi hattına kadar ric'at edeceklerini ifâde eylemişlerdir. 11.9.37 (11.9.1921) saat 1 evvelde (01.00) grublara yazılmıştır. 11.9.37

Garb (Batı) Cephesi K. (Kumandanı)
İsmet

1. Grub'ta Rıza Efendi'ye

15 /11 minh (de)
15

Kapadım / 11 minh
Saat 4.20 evvel (04.20)

Keşidesi (Çekilişi)
/11 minh saat imzâ
7.55 evvel (07.55)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1081
Dosya No : 84
Fihrist No : 63

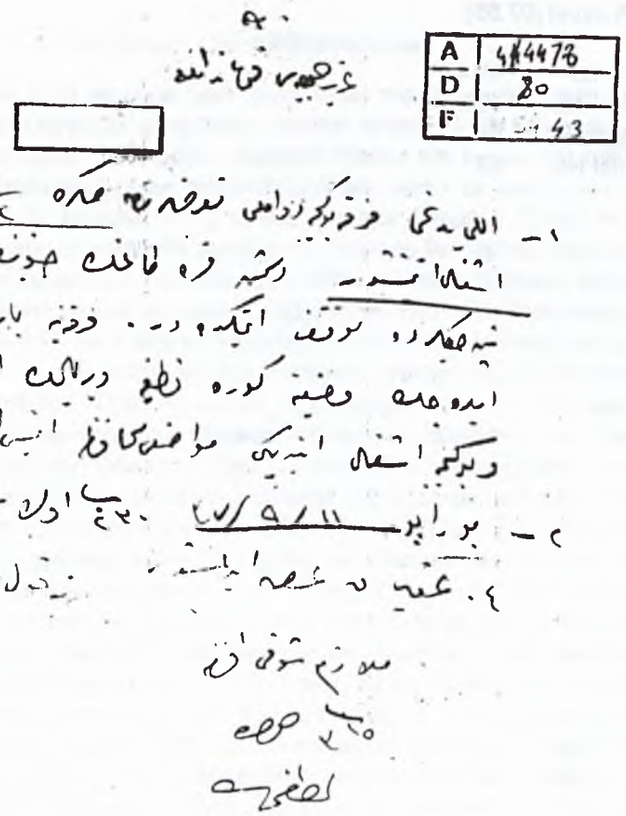

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığına

1. Elli Yedinci Fırka (tümen) bu gece devâmlı taarruzlarından sonra saat 2 evvelde (02.00) Karadağı işgal etmiştir. Düşman Karadağ'ın cenûbunda (güneyinde) ve cenûb-ı şarkiyyesindeki (güneydoğusundaki) tepeciklerde tevakkuf etmektedir (beklemektedir). Fırkaya yarın inkişâf edecek (meydana gelecek) vaz'iyyete göre vazîfe verilmek üzere bu gün ve bu gece işgal ettiği mevâzı (bölgeleri) muhâfaza etmesi emrolunmuştur.

2. Bu rapor 11.9.37 (11.9.1921) saat 2.30 evvelde (02.30) Garb Cephesi ve 4. Grub K. (Kumandanlığına) arz edilmiştir.

Müretteb Kolordu K.
Kâzım

Mülâzım (teğmen) Şevki Efendi

Saat 3.15 sonra (15.15)

İmza (Lütfi)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1081
Dosya No : 84
Fihrist No : 43

Cephe Emri Numro 43

Birinci ve Dördüncü Grub Kumandanlarına verilmek üzere Dördüncü Grubdan Şahab Efendi'ye yazdırılmıştır.

12 Minh Saat 2.00 sonra (14.00) (de)

1. Ordunun maksadı ric'at etmekte (geri çekilmekte) olan düşmanı Sakarya'dan geçerken inhizâma (bozguna) uğratmaktır. Bunun için bervech-i âtî (aşağıda olduğu gibi) hareket olunacaktır.

2. Müretteb Kolordu bil-hâssa Kartaltepe'yi işgal etmek ve Beylikköprüye hâkim olmak üzere taarruz edecektir. Bu vazîfe için 23 ncü Fırka (tümen) dahi kolordu emrine verilmiştir.

3. Dördüncü Grub bütün kuvvetiyle Eskipolatlı ve Karakuyu hattından ilerleyecek ve düşmanla muhârebe temasına gelerek bu teması muhâfaza edecektir.

4. On İkinci Grub Sivri - Sarıhalil istikametinde ta'kîb edecek ve Dördüncü Grub sol cenâhıyla (kanadıyla) irtibâtta bulunmak şartıyla düşmanla muhârebe temasını muhâfaza edecektir.

5. 3 ve 2 nci Gruplar Yusuf İzzet Paşa emrinde Eskiçalış ve Sivri cenûbu (güneyi) ve Toydemir istikametinde düşmanla muhârebe temasına kadar ilerleyecek ve On İkinci Grub ile irtibâtı ve düşmanla muhârebe temasını muhâfaza edeceklerdir.

6. Birinci grub öğleden sonra saat beşe kadar kıtaâtını (birliklerini) istirahat ettirecek ve bu saatte ileri yürüyüş için ordudan emir arayacaktır.

7. 57 nci Fırka ordu ihtiyatı (yedeği) olarak bulunduğu mahalde kalacaktır.

8. Bu gün için ric'at eden (çekilen) düşmanla yalnız yakından muhârebe temasına gelmek vazîfesiyle hareket eden, Dördüncü, On İkinci, Üçüncü ve İkinci Grublar dahi düşman ric'atının bahş edeceği (vereceği) müsâit fırsatlarda derhal a'zâmi istifâde etmelidirler.

9. Düşmanın 12/13 gecesi bütün kuvvetiyle Sakarya garbına (batısına) geçmesi ihtimâli ziyâdedir (fazladır). Bu takdîrde bütün ordunun gece derhal düşman üzerine atılması mukarrer olduğundan (kararlaştırıldığından) bütün grublar geceleyin dahi düşmanla yakından temasta ve taarruza hazır bulunacaklardır.

10. Beşinci Grub İnlerkatrancı - Beşköprü istikametinde ordu sol cenâhına takaddüm ederek (önce davranarak) ileri yürüyecektir. İlk vazîfesi düşman ordusunun sağ cenâhını Sakarya'dan geçinceye kadar şiddetle ta'kîb ve tazyîk etmektir (sıkıştırmaktır).

Belge No : 2557

11. 43 numrolu işbu cephe emri 12/Eylül/37 (12 Eylül 1921) Saat 1.45 sonrada (13.45) Müretteb Kolordu 4, 1, 12, 3, 2 ve 5 nci Grublara verildi. İkinci Grub emrin bir sûretini Beşinci Grub'a isâl edecek (ulaştıracak) ve Müretteb Kolordu 57 nci Fırka'ya evâmir - i lâzime (gereken emirleri) verecektir.

Garb Cephesi K. (Kumandanı)
İsmet

Arşiv No	:	4/4418
Klâsör No	:	1081
Dosya No	:	84
Fihrist No	:	125

Belge No : 2558

بر نجی شعبه

۱ - دشمن اردوسنه وماننده عدم التقدم مشاهده ایلمکده در. دشمن بوحالی انتظام حالنه تیریه لزوم وارد.

۲ - چونکه اردوجه شعبه محاسبه تماسنه بولنمامه فرقه لر چونکه قوتلریه قاشولنمکی دشمنه تقدمه ایدیلمکدر. شعبه محاسبه تماسنه کلمه مه اولوب قطعات در حال سیر و جری بورولمشدر تمام کلرنی چونکه قوتلریه تقدمه ایده جکدر.

۳ - قاتلی نیرلر ضبط ایدیلدیقدن صوکره دشمن قوماندانلری بکلدکلری وطنه نفس استقامتده توقف ملکی شدتله دوام ایده جکدر.

۴ - دشمن غربه یاخود صاغنجاغه دشمن آتمه اوزره تدقیقه دوام ایده جکدر.

۵ - اوچنجی غربه صاغنجاغه استقامتنه ایدی بورولدیغی زمان دمدار تمام کلمه دیوکه مختلف زماندره مختلف باصمه قوللریه دشمن شدتله تعقیب درجه اجبار ایده جکدر.

۶ - ۳ نجی غربه واونه بولنان فرقه لر در حال ایدی بورولمشدر کلرنی دشمن دمدارینه تماس ایدیجه قدر ایدیلمیه واشور دمداری رجا بوکه آتمه ایدیلمه چونکه قوتلریه تدقیقه ایده جکدر.

۷ - دشمن ترک موقع ایدرسه قطعات بلا فاصله تعقیب ایده جکدر.

۸ - قطعاتمز کیدی دست ساحت کوره جکی غرضله چونکه دشمن اسده سنی محوایده بیلمکدر. اله چونکه جات و طاقت لمبا اولمکدر. فرقه لر ایله قوماندانلرک آلنده کی طوپ قوتی احتیاطده بولنمیه.

۹ - برنجی غربه دن ۵۷ نجی اردو احتیاطی اولمه اوزره برلرنی بولمه جقدر.

بو امر ۱۲/۹/۳۷ ساعت ۱۳٫۴۵ ده دشمن قوماندانلری ۴، ۳، ۱۲، ۲ نجی غربه دن برنجی غربه قوماندانلقنه بازلدی.

نوت: ۵ نجی غربه احتیاطنی برلری مجبور شدیره برلرهای تنظیم ایده جکدر.
۱ نجی غربه ارک رجوعنی تنظیم قوه ده دیره جکدر.

غربه کومه سی قومانداني

Kısım	
11	5
1	58

اصلینه موافق ۱۲/۹
غربه کومه سنده ارکان حربیه ۱۰۲ نجی شعبه

Birinci Grub Kumandanlığına

1. Düşman ordusunun harekâtında adem-i intizam (düzensizlik) müşâhade olunmaktadır (görülmektedir). Düşmanın bu hâlini inhizâm (bozgun) hâline getirmek lâzımdır.

2. Bütün ordu cephesinde düşmanla muhârebe temasında bulunan fırkalar (tümenler) bütün kuvvetleriyle karşılarındaki düşmana taarruz edeceklerdir. Henüz muhârebe temasına gelmemiş olan kıtaât (birlikler) derhal serî' ve cebrî yürüyüşle temasa gelerek bütün kuvvetleriyle taarruz edeceklerdir.

3. Kartaltepe'yi zapteden Müretteb Kolordu gece dahi Beylikköprü ve Tırnaksız istikametinde taarruzuna kemâl-i şiddetle (bütün şiddetiyle) devâm edecektir.

4. Dördüncü Grub bil-hâssa sağ cenâhındaki (kanadındaki) düşmanı atmak üzere taarruzuna devâm edecektir.

5. On İkinci Grub Sarıhalil istikametinde ileri yürüyerek düşman dümdârıyla (artçısıyla) temasa gelecek ve bu gece muhtelif zamanlarda muhtelif baskın kollarıyla düşmanı şiddetle tazyîk ve ric'ate icbâr edecektir (geri çekilmeye zorlayacaktır).

6. 3 ncü Grub ve emrinde bulunan fırkalar derhal ileri yürüyüşe geçerek düşman düm-dârlarıyla temas edinceye kadar ilerleyecek ve işbu düm-dârları daha bu gece atmak için bütün kuvvetiyle taarruz edecektir.

7. Düşman terk-i mevzi' ederse kıtaât bilâ-fâsıla (aralıksız) ta'kîb edeceklerdir.

8. Kıtaâtın yirmi dört saat göstereceği gayretle bütün düşman ordusunu mahvedebileceği bilinmelidir.

En büyük cü-r'et ve tâkat taleb olunmalıdır. Fecrle beraber (güneş doğarken) kumandanların elinde yeni darbeler için kuvvetli ihtiyatlar (yedekler) bulunmalıdır.

9. Birinci Grub ve 57. Fırka Ordu ihtiyatı olmak üzere yerlerinde bulunacaklardır.

10. Bu emir 12.9.37 (12.9.1921) saat 10.40 sonrada (22.40) da Müretteb Kolordu, 4, 3, 12 2 ve Beşinci Grublara ve Birinci Grub Kumandanlıklarına yazıldı.

Garp (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Haşiye (dip not) : Her grub ihtiyaten bu emri mucâvir (yakın) grublara be-heme-hâl tebliğ edecektir (mutlaka bildirecektir).

Üçüncü Grub emrin bir sûretini Beşinci Grub'a verecektir.

Emrin alındığı bildirilmelidir.

Aslına mutâbıktır (uygundur) / 12 minh (de)
saat 10.40 sonra
(22.40)

Garb Cephesi'nde Erkân-ı Harb (Kurmay) Binbaşı
Muharrem Mazlum

Arşiv No : 5/1400
Klâsör No : 1140
Dosya No : 21/A
Fihrist No : 51

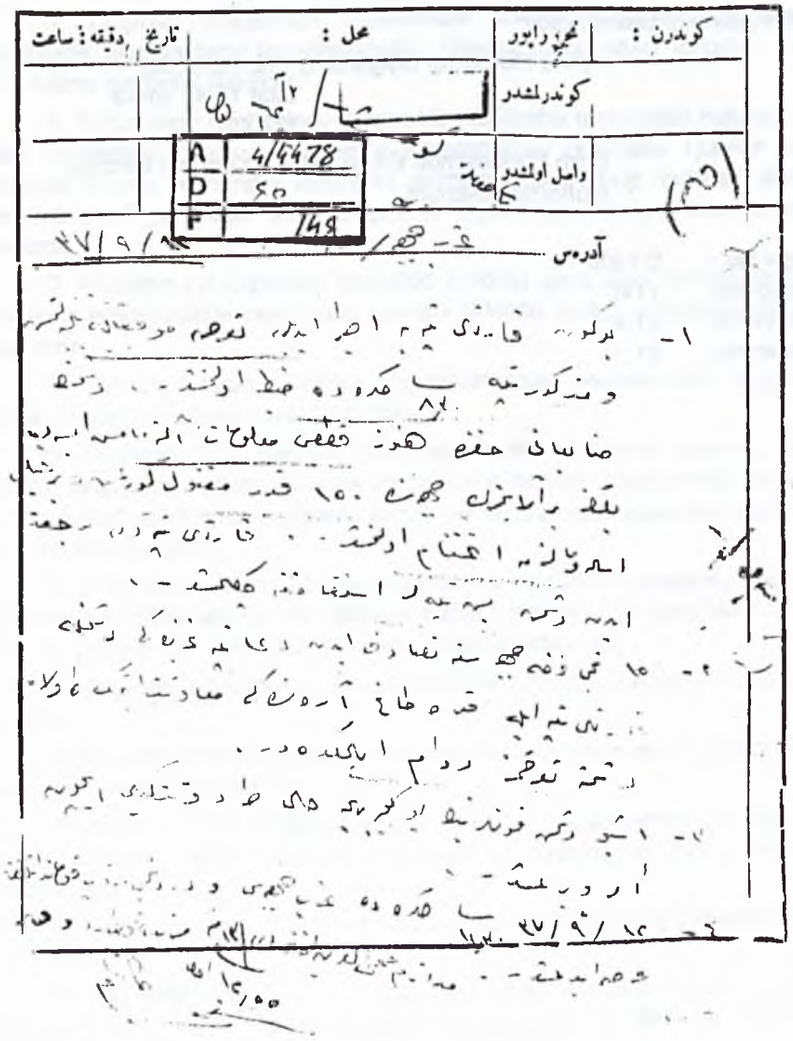

Saat 7 sonra da (19.00 da) görülmüştür

13 minh (De) 1 evvel (13.00)

12.9.37 (12.9.1921)

Garb (Batı) Cephesi K. (Kumandanlığına)

1. Bu gün Kartaltepeye icrâ' edilen taarruz muvaffakıyyetle (başarıyla) netîcelenmiş ve mezkûr (adı geçen) tepe saat 8.30 sonra'da (18.30) zabt olunmuştur.

Düşmanın zayiâtı hakkında henüz kât'î ma'lûmat (tam bilgi) alınamamış ise de yalnız bir alayımızın cephesinde 150 kadar maktûl (ölü) görülmüş ve bir hayli eslihâ (silâhlar) ve malzeme iğtinâm olunmuştur (ele geçirilmiştir). Kartaltepe'den rîc'at eden (geri çekilen) düşman beştepeler istikametine çekilmiştir.

2. 15 nci Fırka (tümen) Cephesi'ne tesâdüf eden Duatepe garbındaki düşmanla Kartaltepe ile Karadağ arasındaki muâvenet (yardım) etmekte olan düşmana taarruzumuz devâm eylemektedir.

3. İşbu düşman kuvvetlerinin bu gece be-heme-hâl tard ve tenkîli (mutlaka atılması ve bastırılması) için emir verilmiştir.

4. 12.9.37 saat 11.30 sonra da (23.30) Garb Cephesi ve Dördüncü Grub Kumandanlıklarına arz edilmiştir.

Müretteb Kolordu K.
Kâzım

Mülâzım (teğmen) Muhittin Efendi'den

13 minh (De)

12.55 evvel (12.55) Hüsnü

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1081
Dosya No : 84
Fihrist No : 148

Belge No : 2560

Belge No : 2560

Yıldıztepe'sinden

13.9.37 (13.9.1921)

Saat 10 evvel (10.00)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığına

Grub Emri Numro "39"

1. Düşman 13/14.9.37 gecesi kâmilen (tamamen) Sakarya garbına geçmiştir. Köprüleri tahrîb ederek garba doğru yürüyüşe devâm etmektedir. Süvari grubu düşmanı Sakarya'ya kadar ta'kîb etmiş ve On İkinci Yunan Fırkası'ndan (tümeninden) bu sabah beş esir almıştır. Beşköprü cenûbundaki (güneyindeki) düşman bataryası bu istikamette ilerlemekte olan Üçüncü Süvari Fırkası'na ateş etmiştir. Piyade grublarımız Sakarya'ya takarrüb etmektedir (yaklaşmaktadır).

2. Bir ay devâm eden Sakarya Meydan Muharebesi bu sûretle ordu-yu millîmizin muzafferiyet-i kat'iyyesiyle (kesin zaferiyle) neticelenmiştir. Bütün silâh arkadaşlarımı tebrîk ile şühedâ ve mecrûhlarımız (şehit ve yaralılarımızı) hürmetle yâd ederim.

3. Beşinci Süvari Grubu Sakarya cenûbundan dolaşarak Sivrihisar garbında düşman gerilerine düşmek üzere bu akşam Kürdtacir'de toplanacaktır.

4. İşbu emir Yıldıztepesi'nden 13.9.37 saat on evvelde (10.00)'de yazılarak emir zâbitleriyle (subaylarıyla) 2, 3, 14 ncü Süvari Fırkalarına gönderilmiş ve bir sûret-i berây-ı ma'lûmât (bilgi için) Garb Cephesi'ne takdîm edilmek üzere Üçüncü Grub Kumandanlığı'na irsâl edilmiştir (gönderilmiştir).

Süvari Beşinci Grub Kumandanı
Fahreddin

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1082
Dosya No : 86
Fihrist No : 33

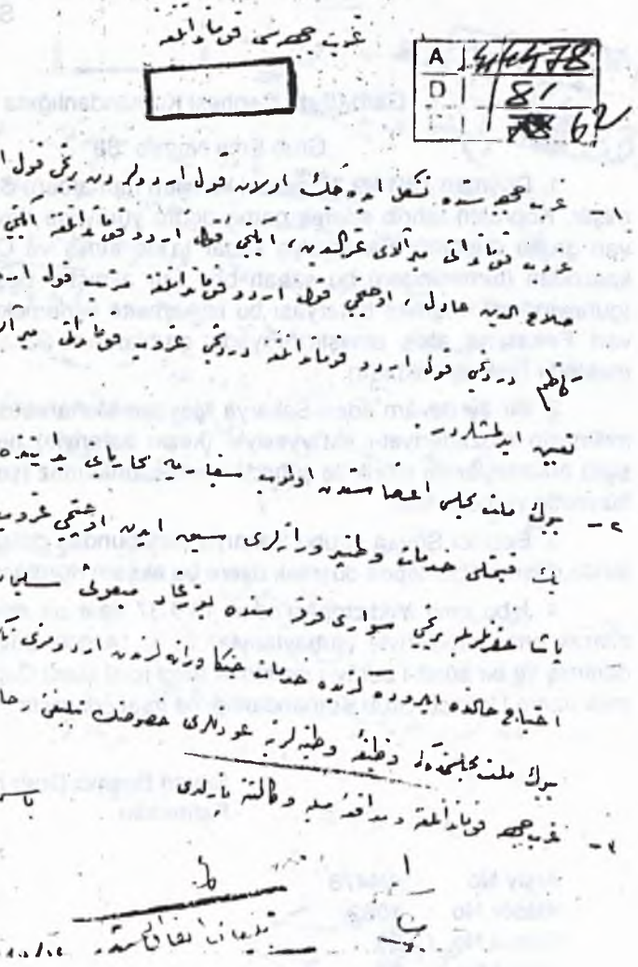

(Okunamadı)
13.9.37 (13.9.1921)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığına

1. Garb Cephesi'nde teşekkül edecek (meydana gelecek) olan kolordulardan Birinci Kolordu Kumandanlığı'na Birinci Grub Kumandanı Mirâlây (Albay) İzzettin, İkinci Kolordu Kumandanlığı'na İkinci Grub Kumandanı Mirâlây Selahaddin Adil, Üçüncü Kolordu Kumandanlığı'na Mürettep Kolordu Kumandanı Mirâlây Kâzım, Dördüncü Kolordu Kumandanlığı'na Dördüncü Grub Kumandanı Mirâlây Kemalettin Beyler ta'yîn edilmişlerdir.

2. Büyük Millet Meclisi a'zâsından olup Sakarya Muhârebâtı bidâyetinde (muharebelerin başlangıcında) orduya dâhil olarak pek kıymetli hidemât-ı vatanperverâneleri sebkeden (vatana değerli hizmetlerde bulunan) Üçüncü Grub Kumandanı Yusuf İzzet Paşa Hazretleriyle Birinci Süvari Fırkası'nda (tümeninde) Yozgat Mebûsu Süleyman Sırrı Beyefendi'nin ihtiyâç hâlinde ileride güzîde hidemât cangâverânelerinden (değerli savaş bilgisinden) ordumuzu tekrar müstefîd etmek (faydalandırmak) üzere Büyük Millet Meclisi'ndeki vazîfe-i vataniyyelerine avdetleri (görevine geri dönmesi) husûsunun tebliğini ricâ ederim.

3. Garb Cephesi Kumandanlığı'na ve Müdâfaa-yı Milliyye Vekâleti'ne (Millî Savunma Bakanlığı'na) yazıldı.

Başkumandan
M. Kemal
Tebligât ifâ olmuştur.

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1082
Dosya No : 86
Fihrist No : 62

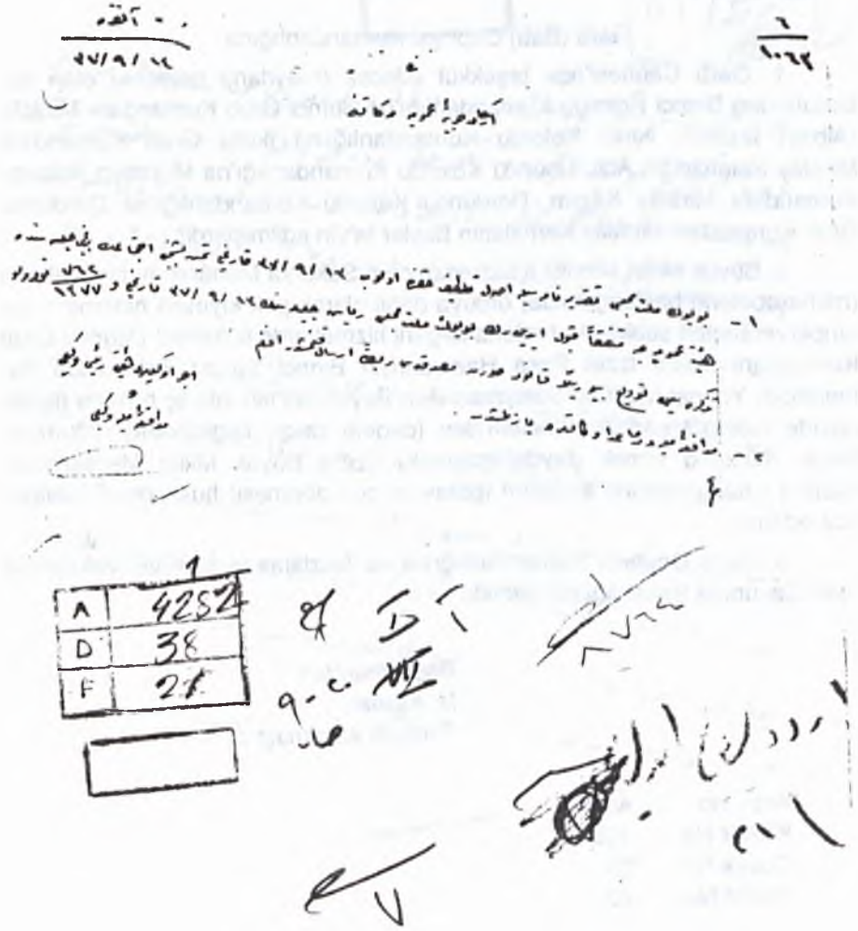

c 6 — Ankara
1063 — 14.9.37 (14.9.1921)

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Vekâletine

(Genelkurmay Vekilliğine)

1. Büyük Millet Meclisi takdîrnâmesiyle usûl-u taltîf (ödüllendirme şekli) hakkında olub 13.9.37 (13.9.1921) tarihli yetmiş beşinci ictimânın (toplantının) birinci celsesinde hey'et-i umûmiyyece müttefikan (genel kurulca oy birliğiyle) kabûl edilerek Büyük Millet Meclisi Riyâset-i Celîlesi'nin (yüce başkanlığının) 13.9.37 tarihli ve 762/1477 numrolu tezkeresiyle tevdî' buyurulan (yazısıyla verilen) kanûn sûret-i musaddakası rabten (resmî yazı sûreti ekli olarak) irsâl kılınmıştır (gönderilmiştir) efendim.

2. Müdâfaa-i Milliye'den (Millî Savunma'dan) mâ-adâ vekâletlere (başka bakanlıklara) yazılmıştır.

İcrâ' Vekîlleri Hey'eti Reisi Vekîli (başkan yardımcısı) ve Müdâfaa-i Milliyye Vekîli
İmza

Şu'be 1
8764

Ordulara tebliğ edildi (bildirildi) /21
Şu'be
7

Arşiv No : 1/4282
Klâsör No : 1027
Dosya No : 61
Fihrist No : 21

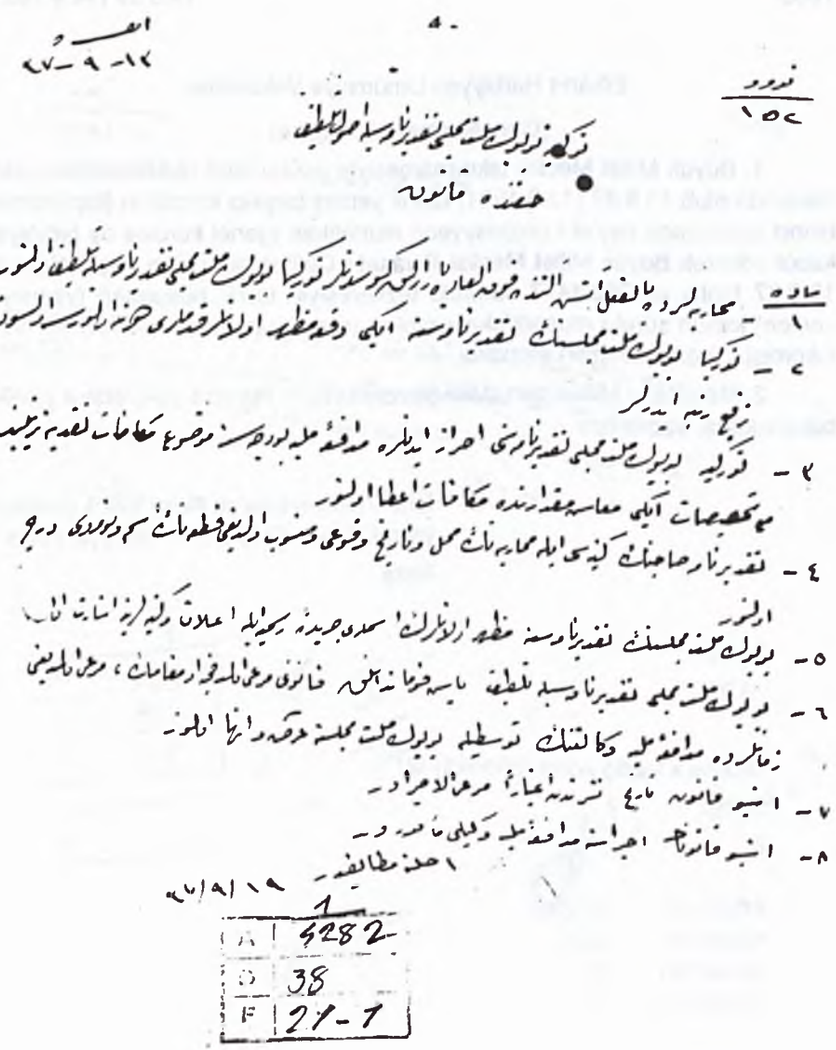

Numro
152

Ankara
13.9.37 (13.9.1921)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Takdirnâmesiyle Usûl-u Taltîf

(Ödüllendirme Usûlü) Hakkında Kanûn

Madde -1 Muhârebelerde bil-fi'l ateş altında fevk-al-âde yararlık gösterenler Türkiye Büyük Millet Meclisi takdîrnâmesiyle taltîf olunur.

2. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin takdîrnâmesine iki defa mazhar (lâyık) olanlar kıdemleri her ne olursa olsun terfî'i rütbe ederler (rütbe alırlar).

3. Türkiye Büyük Millet Meclisi takdîrnâmesini ihrâz edenlere (alanlara) Müdâfaa-i Milliye (Millî Savunma) bütçesine mevzû' (ayrılmış) mükâfât-ı nakdiyye tertîbinden ma'tahsîsât (para ödülü kabilinden ödenek) iki maaş mikdarında mükâfât i'tâ olunur (verilir).

4. Takdîrnâme sahibinin künyesi ile muhârebenin mahal ve tarih-i vuku' (yer ve oluş tarihi) ve mensûb olduğu kıt'ânın (birliğin) isim ve numrosu derc olunur (konulur).

5. Büyük Millet Meclisi'nin takdîrnâmesine mazhar olanların isimleri cerîde-i resmiyye (resmî gazete) ile ilân ve künyelerine işâret olunur.

6. Büyük Millet Meclisi takdîrnâmesiyle taltîf Başkumandanlık kanûnu mer'î oldukça (yürürlükte kaldıkça) o makâmın, mer'i olmadığı zamânlarda Müdâfaa-i Milliyye Vekâleti'nin tavassutuyla (aracılığıyla) Büyük Millet Meclisi'ne arz ve inhâ olunur (ulaştırılır).

7. İşbu kanûn tarih-i neşrinden (yayın tarihinden) i'tibâren mer'iyy-ül icrâ'dır (yürürlüktedir).

8. İşbu kanûn icrâ'sına Müdâfaa-i Milliyye Vekîli me'mûrdur.

Aslına mutâbıktır (uygundur)
15.9.37 (15.9.1921)

Arşiv No : 1/4282
Klâsör No : 1027
Dosya No : 61
Fihrist No : 21-1

Belge No : 2563

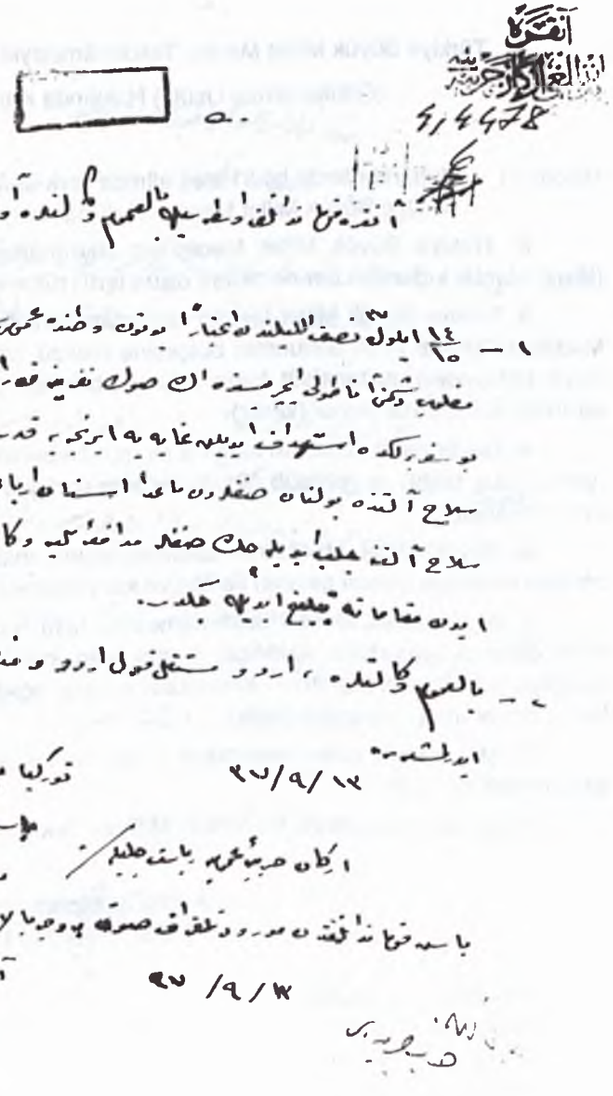

Belge No : 2563

Ankara Kumandanlığı

Erkân-ı Harbiyyesi (Kurmaylığı)

Ankara Kumandanlığı Vâsıtasıyla Bil-umûm Vekâletlere

(Bütün Bakanlıklara) ve Ankara Kumandanlığına

1. 14/15 Eylül 37 (14/15 Eylül 1921) nısf-ül-leylinden (gece yarısından) i'tibâren bütün vatanda umûmî seferberlik ilân edilmiştir.

Mağlûb düşmanı Anadolu içerisinde en son neferine kadar imhâ için ilân edilen bu seferberlikte istihdâf edilen (hedeflenen) gâyeye erinceye kadar lüzûm hâsıl oldukça silâh altında bulunan sınıflardan mâ-adâ esnân erbâbı (çeşitli yaştakiler) taht-ı silâha celb olunacaktır (silâh altına çağrılacaktır).

Silâh altına celb edilecek sınıflar Müdâfaa-yı Milliyye Vekâleti'nce (Millî Savunma Bakanlığı'nca) ta'yîn ve celbi icab eden makâmata tebliğ edilecektir (makamlara bildirilecektir).

2. Bil-umûm vekâletlere, ordu müstakil kolordu ve mıntıka kumandanlıklarına tebliğ edilmiştir.

13.9.37 (13.9.1921)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi (Başkanı)
Başkumandan
Mustafa Kemal

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Riyâset-i Celîlesine

(Genelkurmay Başkanlığı Yüksek Katına)

Başkumandanlığından mevrûd (gelen) telgraf sûreti ber-vech-î bâlâ (yukarıda) arz olunur efendim.

Ankara Kumandan Vekîli
Şükrü

13.9.37
Halil Bey'e Harp Cerîdesi

Arşiv No : 1/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 41

Ilıca şimâlinden (kuzeyinden)
14.9.37 (14.9.1921)

Grub Emri

Topçu Yüzbaşısı Cemal Bey'e (bil-umûm (bütün) gruba merbût (bağlı) kıtâata (birliklere) okutmak sûretiyle kıtaâtı hareket ettirecektir.)

1. Düşman tamamen Sakarya garbına (batısına) atılmıştır.

2. Ordunun vazîfesi düşmanın tevakkufuna (durmasına) ve iâde-i intizâm etmesine (yeniden düzenlenmesine) meydân vermeyecek sûrette düşman ordusunu bütün kuvvetiyle ve bilâ-fâsıla (aralıksız) ta'kîb etmektedir. Ta kîb harekâtı (5 nci Süvari Grubu, Kocaeli Grubu, Müretteb Kolordu, Birinci ve Dördüncü Grublar tarafından icrâ' olunacaktır.)

3. Yeni teşkîlâta tâbi tutulacak olan 3 ncü Kafkas ve 9 ncu Fırka 14.9.337 (14.9.1921) akşamına kadar Kargalı - Karapınar - Yüzükurtlu mıntıkasında ictimâ edeceklerdir (toplanacaklardır).

4. Fırkalar en kısa yoldan bu akşam Polatlı civârına vâsıl olacak (ulaşacak) sûrette yürüyüşlerini tanzîm edecekler ve "Sivri"de büyük mola vereceklerdir.

5. Grub kıtaât-ı merbûtası (bağlı birlikleri) Grub Erkân-ı Harbiyye Reisi (Kurmay Başkanı) Bey'in emrinde olarak "grub karargâhı, telgraf bölüğü, telsiz telgraf, cephâne ve erzak kolları, seyyar hastahane", Ilıca - Sivri caddesiyle saat 7 sonraya (19.00) kadar Eski Polatlı'da bulunacaklardır.

6. Grub topçu alayı emri telâkki eder etmez 8 nci Fırka'ya verilmiş olan bir cebel (dağ) obüsü beraber olarak gurûbdan (gün batımından) evvel vâsıl olacak sûrette Eski Polatlı'ya hareket edecekdir.

7. Grub süvari bölüğü karargâhı zâbitân (subayları) ile birlikte saat 4 sonrada (16.00) Polatlı'da bulunmuş olacaktır.

8. Ben Eski Polatlı'ya hareket ediyorum.

İkinci Grub Kumandanı
Selahaddin Adil

"Bu emir Beşköprü şarkında (doğusunda) 11.15 evvelde (11.15) alınmıştır."

Arşiv No : 6/2865
Klâsör No : 1204
Dosya No : 24
Fihrist No : 7

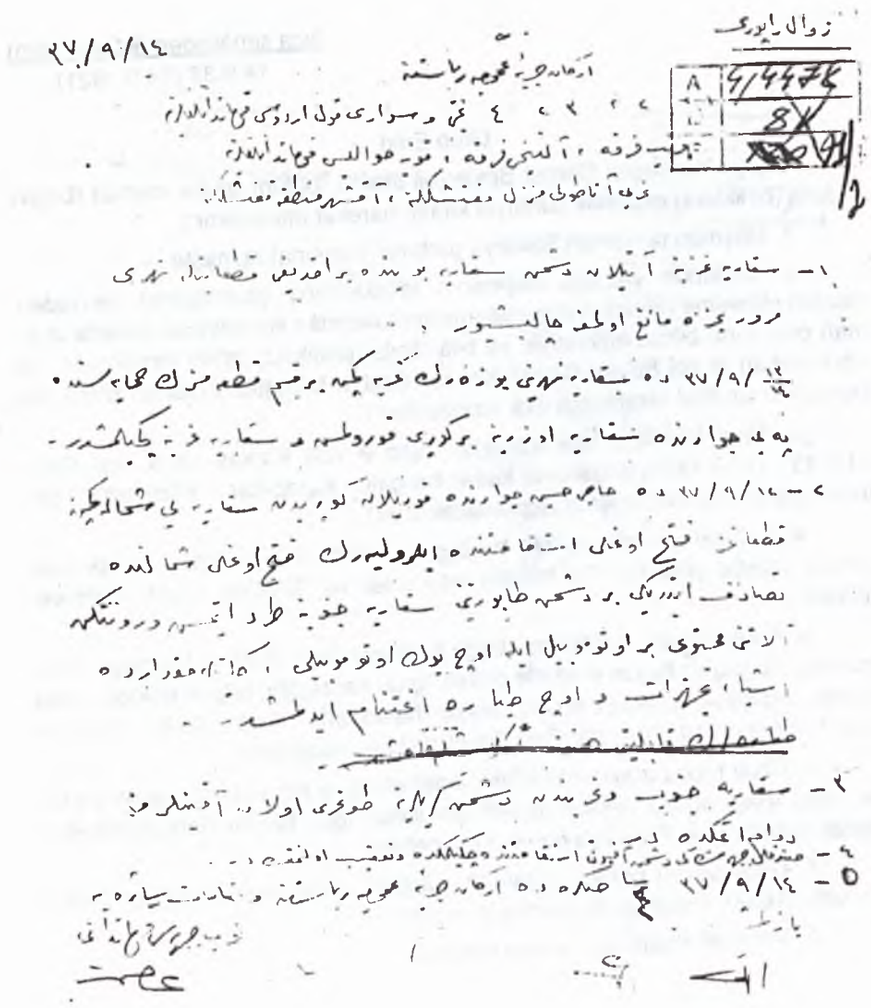

Zevâl (öğle) raporu 14.9.37 (14.9.1921)

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Riyâsetine
(Genelkurmay Başkanlığına)
1, 2, 3, 4 ncü ve Süvari Kolordusu Kumandanlıklarına
Müretteb Fırka, (Tümen) Altıncı Fırka, Konya
Havâlisi Kumandanlıklarına
Garbi (Batı) Anadolu Menzil Müfettişliğine
Akşehir Mıntıka Müfettişliğine

1. Sakarya garbına atılan düşman Sakarya boyunda bıraktığı kıtaâtıyla (birlikleriyle) nehri mürûrumuza (geçmenize) mâni olmaya çalışıyor.

13/14.9.37 (13/14.9.1921)'de Sakarya nehrini yüzerek garbe geçen bir kısım kıt'amızın himâyesinde Peyi civarında Sakarya üzerine bir köprü kurulmuş ve Sakarya garbine geçilmiştir.

2. 12.9.37'de (12.9.1921) Hacıhüseyin civarında kurulan köprüden Sakarya'yı şimâle (kuzeye) geçen kıtaâtımız Fethoğlu istikametinde ilerleyerek Fethoğlu şimâlinde tesâdüf ettiği bir düşman taburunu Sakarya cenûbuna tard etmiş (güneyine atmış) ve rontgen âlâtını muhtevî (malzemelerini içeren) bir otomobil ile üç yük otomobili külliyyetli (büyük) mikdarda eşya teçhizât ve üç tayyare igtinâm edilmiştir (ele geçirilmiştir).

3. Sakarya cenûb ve garbından düşman gerilerine doğru olan akınlarımız devâm etmektedir.

4. Sandıklı Cephesi'ndeki düşman Afyon istikametinde çekilmekte ve ta'kîb olunmaktadır.

5. 14.9.37 saat 4 sonra da (16.00) Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Riyâseti'ne ve makâmat-ı sâireye (diğer makamlara) yazılmıştır.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1082
Dosya No : 86
Fihrist No : 21-2

A	4/4478
D	81
F	[illegible]

124

١- [illegible]

٢- [illegible]

٣- [illegible]

٤- [illegible]

٥- [illegible]

٦- [illegible]

٧- [illegible]

٨- [illegible] ١٥/٩/٢٧ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Belge No : 2566

Belge No : 2566

Konya vasıtâsıyla

Beşinci Kolordu Kumandanlığına Altıncı Fırka (tümen) Kumandanlığına
Şifre

Cephe Emri

Harb telgrafıdır. Numrosu 46

1. Düşman kısm-ı küllîsiyle (büyük kısmıyla) henüz Sakarya garbında (batısında) bulunmaktadır. Bu gün Peyi civarında Sakarya garbına geçen bir kısım kuvvetimize düşmanın bir alay kadar kuvveti taarruz teşebbüsünde bulunmuştur.

2. Ordu cenâhlardan (kanatlardan) bilâ-fâsıla (aralıksız) düşmanı ta'kîbe devâm edecek ve cepheden geçit teşebbüsâtını musirran idâme (ısrarla devam) eyleyecektir.

3. Kocaeli Grubu Mihallıççık köprüsü garbından geçit yapmak üzere yürüyüşe devâm edecektir.

4. Üçüncü Kolordu Mihallıççık köprüsü ile Engürü suyu arasından Sakarya garbına geçip bütün kuvvet ile evvel emirde bir serköprü (köprübaşı) te'sîs edecektir.

5. Birinci, Dördüncü Kolordular cephelerinin muhtelif nokatından (farklı noktalarından) gece ve gündüz küçük müfrezelerle geçit teşebbüsünde bulunacaklar ve geçen kıtaât ile (birliklerle) hemen nehrin garbına da serköprü te'sîs edeceklerdi. İşbu kolordular kısm-ı küllîleri sırtlar gerisinde müctemi (toplanmış) ve düşman nazarından mestûr olarak (gizlenerek) bulunduracaklar ve uzun toplarla nehrin sol sâhilini ateş altında tutacaklardır. Bilhâssa geceleri karşı sâhile keşif kolları göndererek mütemâdî baskınlar yapılmalıdır.

6. Beşinci Kolordu Sivrihisar istikametinde taarruzunu ta'cîl edecektir (çabuklaştıracaktır).

7. Altıncı Fırka kısm-ı küllîsiyle Dumlupınar civarında yeni bir taarruz icrâ' edecektir. Tertîbât ve hedef derhal orduya bildirilmelidir.

8. 46 numrolu cephe emri. 15/9/37 (15.9.1921) saat 12.30 evvelde (00.30).

1, 2, 3, 4, 5 nci Kolordularla Kocaeli Grub Kumandanlığı'na ve 6 ncı Fırka (ya) yazıldı.

Garp Cephesi K. (Kumandanı)
İsmet

6 ncı Fırka — Telli
5 nci Kolordu K. — Telli Telsiz Kapadım.

15 minh (de)
Saat 1.30 evvel
(01.30)
İmzâ (.....)
Şifre Zâbitine

Şifrenin bir sûreti Beşinci Kolordu'ya aynı zamanda telsizle çekilmek üzere telsiz telgrafına gönderilecektir.

İmzâ (.....)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1082
Dosya No : 86
Fihrist No : 124

Şu'be 1 — Karapınar'dan

Adet 563 — 16.9.37 (16.9.1921)

Şuâbâta (Şubelere)

Müretteb Fırka (tümen) tarafından Sivrihisar'a yapılan baskın hakkında mezkûr (adı geçen) fırka kumandanlığından telsizle alınan ma'lûmât hulâsası (özeti) ber-vech-i âtî ta'mîm olunur (aşağıda bildirilir)

Üçüncü Kafkas Fırkası Kumandanı
Halid

1. 13.9.37 (13.9.1921) saat 1 evvelde (01.00) Sivrihisar'a taarruz edildi. 400 kadar müsellâh efrâttan (silâhlı erlerden) ibâret olan düşman tard edilmiş (uzaklaştırılmış) ve şehir işgal edilmiştir. Şehirde mevcûd bütün erzakla eczâyı tıbbiye (ilâçlar) ile memlû (dolu) iki otomobil, birçok eslihası (silâhları) ve telefon malzemesi ve Beylikköprü'den gelen en kıymetdâr âlât-ı cerrâhîyye (cerrahî âletler) ile dolu düşman otomobili alındı. Düşmandan iki zâbit (subay) ile 50 kadar nefer (er) esir edildi.

2. Beylikköprü ile Kavuncu köprüsünden garbe (batıya) doğru pek kesif nakliyyât (yoğun nakliyat) yapılmakta ve düşman arasında telâş ve perişâniyyet fevkâlâdedir (düzensizlik oldukça fazladır). 28.8.37 (28.8.1921)'de "Çeltik"te düşman otomobili kollarına yapılan baskın te'sîriyle sağ cenâhdaki (kanattaki) düşman kolorduları bu gün tamamen aç kalmışlardır.

3. Alaylara, hücûm taburuna, şuâbâta, süvari, istihkâm kumandanlıklarına yazılmıştır.

Şu'be 3
Görülmüşdür. Karargâh...

Arşiv No : 6/2865
Klâsör No : 1204
Dosya No : 22
Fihrist No : 21

چوارده ۴۹

4	5/4478
6	6
F	6b

۱- ۲ در دکن قوماندانلرک غنیمت گزیده ایدی خفیفان اوزرینه دکه فائقه قوتله نقلیه ایدی. اشام اوزری خفیفانک دکه تقدمنی اوزرینه... توقیف ایتدکده مولا غنیمت ۸ خفیف قطعاتلرک ایدیلرک ایدی خفیفانک خرکلری شرقه انتشار. دکه قوتلری یورغون حال و حیثیت اوچ قوه خدمتجه ایدلمشدر. دیگر بر قوه سوریه ۲۷/۹/۱۵ ده توجه و نقلیه اوزرینه و بو قوه من مخاربه ای ایدرک فتح اوغلی کوپرینی گلشدر. دکه فتح اوغلی حال حاضری اشغال ایتمشدر. دکمک تعقیبی توقیف ایچون اول امرده سداقه ایچکه اولدیغی اجلا شیخه در.

۲- اردو دکمک ضیاطلرنه نفیف و تقیفه دوام ایدیلمه و جهدی دکمک مداومه کرتیاتی کشف و تقیه ایدیلمکدر.

۳- حدیوم یول دن سقاریه نه صول طرف کچمیه قارنلی طاغی اشغال ایدیلمه برنی سواری فرقه سی سقاریه غنیمتی دکه خفیفانک دیورطوده دائره گری کیدیلمه دکه خفیفانک کشف ایده جلری و دکمک استیشنلرنه مراجعتنه نظارت ایدیلمکدر.

۴- کشیفلر اردو دکه ... و بو قوه سی نفیفانه دکه قوتلرینه نظارت ایده جکدر. دکمک یوز طاغ سوریکلر دخیلرنه ایدارده ... قوتلرنه تاملی آلدیغی سریعاً اردویه بلدیریلمکدر.

۵- ۱۱ ۴ نجی فرقه اردو نهر غنیمتی ضعیف خفیفانلرنه دکمک تماسی محافظه ایده جکلدر. دکمک ترتیبات و خفیفانک کشف و تقیه ایدیلمه اجراسی ایجاب ایدر.

۶- قوماندانلرک مخابره تحت سقاریه یه کرمک اولان امر دخی ایدیلمه سته. بر کوری تاسیس ایدیلمکدر.

۷- ۲۷/۹/۱۷ یلدا اوله بارلشدر.

عصمت

Belge No : 2568

Cephe Emri (49)

1. 1, 3 ve Dördüncü Kolordulardan nehrin garbına (batısına) geçirilen ileri kıtaât (birlikler) üzerine düşman fâik (üstün) kuvvetlerle taarruz etti. Akşam üzeri kıtaâtımız düşman taarruzlarını uzun müddet tevkîf ettikten (durdurduktan) sonra nehrin garbında daha zayıf kıtaât terk edilerek ileri kıtaâtın kısm-ı küllîsi (büyük kısmı) şarka (doğuya) alınmıştır. Düşman kuvvetleri Porsuk şîmâl (kuzey) ve cenûbunda (güneyinde) üç fırka (tümen) kadar tahmîn edilmiştir. Diğer bir fırkasının Sivrihisar'a teveccüh (yönelmesi) ve taarruz etmesi üzerine müretteb fırkamız mütemadiyen (sürekli olarak) muhârebe ederek 15.9.37 (15.9.1921)'de Fethoğlu köprüsüne gelmiştir. Düşman Fettahoğlu şimâl sırtlarını işgal etmiştir. Düşmanın tazyîkimizi tevkif için evvel emirde nehri müdâfaa etmekte olduğu anlaşılmaktadır.

2. Ordu düşmanın cenâhlardan (kanatlardan) ta'kîb ve tazyîke devâm edecek ve cephede düşmanın müdâfaa tertîbâtını keşf ve ta'yîn eyleyecektir.

3. Soyucayük'ten Sakarya'nın sol sahiline geçib Kartaldağı istikametinde ilerleyen Birinci Süvari Fırkası Sakarya garbindeki düşman kıtaâtının ve Porsuk vadisinden geri giden düşman kollarını keşfedecek ve düşmanın Eskişehir'le muvâsalasına (ulaşım hatlarına) taarruz edecektir.

4. Beşinci Kolordu Müretteb Fırka'yı ta'kîb eden düşman kuvvetlerine taarruz edecektir. Düşmanın Bozdağ - Sivrihisar ve muhtemelen imtidâdında (uzantısında) ne kadar kuvvetle nasıl cephe aldığı serîan (süratle) orduya bildirilecektir.

5. 3, 1, 4 ncü Kolordular nehir garbindeki zayıf kıtalarıyla düşmanla teması muhafaza edeceklerdir. Düşman tertibat ve kıtaâtın keşfini mütemâdiyen nümâyiş icrâ'sı îcâb eder (gösteri hareketini gerektirir).

6. Kocaeli Grubu Mihaliç şimâlinde Sakarya'yı geçerek evvel emirde emin ve topçu himâyesinde bir serköprü (köprübaşı) te'sîs edecektir.

7. 17.9.37 (17.9.1921) saat 1.30 evvelde (01.30) yazılmıştır.

Garp Cephesi K. (Kumandanı)
İsmet

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 62

Belge No : 2569

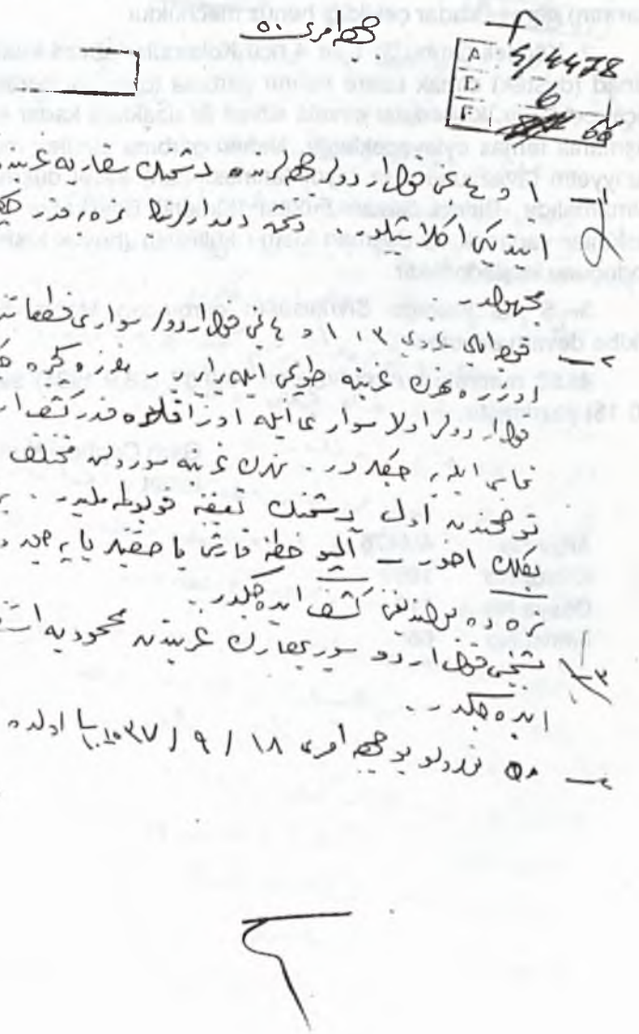

Belge No : 2569

Cephe Emri (50)

1. 1 ve 4 ncü Kolordular cephelerinde düşmanın Sakarya garbındaki (batısındaki) tepeleri terk ettiği anlaşılıyor. Düşman düm-dârlarının (art-çılarının) nereye kadar çekildiği henüz mechûldur.

2. Kocaeli Grubu 3, 1 ve 4 ncü Kolordular süvari kıtaâtına (birliklerine) istinâd (destek) olmak üzere nehrin garbına topçu ile beraber birer müfreze geçireceklerdir. Kolordular evvelâ süvari ile uzaklara kadar keşfettirecekler ve düşmanla temas eyleyeceklerdir. Nehrin garbına sürülen muhtelif müfrezeler vaz'iyyetin tavazzuhundan (aydınlanmasından) evvel düşmanın takibine koyulmamalıdır. Birinci Süvari Fırkası (tümeni) Beylikahur-Alpu hattına karşı baskınlar yapacak ve düşman kısm-ı küllîsinin (büyük kısmının) nerede bulunduğunu keşfedecektir.

3. 5 nci Kolordu Sivrihisar'ın garbından Mahmudiye istikametinde ta'kîbe devam edecektir.

4. 50 numrolu bu cephe emri 18.9.37 (18.9.1921) saat 10.15 evvelde (10.15) yazılmıştır.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 66

Belge No : 2570

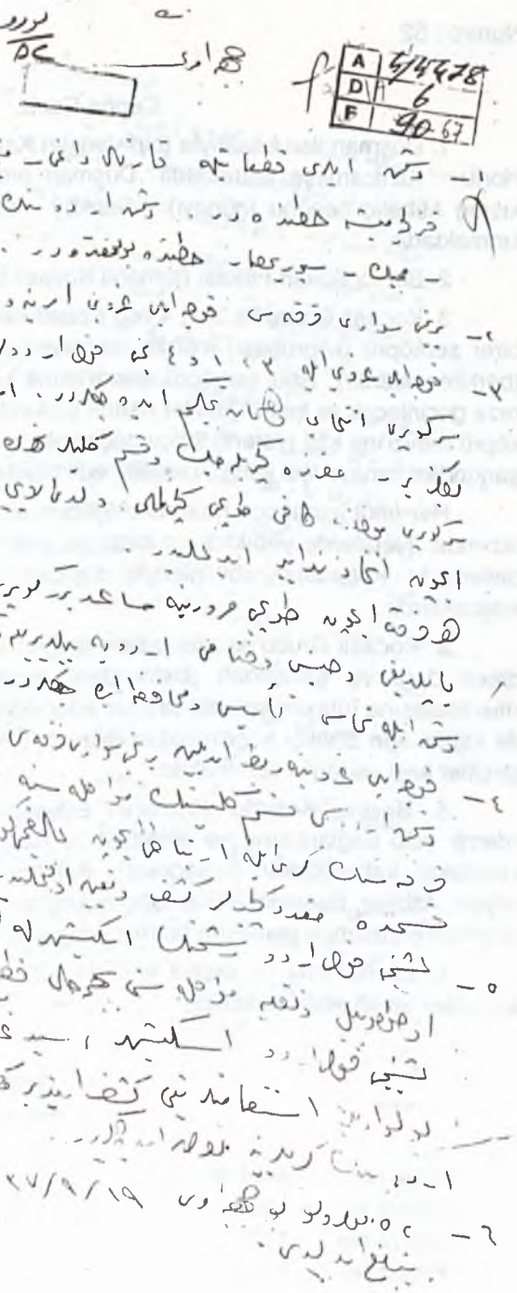

Belge No : 2570

Numro : 52 19.9.37 (19.9.1921)

Cephe Emri

1. Düşman ileri kıtaâtıyla (birlikleriyle) Kartaldağı - Mihalıç dağı - Biçer - Hortu - Kızılcameşe hattındadır. Düşman ordusunun kısm-ı küllîsi (büyük kısmı) Mihalıç cenûbu (güneyi) - Sarıköy - Mecik - Sivrihisar hattında bulunmaktadır.

2. Birinci Süvari Fırkası (tümeni) Kocaeli Grubu emrine verilmiştir.

3. Kocaeli Grubu ile 3, 1, 4 ncü Kolordular Sakarya sol sâhilinde müsâid birer serköprü (köprübaşı) intihâb (seçecek) ve hemen tahkîm edeceklerdir (berkiteceklerdir). İşbu serköprü mevzi'lerine kolordulardan yalnız birer müfreze geçirilecek ve kısm-ı küllîler nehrin şarkında (doğusunda) kalacaktır. Serköprü mevzi'ine kâfi (yeterli) topçu geçirilmeli ve lede-l-îcâb (gereğinde) nehrin şarkından himâye için ittihâz-ı tedâbir edilmelidir (tedbirler alınmalıdır).

Her fırka için topçu mürûruna (geçirilmesine) müsâid birer köprü inşâsı lâzımdır. Nerelerde yapıldığı ve cinsi ve hitâmı (tamamlanması) orduya bildirilecektir. Kolordular, süvarileriyle düşman ile teması te'sîs ve muhâfaza edeceklerdir.

4. Kocaeli Grubu'na rabt edilen (bağlanan) Birinci Süvari Fırkası Cümdiken dağı ve garbından (batısından) düşman ordusu kısm-ı küllîsinin muvâsalasına (ulaşım koluna) taarruz edecektir. Birinci Süvari Fırkası'nın geri ile irtibâtı için Balıkçı köprüsünden Bozaniç'e kadar olan kısımda müteaddid geçitler keşf ve ta'yîn olunmalıdır.

5. Beşinci Kolordu düşmanın Eskişehir'le olan şimendüfer irtibâtını (demir yolu bağlantısını) ve otomobil ve nakliye muvâsalasını be-heme-hâl (mutlaka) kat'edecektir (kesecektir). Beşinci Kolordu Eskişehir, Seyitgazi, Afyon, Aziziye, Bolvadin istikametlerini keşfettirmekle beraber kısm-ı küllîsiyle düşman ordusunun gerilerine taarruz edecektir.

6. 52 numrolu bu cephe emri 19.9.37 saat 1.30 sonrada (13.30) kolordulara tebliğ edildi (bildirildi).

Garb Cephesi K. (Kumandanı)
İsmet

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 67

Belge No : 2571

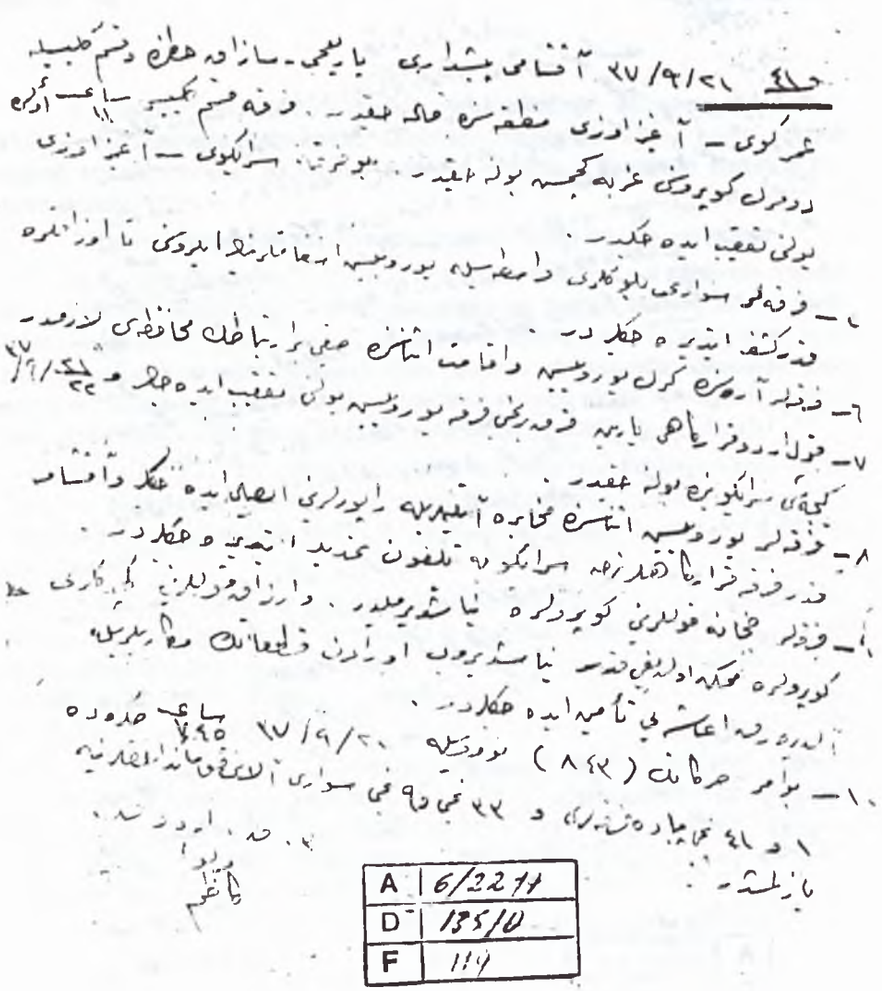

A	6/2274
D	135/10
F	119

Sıhlar Yaylası

20.9.37 (20.9.1921)

Kolordu Emri

1. Beşinci Kolordu'nun 19.9.37 (19.9.1921) akşam raporuna nazaran düşman kısm-ı küllîsinden (büyük kısmından) ric'at eden (geri çekilen) müteaddid fırkalar (birçok tümenler) Ağapınar - Akviran - Kaymaz - Kişvet hattına vâsıl olmuştur (ulaşmıştır). 41 nci Fırka keşif bölüğünün 19.9.37 saat 10 sonra (22.00) tarihli raporunda da düşmanın iki alay piyade 2 bölük süvari ve bir sahra bataryasından ibâret kuvvetinin Bozan civarındaki ordugâhını kaldırarak Sarıköy'e gittiği bildirilmiştir. 33 ncü Süvari Alayı'nın 20.9.37 saat 11 evvel (11.00) tarihli raporunda düşmanın bir tabur piyade ve 2 toptan ibâret bulunan düm-dârı (artçısı) ile bilmüsâdeme (çarpışarak) düşman düm-dârının Kartaldağı - Dadacı hattına çekildiği ve süvarilerimizin Mihalıç'a girdiği bildirilmiştir.

2. Ordu düşmanı ta'kîb edecektir.

Kocaeli Grubu Bayraklı Çiftliği - Dağcılar istikametinde düşmanı ta'kîb edecektir. Birinci Kolordu ileri müfrezeleriyle Sarıköy'ü tutacak ve kısm-ı küllîsiyle 21.9.37 (21.9.1921) akşamına kadar İlkören - Ortaklar - Mülk mıntıkasına vâsıl olacaktır.

3. Kolordumuz ileri kıtaâtıyla (birlikleriyle) Mihalıç'ı tutacak ve kısm-ı küllîsiyle 21.9.37 akşamına kadar Mihalıç dağı ve Ömerköy Ağızözü mıntıkasına vâsıl olacaktır.

4. 33 ncü Süvari Alayı Mihalıç'ın şimâlinden (kuzeyinden) Gürcü Suyu şimâlindeki mıntıkada ve 9 ncu Süvari Alayı Mihalıç'ın cenûbundan (güneyinden) Gürcü cenûbuyla şimendüfer (demiryolu) arasından ilerleyerek düşmanla teması muhâfaza edecek ve keşfiyât îcrâ edecektir. 1 nci Fırka Ta'kîb Müfrezesi "bir alay piyade iki top" ale-s-sabah (sabahtan) Mihaliç dağını tutmuş bulunacak ve kısm-ı küllîsi saat 11 evvelde (11.00) kâmilen (tamamen) Kapılı köprüsünü garba (batıya) geçmiş bulunacaktır. Fırka ta'kîb müfrezesinden ufak bir kuvvetle bu geceden Mihalıç dağını işgal ettirmelidir. Fırkanın ta'kîb müfrezesi yarın 21.9.37 akşamı Mihalıç'ın hemen şarkındaki (doğusundaki) tepelerde ve fırkanın kısm-ı küllîsi Yayla ve Mihalıç dağında kalacaktır. Fırka Kapılı - Narlı yolunu ta'kîb edecektir.

41 nci Fırka 21.9.37 akşamı piş-dârı (öncüsü) Yarıkçı - Sazak hattında ve kısm-ı küllîsiyle Ömerköy - Ağızözü mıntıkasında kalacaktır. Fırka kısm-ı küllîsi saat 11 evvelde (11.00) Dümrek köprüsünü garbe geçmiş bulunacaktır. Bu fırka Sarayköy - Ağızözü yolunu ta'kîb edeceklerdir.

Belge No : 2571

5. Fırkalar süvari bölükleri vâsıtasıyla yürüyüş istikametlerinin ilerisini ta uzaklara kadar keşfettireceklerdir.

6. Fırkalar arasında gerek yürüyüş ve ikamet esnasında sıkı bir irtibâtın muhâfazası lâzımdır.

7. Kolordu karargâhı yarın Kırk Birinci Fırka yürüyüş yolunu ta'kîb edecek ve 21/22.9.37 gecesi Sarayköyü'nde bulunacaktır.

8. Fırkalar yürüyüş esnâsında muhâbere atlılarıyla raporlarını îsâl edecekler (ulaştıracaklar) ve akşama kadar fırka karargâhlarından Sarayköy'e telefon temdît ettireceklerdir (bağlatacaklardır).

9. Fırkalar cephâne kollarını köprülere yanaştırmalıdır. Ve erzak kollarını geçtikleri köprülere mümkün olduğu kadar yanaştırıp oradan kıtaâtın mekkâreleriyle (yük hayvanlarıyla) aldırarak iâşeyi (yiyecek - içeceği) te'mîn edeceklerdir.

10. Bu emir harekâtın (843) numrosuyla 20.9.37 saat 7.45 sonrada (19.45) 1 ve 41 nci Piyade Fırkaları 33 ncü ve 9 ncu Süvari Alayı Kumandanlıklarına yazılmıştır.

3. Kolordu K. (Kumandanı)
Mîrlivâ (Tuğgeneral)
Kâzım

Arşiv No : 6/2219
Klâsör No : 1248
Dosya No : 18
Fihrist No : 67

Belge No : 2572

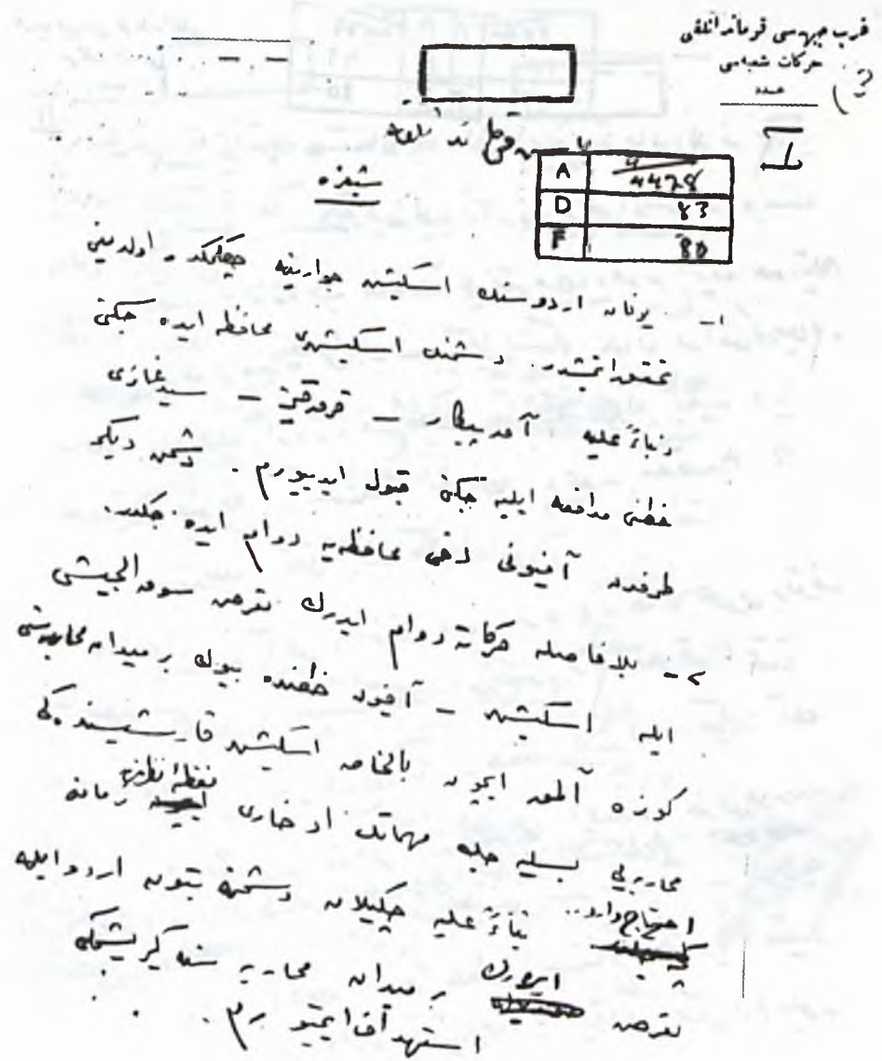

قرب جمهوری قوماندانلغی
حرکات شعبه‌سی

A	44478
D	93
F	80-1

II

۳ — نیه مهامه اوخارانی ایچون زماله لازم اولمسی سبندن هلالی اردوسنی دشمن اردوسنك یقینه کوتوروب آنك بر تعرضی دعوه ایتمك حوصله‌سنی بوله بر میدانه محاربه سنه کیریشمکه حاضر بولندیرمق ایچون اردو قرارگاهنی اسکیشهره یقینه ویا آنیونه دشمنه تعرضی دعوه مقصدیله شدیدلیه نقل ایتمه جکم.

٤ — آنجق دشمنك ده بزه درحال عموم بر تعرضه کوچنوز بزم تفوقمزی تحت تحمیه مستبعد تایرنده بولندیغنده رجعت ایتدکده حال آنی تعرضی ایتدیرمك ایچنده طوتمه لازمدر. متادیاً بزم اردو قرارگاهنی طوتمق موقعنده بولنیورسه بو خط استادیاً متادیاً باقیلمق وسوارى آتیلری یا یقلمه مکن اولمیور

قرب جمهوری قوماندانلغی
حرکات شعبه‌سی

A	44478
D	93
F	80-2

III

اردو صحی طبیندن بو وضعیه حسناً قویه مرلندم استفاده‌نده تأمیه‌ایده‌جکی بر تسویه اردوی قوتیه شمندوفرلیه آلمقه قرار ویرلدکدن زماله بولنده بیتیریلمسه اولمیجق. بعید احتمالدر که شمه تکرار ایدن حرکت و تعرضه استقبال ایدرسه محاربه قطعیه شدیدلیه یعنی مهامه وقواعضی آلمق اولوبجه قدر نیه سعاریا شرقنده ویره جکز.

٥ — اردو امرلری اساسنه معروضه داخلندم ویریله جکدر. آیکنجی قول اردو بر مقصدله قالدیریمیه توجیه ایدیلسه ایدی اردونك سوم واداره‌سی ایچون معروضه داخلنده امرعالیه عرض ایدرم ۲۷/۹/۸۰

عصمت

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı
Harekât Şu'besi

Adet
1

Başkumandanlığa
Şifre

1. Yunan ordusunun Eskişehir civârına çekilmekte olduğu tahakkuk etmiştir (kesinleşmiştir). Düşmanın Eskişehir'i muhâfaza edeceğini ve binâenaleyh (bundan dolayı) Akpınar - Kırkkız - Seyitgazi hattını müdâfaa eyleyeceğini kabûl ediyorum. Düşman diğer taraftan Afyon'u dahi muhâfazaya devâm edecektir.

2. Bilâ-fâsıla (aralıksız) harekâta devâm ederek taarruz-u sevk-ül-ceyşi (stratejik taarruzu) ile Eskişehir - Afyon hattında büyük bir meydân muhârebesini göze almak için bil-hâssa Eskişehir karşısındaki muhârebeyi besleyecek mühimmatın iddihârı (depolanması) nokta-i nazarından (görüşünden) zamâna ihtiyâc vardır. Binâen-aleyh çekilen düşmana bütün ordu ile taarruz ederek bir meydân muhârebesine girişmeyi istihdâf etmiyorum (amaçlamıyorum).

3. Yine mühimmât iddihârâtı için zaman lâzım olması sebebinden dolayı ordumuzu düşman ordusunun yakınına götürüp anın (onun) bir taarruzunu da'vet etmek sûretiyle de büyük bir meydân muhârebesine girişmeyi halen muvâfık (uygun) görmüyorum. Binâen-aleyh ordu kısm-ı küllîsini (büyük kısmını) Eskişehir'in yakınına veya Afyon'a düşmanın taarruzunu da'vet maksadıyla şimdilik nakletmeyeceğim.

4. Ancak düşmanın da bize derhâl umûmî bir taarruza geçmesi müsteb'ad (uzak sayılan) ve kendisi henüz bizim tefevvukumuzun (üstünlüğümüzün) taht-ı te'sîrinde (baskısında) bulunduğundan rîc'at ettikten (geri çekildikten) sonra anı mütemadiyen bizim taarruzumuz endîşesi içinde tutmak lâzımdır. Bu sûretle düşmanın zayıf karârla tutacağı mevâkiden (yerlerden) sarf-ı nazar etmesine de te'sîr edilmiş olabilir. Bu keyfiyyet ordu kısm-ı küllîsini Sivrihisar - Aziziye hattına almakla ve bu hatta istinâden (dayanarak) mütemâdiyyen baskınlar ve süvari akınları yapmakla mümkün olabiliyor. Ordu kısm-ı küllîsinin bu vaz'iyyeti kısmen Konya menzilinden istifademizi te'mîn edeceği gibi biz bütün orduyu Konya şimendiferine (demir yoluna) almaya karar verdiğimiz zaman bunu da tesri' etmiş (çabuklaştırmış) olacağız. Bâid (uzak) bir ihtimâl olarak düşman pek yakında tekrar ileri hareket ve taarruza ibtidâr ederse (başlarsa) muhârebe-i kat'iyyeyi (kesin muharebeyi) şimdilik yâni mühimmat ve nevâkısımız (noksanlarımız) ikmâl oluncaya (tamamlanıncaya) kadar yine Sakarya şarkında (doğusunda) vereceğiz.

5. Ordu emirleri esâsât-ı maruzâ dâhilinde (arz edilen esaslar içerisinde) verilecektir. İkinci Kolordu bu maksadla kaldırıma tevcîh (hareket) edilmiş idi. Ordunun sevk ve idâresi için maruzâtı vâkıa (arz edilen olay) hakkında emr-i âliye intizâr ederim (yüksek emirlerinizi beklerim).

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

20.9.37 (20.9.1921)
Kapadım / 20 minh (De)
Aziz Saat 9.45 sonra (21.45)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1083
Dosya No : 90
Fihrist No : 80, 80-1, 80-2

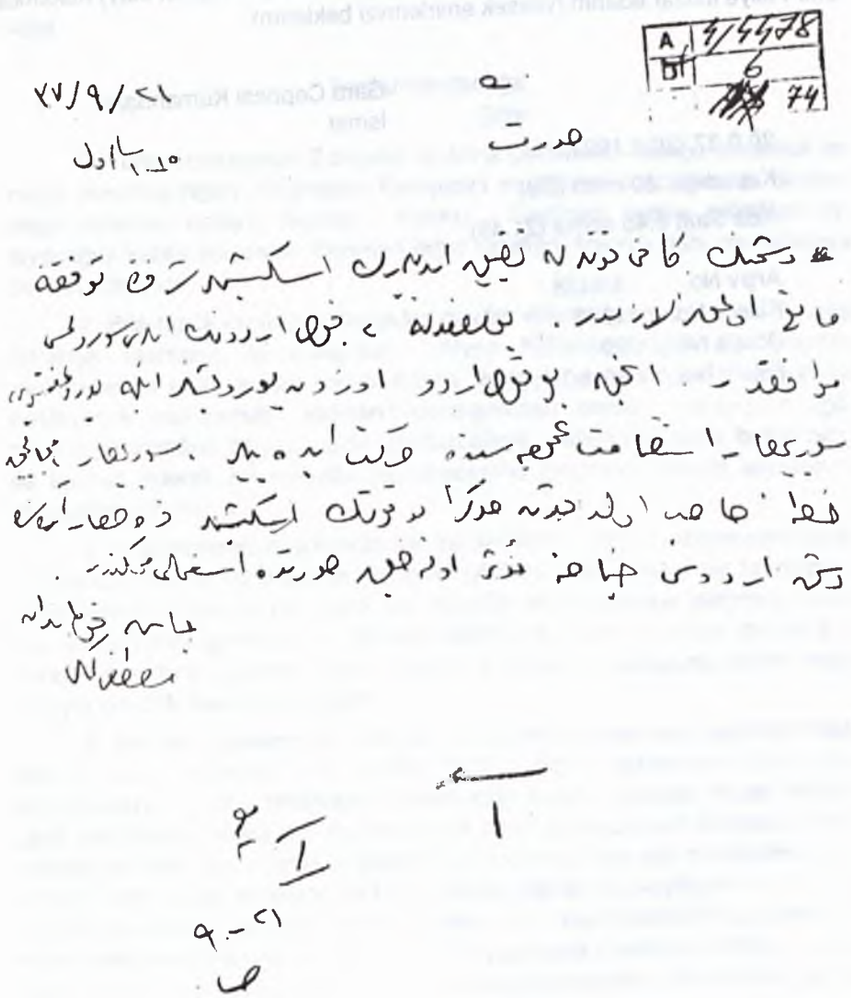

21.9.37 (21.9.1921)
Saat 1.15 evvel (01.15)

Sûret

Düşmanın kâfi kuvvetlerle tazyîk edilerek (sıkıştırılarak) Eskişehir şarkında (doğusunda) tevaffukuna (başarısına) mâni' olmak lâzımdır. Bu maksadla 2. Kolordu'nun ileri sürülmesi muvâfıktır (uygundur). Ancak bu kolordu uzun yürüyüşler ile yorulmaksızın Sivrihisar istikamet-i umûmiyyesinde hareket edebilir. Sivrihisar - Mihalıççık hattına sahip olduktan sonra bu kuvvetin Eskişehir Karahisar arasında düşman ordusu cenahına (kanadına) mü'essir (etkili) olacak sûrette isti'mâli (kullanılması) mümkündür.

Başkumandan
Mustafa Kemal

1 nci Şu'be 9-21

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 74

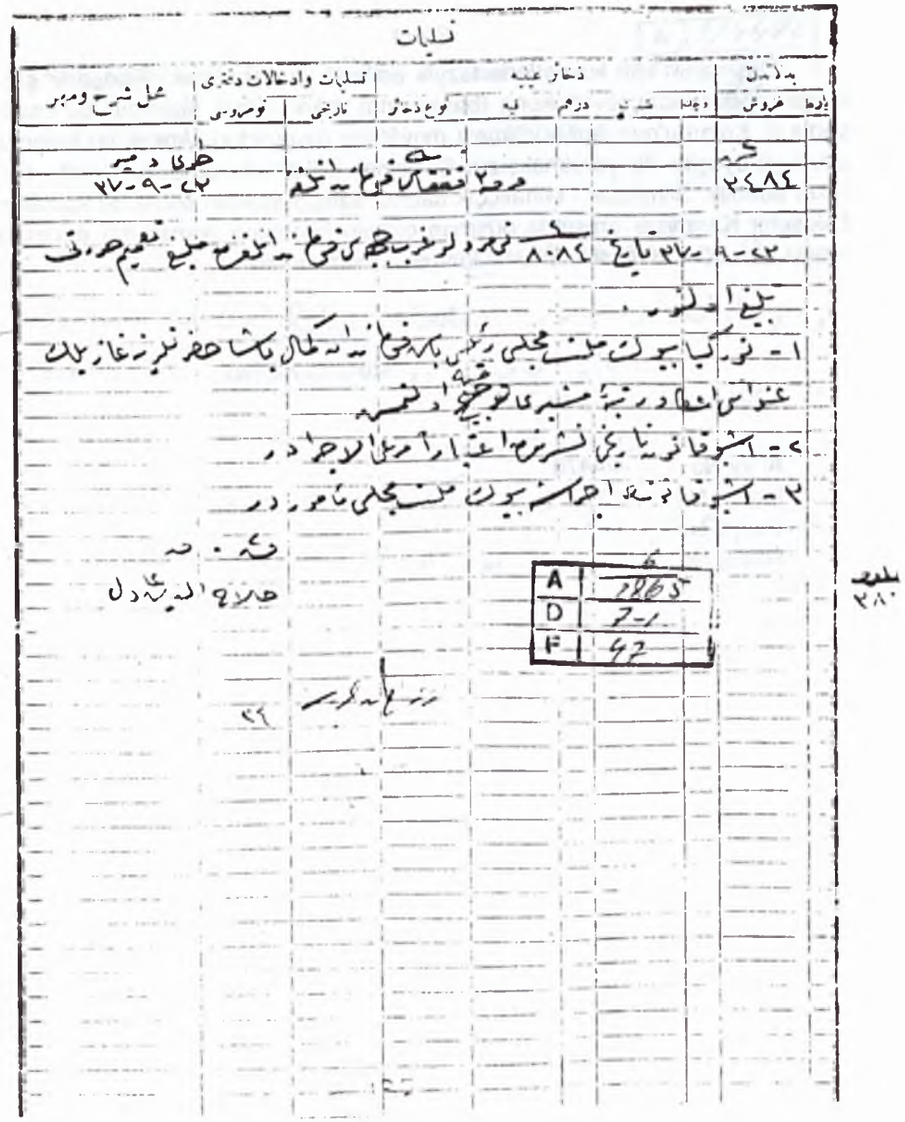

Şube 2
3484

Toydemir
23.9.37 (23.9.1921)

Üçüncü Kafkas Fırkası (Tümeni) Kumandanlığına

23.9.37 tarih $\frac{4}{8084}$ numrolu Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'ndan mübellâğ (bildirilen) ta'mîm sûreti teblîğ olunur.

bildirilen) ta'mîm sûreti teblîğ olunur.

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Başkumandan Kemal Paşa Hazretleri'ne gâzilik unvânını i'tâ' ve rütbe-i müşîrî (mareşallik rütbesi) tevcîh olunmuş (verilmiş).

2. İşbu kanûn tarih-i neşrinden i'tibâren (yayınlandığı tarihten) mer'iyyül-icrâ'dır (geçerlidir).

3. İşbu kanûn icrâ'sına Büyük Millet Meclisi me'mûrdur.

2 nci Kolordu K. (Kumandanı)
Selâhaddin Adil

Fırka Erkân-ı Harbiyyesine (Kurmaylığına)

1. Şu'be

24 minh (de)

Arşiv No : 6/2865
Klâsör No : 1204
Dosya No : 22
Fihrist No : 47

A	2865
D	7-1
F	52

Belge No : 2575

Belge No : 2575

Suret

1. Kocaeli Grubu 22.9.37 (22.9.1921) saat 10 sonrada (22.00) Kandamlamış çiftliğine vâsıl olmuştur (ulaşmıştır). Ve Birinci Süvari Fırkası (Tümeni) 22.9.37'de Savcılar - Sandıklı istikametinden hareket etmiştir. Grubun ve karşısındaki düşmanın bu günkü vaz'iyyeti hakkında henüz rapor alınmamıştır.

2. "Uyuzhamam" istikametinde giden keşif kolumuz 22.9.37'de Alpu köyü ve Uyuzhamam'ın "7 km" garbi (batı) hattında düşman nöbetçilerini görmüştür. Mahmudiye, Çerkezçal mıntıkasında bulunan düşmanın bir fırka piyâde ve iki alay süvarisi kısm-ı küllîsiyle (büyük bölümüyle) 22.9.37'de Eskişehir istikametinden çekilmiş ve 22.9.37'de bu mıntıkada düşman düm-dârı (artçısı) görülmüştür. 22.9.37'de "Çekengiç" civarından bir düşman fırkası "Cevizli'ye" gelmiştir.

3. "I" Kolordu İlkviran - Ortaklar - Demirciköy, "3" ncü Kolordu Karaçam - İğdecik - Masık "4" Kolordu Sivrihisar - Yeniköy - Aşağıkepen mıntıkasındadır. 3, 4 ncü Kolordu'dan bir tabur Acıköy'e sürülmüş Denkmal - Balıklı - İmekler - Okçu - Akviran - Devletşah, Çandır emniyet hattı olarak tutulmuştur. İleri sürülen süvari kıtaâtı (birlikleri) Alpu, Uyuzhamam, Hamidiye istikametinde keşiftedir.

4. 2 nci Kolordu yarın 24.9.37'de (24.9.1921) Kaldırım istikamet-i umûmiyyesinde Sakarya cenûbunda (güneyinde) hareket edecektir.

5. 5 nci Kolordu Ertuğrulkışla, Bökşid - Çukurca mıntıkasındadır. Bu mıntıkada düşmanın bu günkü harekâtı hakkında henüz rapor alınamadı.

6. Afyon mıntıkasında düşman Hamidiye ve Çobanlar köylerini yakmış ve ağırlıklarını Afyon istikametinde naklettiği haber alınmıştır. 22.9.37'de Çay'dan cenûb-i garbiye (güneybatıya) hareket eden iki tabur kadar düşman kuvveti Pazarağaç - Karacaören - Akadin karyelerini (köylerini) yağma ederek Kesteli'ye teveccüh etmiş (hareket etmiş) ve harekâtını müteakıbesine (devamına) dâir ma'lûmât alınamamıştır.

7. Bu rapor 23.9.37 (23.9.1921) saat 12 nısf-ül-leyl'de (gece yarısında) Başkumandanlığa, Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Riyâseti'ne (Genelkurmay Başkanlığı'na) ve kolordulara yazılmıştır.

Belge No : 2575

Kürtaciri
24.9.37 (24.9.1921)

Üçüncü Fırka Kumandanlığı'na

Garp Cephesi Kumandanlığı'ndan gelen rapor hülâsası (özeti) berây-ı ma'lûmât tebliğ kılındı (bilgi için bildirildi).

İkinci Kolordu Kumandanı
Selâhaddin Adil

Arşiv No : 6/2865
Klâsör No : 1204
Dosya No : 22
Fihrist No : 52

2 Garb (Batı) Cephesi
Şu'be 24/25.9.37 (24/25.9.1921)
5824

Kocaeli Grubu Kumandanlığına

İstanbul gazetelerinden alınan ma'lûmat sûreti ber-vech-i zîrdir (aşağıda olduğu gibidir).

22 Eylül tarihli İstanbul gazetelerinden âhiren (sonradan) İsviçre'nin Cenevre şehrinde Cem'iyyet-i Akvam'a (Birleşmiş Milletler'e) kabûl olunmayan Akvâm murahhaslarından mürekkep olarak (delegelerinden oluşarak) teşekkül eden "Hukuk-u Akvâm" (Milletler Hukuku) Cem'iyyeti'nin akdettiği son ictimâından a'zâdan (toplantısında üyelerden) birinin talebi üzerine Türk - Yunan meselesi mevzû-i bahs (söz konusu) olmuş, Yunanlıların İzmir ve Trakya'daki Türk topraklarına tasallutu (sataşması) hakkındaki mübâhasâttan (görüşmelerden) sonra Türk topraklarının tahlîsi (kurtarılması) esbâbının (nedenlerinin) te'mînine çalışılması taleb edilmiştir. Teklîf-i vâki' (yapılan öneri) üzerine ictimâda hazır bulunan Yunan mümessilleri (temsilcileri) aleyhlerindeki bu teklîfe i'tîraz ederek ırken ve tarihen gerek Trakya'nın ve gerek İzmir'in Yunanistan'a âidiyetini ileri sürmüştür.

Diğer a'zâ dehşetli gürültülerle Yunan mümessilinin sözünü keserek İzmir ve Trakya'daki ekseriyetin (çoğunluğun) Türklerde bulunduğunu ve bunun âşikâr delîli de Londra Sulh Konferansı tarafından mevzû-i bahs topraklar üzerinde ârây-ı umûmiyye (referandum) mürâcaat edilmesi hakkında ittihâz edilen (alınan) karârın Türkler tarafından derhâl kabûl edilmesine mukabil (karşın) Yunanlılar tarafından reddedilmesi keyfiyyeti olduğunu beyân etmişlerdir. Ba'dehû (ondan sonra) mecliste hazır bulunan İsviçre Salîb-i Ahmer Cem'iyyeti Reisi (Kızılhaç Başkanı) söz alarak Yunanlıların Anadolu ve Rumelindeki Türk arazisinde ikâ ettikleri (yaptıkları) mezâlimi şiddetle tenkît etmiştir. Ve hey'etten bu gözleri karartan fecâyi'e nihâyet verdirilmesi ve Yunan'ın bu fecâyi'nden mes'ul edilmesi için Sulh Meclis-i âlîsine mürâcaât olunmasını teklîf eylemiştir. Teklîf-i vâki' üzerine cem'iyyet tarafından büyük bir ekseriyyetle, husûsât-ı âtîyenin (aşağıdaki hususların) te'mîni zımnında (isteğinde) Sulh Konferansı'na mürâcaat edilmesi taht-ı karâra (karar altına) alınmıştır:

1. İzmir ve Trakya'nın hemen ve kat'iyyen Yunanlılar tarafından tahliye edilerek Türklere iâde ettirilmesi.

2. Garbi Trakya için ârây-ı umûmiyyeye mürâcaat edilmesi

Garb Cephesi Erkân-ı Harbiye Reisi
(Kurmay Başkanı)
Asım

Belge No : 2576

Şu'be 1
9 minh (de)

Arşiv No : 5/6533
Klâsör No : 1160
Dosya No : 2
Fihrist No : 125

Belge No : 2577

ذاته مخصوصه

تاریخ

27/9/50

مرکز باشقه یاشیلی جمعیت

A	6/4478
D	
F	87-3

ارکان حربیه رئیس قومندانی پاشا حضرتلرینه

ذاته دولتلرینه ایکی دفعه استرحام ایتدیکم حالده هنوز سفاریه مظفریت عظمیسنه
کیفیت وکیفیت عائد تفصیلاته دسترسی اولامادم تفتیشه ده کرک اتباعاتنده وکرک
حرکات ملیمزده علیهدار اولایه رجال سابقه تک بو مظفریت عظیمه‌ی تهیه ایتدیره‌لر
درجه ده باعث اولدقلری پروپاغاندالر شرقده مختلف عناصرینه قناعت ویرلی اجرا ایتمک
وحق دستلریمزی بیلن شهیر دوشوره‌لر برما هیئته بولنمقده در.
تورک اردوسنی بو طوراقده دوشورمک غایه سیله بالکز اختیاری برجهتدن اورمه
کوستریلیه بولنان حرکاتی بزه فاشیزم دائما وضعیتنه استفاده ایتمکده یکدیکر عناصر
وقوشولریمزی شهیر لی بولندیرمقده در. بهایی وضعیت حربیه وسیاسیه‌مزه واقف
اولدیغمز حرکاتده شرقده وجنوبده کاملکده دسوعتلو انتشار ایتمکده بولنان آراجیفه
فاشیزم اتخاذ ایتدیرمک تدابیر ومقابله پروپاغاندا کرده حقیقتاً دوچار مشکلات
ایدیورم اجزای قاعده‌سی کلمه‌سی هیئت مرکزیه‌سنک عظیم اولدیغنه اعلان ایتدیکمز مظفریتمز حقنده
حدود دنیا نیجه سؤالاره برادو قوماندانلر ایچون پرسیبلیه دیره بیلیرکن صورتده
جواب اعطاسنی منتظر قالدم. اولسه بیچاره دوچار بونده فلق طرفنده اکلاشلمه اولایه
بر شیئله شرقده ایتدیکم تمسنی برمنادیره بوسم مدت سیاسی اداره نقاطنده
مسئولیتی درعهده ایتدیکم شرقده اولکه لریزک آمال ملیمزه موافق بر صورتده تنظیم اداره
وسایری ایچون محتاج بولندیغم تفصیلاته حربیه وسیاسیه‌نک وهرکزنک تبدیلاته دخولاتک
کوندرلمسنی اعطاسنی مساعده‌یی رجا ایدرم

شرقده جمهور رئیسی

کاظم قره‌بکر

Belge No : 2577

Zâta mahsûstur (kişiye özeldir) — Kars

Makine başında yazılacaktır. — 25.9.37 (25.9.1921)

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Reisi (Genelkurmay Başkanı)

Fevzi Paşa Hazretlerine

Zât-ı devletlerinden (yüce şahsınızdan) iki defa istirhâm (ricâ) ettiğim hâlde henüz Sakarya muzafferiyet-i azîmesinin (büyük başarısının) keyfiyyet ve kemmiyyetine (nitelik ve niceliğine) âid tafsilâta dest-res olamadım (açıklamaya rastlayamadım). Kafkasya'da gerek antantanın (anlaşmanın) ve gerek harekât-ı milliyyemize aleyhdâr olan ricâl-i sâbıkanın (zikredilen şahısların) bu muzafferiyet-i azîmemizi hiçe indirecek derecede yapmakta oldukları propagandalar şarkın (doğunun) muhtelif anâsırına (çeşitli unsurlarına) fenâ te'sîrler icrâ' etmekte (kötü etkiler yapmakta) ve hatta dostlarımızı bile şüpheye düşürecek bir mâhiyyette bulunmaktadır.

Türk ordusunu bir tuzağa düşürmek gayesiyle yapılmış ihtiyârî bir ric'at (geri çekilme) olarak gösterilen Yunan harekâtı bize karşı dâimâ vaz'iyyetten istifâde etmeyi bekleyen anâsır ve komşularımızı şüpheli bulundurmaktadır. Ben ise vaz'iyyet-i harbiyye ve siyâsiyyemize vâkıf olmadığımdan her gün şarktan ve cenûbdan (güneyden) gelmekte ve sür'atle intişâr eylemekte (yayılmakta) bulunan "okunamadı" karşı ittihâz edilecek tedâbir (alınacak önlemler) ve mukâbele ve propagandalarla hakikaten dûçâr-ı müşkilât (zorluklara uğramış) oluyorum. Âhiren (son zamanda) Kars'a gelen Rus hey'et-i murahhassasının (delege heyetinin) azîm olarak ilân ettiğimiz muzafferiyetimiz hakkında sorduğu bazı suallere bir ordu kumandanının ancak bir sivilin verebileceği sûrette cevâb itâ'sına muztarr (vermek zorunda) kaldım.

Olmuş bitmiş ve garbın bütün halkı tarafından anlaşılmış olan bir şeyin şarktan esirgenmesine bir mânâ veremiyorum. Askerî, siyasî, idârî nukat-ı nazardan (görüş noktalarından) mes'uliyyetini der-uhde ettiğim (sorumluluğunu üstlendiğim) şark ülkelerimizin âmâl-ı millîmize muvâfık sûrette (millî isteklerimize uygun şekilde) tanzîm-i idâre ve siyâsiyyesi için muhtâc bulunduğum tafsîlât-ı harbiyye ve siyâsiyyenin (siyasî ve askerî bilgilerin) ve her günkü tebeddülât ve tahavvülâtın (değişikliklerin) günü gününe i'tâ'sına müsâade-i riyâsetpenâhilerini (müsade buyurulmasını yüksek reisliğinizden) tekrar istirhâm ederim.

Şark Cephesi K. (Kumandanı)
Kâzım Karabekir

Şu'be 1

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 87-3

Belge No : 2578

Belge No : 2578

Gâyet acele harb telgrafı

29/30.9.37 (29.9.1921)
Saat 2.40 evvel (02.40)

2 ve 5 nci Kolordu K. (Kumandanlıklarına)

1. Düşmanın Afyon mıntıkasını bir fırka (tümen) ile daha takviye etmesi üzerine 2 nci Kolordu'nun da iştirâkini te'mîn için Afyon'a yapılacak taarruz iki teşrîn-i evvele te'hîr edilmiştir (2 Ekim'e ertelenmiştir). Taarruz hakkında ayrıca emir verilecektir. Bu müddet zarfında düşmanın yeni bir kuvvet gönderip göndermediğini keşfetmek birinci derecede hâiz-i ehemmiyyettir (önemlidir).

2. Taarruzun sûret-i icrâ'sını ber-vech-i âtî tasavvur ediyorum (taarruzun yapılmasını aşağıdaki gibi düşünüyorum). 2 nci Kolordu bir teşrîn-i evvel akşamı "Isıca" İscekarahisar - Bostancı - Karaağaç mıntıkasında tecemmu' edecek (toplanacak) iki teşrîn-i evvelde Afyon şimâl-i garbisinden (kuzey batısından) İsmailköy istikametinde Beşinci Kolordu Sekizinci Fırkası'nı Çavdarlı şimâl-i şarkisinde (kuzeydoğusunda) Gebeciler civarında İkinci Kolordu'nun sol yanını muhâfaza etmek ve Çavdarlı - Karaarslan hattındaki düşmanın sol yanına taarruz etmek üzere bırakacak ve tekmîl (bütün) süvarileriyle bir teşrîn-i evvel akşamı Kızviran, Ağıztepesi'nde toplanıp Kunduzlu'daki düşman süvarisini tard ederek (uzaklaştırarak) Resülbaba tepesini elde etmek üzere düşman gerilerine sarkacaktır. Altıncı Fırka Adana Müfrezesi ile şimendifer (demir yolu) hattı boyunca ve kısm-ı küllîsiyle (büyük kısmıyla) Kalecik ve Afyon istikametinde ve Cevdet Bey Müfrezesi'yle de Balmahmut mevziine karşı taarruz edecektir. Bu taarruz esnâsında Seyit Gazi civârından düşmanın cenûb-i şarkiyyeye doğru bir hareketini önlemek için Birinci Kolordu da Çifteler cenûb-i garbîsine sürülecektir. Buna nazaran Afyon şarkında ve şimâl-i garbisinde düşman kıtaâtı (birlikleri) vaz'iyyetinin ve Seyitgazi - Kütahya istikametlerinin esâslı olarak keşf ve ta'yîninin iş'ârını (haber verilmesini) ricâ ederim. Beşinci Kolordu ve berây-ı ma'lûmât (bilgi için) İkinci Kolordu K. (Kumandanlık)larına yazıldı.

İkinci Kolordu Beşinci Kolordu'ya serîan gönderecektir (acilen gönderecektir).

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Aslına mutâbıktır (uygundur)
İmza (...)

Arşiv No : 5/6165
Klâsör No : 1185
Dosya No : 5
Fihrist No : 87

Belge No : 2579

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Reisine

1. Şu'be (Genelkurmay Başkanına)

30.9.37 (30.9.1921)

2 nci Kolordu K. (Kumandanlığına)

5 nci Kolordu K.

1. Eskişehir şarkında (doğusunda) düşman Tandır - Akpınar - Hamidiye - Çeçengiç - Afyon şarkında, Çavdarlı - Çobanlar İstasyonu - Karaaslan hattındadır. Bir düşman fırkası (tümeni) Afyon şimâlinde (kuzeyinde) Sipsin - Kumartaş ve iki süvari alayı Dinar - Kunduzlu mıntıkasında 28 Eylül'de keşfedilmiştir.

2. Afyon civârındaki düşman kuvvetlerine taarruz edilmek ve civârındaki düşman kıtaâtına (birliklerine) taarruz-u aslî (asıl taarruzu) tevcîh olunmak (yöneltmek) üzere Beşinci ve İkinci Kolordular tecemmu' mıntıkasında (toplanma bölgelerine) ber-vech-i âtî (aşağıda olduğu gibi) ilerleyeceklerdir.

3. İkinci Kolordu, Aziziye - Çuğu - İğnepınar - İscekarahisar - Bostanlı yollarıyla hareket ederek 30 Eylül akşamı Hisarkale - İğnepınar hattına ve 1/Teşrîn-i evvel (1 Ekim) akşamı İscekarahisar - Bostanlı - Karaağaç mıntıkasına muvâsalat edecek (ulaşacak) ve Gebeciler şimâl-i şarkisindeki mandıra civârında bulunan Sekizinci Fırka'yı da emrine alarak Çobanlar - Sipsin hattına karşı keşif yapacaktır.

4. Beşinci Kolordu 8 nci Fırka'yı 2 nci Kolordu'nun hareketini setr etmek (örtmek) üzere el-yevm (bu gün) bulunduğu mandıra civârında bırakacak ve mezkûr (adı geçen) fırka 1 Teşrîn-i evvel/akşamından i'tibâren 2 nci Kolordu emrine girecektir. Süvari fırkaları 1 Teşrîn-i evvel akşamı Kızviran - Ağın tepesi mıntıkasında toplanacak ve bu zamâna kadar Afyon mıntıkasındaki düşman kuvvetlerini ve diğer emirde bildirdiği vechle (üzere) Seyitgazi ve Kütahya istikametlerinin keşfine devâm olunacaktır. İkinci Kolordu ile irtibât muhâfaza olunmalıdır.

5. Bu emir 2 ve 5 nci Kolordulara 30.9.37 saat 12.30 evvelde (12.30) yazıldı.

Garb (Batı) Cephesi K. (Kumandanı)
İsmet

Arşiv No : 4/4282
Klâsör No : 1027
Dosya No : 60
Fihrist No : 5

پولاطلی — غرب جبهه

٢٧/١٠/٤

غایت مستعجلدر

A	4/4478
D	6
F	88

ارکان بیوک عمومی ریاست

آلتنجی بر تعلیم جبهه امری

٢ — [illegible] آفیون اطرافنده جریان ایدن محاربه ده دشمنک بشنجی قوه اردوی قارشو قیزدیرلان آغیر تپه سی خطنده بر فرقه سنک ایلرولدیکی و ایکنجی قوه اردوی قارشوده قوزلوجه چاودارلی خطنده ایکی فرقه سنک تعرض ایتدیکی و آبروجه شمالدن کلن لا اقل بر دشمن فرقه سنک قازلی کول سیسیسی خطندن غربی صایه رق ایناز و عربلی چفتلکی منطقه سنده طوپلانمق و آفیون جنوب و غربندن تعرض ایدن آلتنجی فرقه مزه قارشو ایکی آلای قدر بر دشمن قوتی انکشاف ایتدیکی ایکی و بشنجی قوه اردولرله آلتنجی فرقه نک اردوزک قناعتنه دشمن قوتلری فضله تخمین ایدرلرندن آکلاشیلمقده در.

٣ — اسکیشهر شرقنده کی دشمنک جدی بر حرکتی کوردلمدی آتمق قطعیتی باقیدر

٤ — ایکنجی قوه اردوزک دشمنی آفیون قازلی کول دره سی غربنه اولی امرده آفیون شرقنده کی دشمن تعرض بوزلی ایچون قوه اردو محاربه زک جریانتی کوره توقیف ایده جکدر.

٤ — برنجی قوه اردو ایکنجی قوه اردوزک صاغ جناحنی محافظه ایله جکدر. بالمحمود شمالنده کی غازیدن بنوبه طوغری دیکر دشمن قوتلری نقل ایدیلوب ایدلمدیکی کشف ایتمک لازمدر.

٥ — آلتنجی فرقه مواخفه محافظه و تعیین ایتمک لازمدر. دشمن وضعیتی سرعت و اهمیتله کشف و تعیین ایتمک لازمدر.

٦ — ٤/٥ ٢٧/١٠ کیجه سی برنجی قوه اردودن اون بش و الی بیدنجی فرقه لر باغلیجه مانا کوس سلوکلی منطقه سنه و دردنجی قوه اردودن بشنجی قفقاس

A	4/4478
D	6
F	88

چاندیر کوپریسی جوارنده علی کله و برنجی قوه اردو قرارگاهی باغلیجه یه نقل ایده جکلردر.

٧ — عزیزیه ده تلفون مرکزی تلفون سانترالی واردر. برنجی قوه اردو مستعجلاً عزیزیه یی باغلیجه یه ربط ایتملیدر.

٨ — قوجه ایلی غروبی دشمن صول جناحنه تعرضه دوام ایده جکدر.

٩ — ٦١ تعلیم اشبو جبهه امری ٤/١٠/٢٧ سپاهی قلعه ده

بر، ایکی، اوچ، درت، و بشنجی قوه اردولرله قوجه ایلی غروبنه و آلتنجی فرقه یه یازلدی. اوچنجی قوه اردو بر صورتنی قوجه ایلی غروبنه و دردنجی قوه اردوده بر صورتنی برنجی قوه اردویه ایصال ایده جکدر.

غرب جبهه / قوماندانی

عصمت

١٧ نجی وقتنک حصتی تأمل ایدلمیدر.

Belge No : 2580

Gâyet müsta'celdir (çok aceledir)

Polatlı - Garb (Batı) Cephesi
4.10.37 (4.10.1921)

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Riyâsetine
(Genelkurmay Başkanlığına)
Altmışbir numrolu cephe emri

3 Teşrîn-i Evvel'de (Ekim'de) Afyon etrâfında cereyân eden muhârebede düşmanın Beşinci Kolordu'ya karşı Kızviran - Ağın tepesi hattında bir fırkasının (tümeninin) ilerlediği ve İkinci Kolordu'ya karşı da Kozluca, Çavdarlı hattında üç fırkasının taarruz ettiği ve ayrıca şimâlden (kuzeyden) gelen lâ-akall (en az) bir düşman fırkasının Kazlıgöl - Sipsin hattından garbe saparak İnaz ve Araplı çiftliği mıntıkasında toplanmayı ve Afyon cenûb (güney) ve garbından taarruz eden Altıncı Fırka'mıza karşı iki alay kadar bir düşman kuvveti inkişâf ettiği (ortaya çıktığı) İki ve Beşinci Kolordularla Altıncı Fırka'nın raporlarından anlaşılmaktadır. Ordunun kanâatince düşman kuvvetleri fazla tahmin edilmiştir.

2. Eskişehir şarkındaki (doğusundaki) düşmanın ciddî bir hareketi görülmedi.

3. İkinci Kolordu'nun düşmanı Afyon - Kazlıgöl deresi garbına atmak vazîfesi bâkidir. Bunun için kolordu muhârebenin cereyânına göre evvel emirde Afyon şarkındaki düşman taarruzunu tevkîf edecektir (durduracaktır).

4. Birinci Kolordu İkinci Kolordu'nun sağ cenâhını (kanadını) muhâfaza eyleyecektir. Seyitgazi'den cenûba doğru diğer düşman kuvvetleri nakledilip edilmediğini keşfetmek lâzımdır.

5. Altıncı Fırka mevâzıını (mevzilerini) muhâfaza ve nümâyiş (gösteriş) taarruzlarına devâm edecektir. Balmahmud şimâlindeki düşman vaz'iyyetini sür'at ve ehemmiyyetle keşf ve ta'yîn etmek lâzımdır.

6. 4/5.10.37 (4/5.10.1921) gecesi Birinci Kolordu'dan On Beş ve Elli Yedinci Fırkalar Bağlıca - Manaküs - Sülüklü mıntıkasına ve Dördüncü Kolordu'dan Beşinci Kafkas Fırkası Çandır köprüsü civarında Aligel'e ve Birinci Kolordu karargâhı Bağlıca'ya nakledeceklerdir.

7. Aziziye'de telefon merkezi, telefon santrali vardır. Birinci Kolordu müsta'celen (acilen) Aziziye'yi Bağlıca'ya rabt etmelidir (bağlamalıdır).

8. Kocaeli Grubu düşman sol cenâhına taarruzuna devâm edecektir.

9. 61 numrolu işbu cephe emri 4.10.37 saat 5 sonrada (17.00) Bir, İki, Üç, Dört ve Beşinci Kolordularla Kocaeli Grubu'na, Altıncı Fırka'ya yazıldı. Üçüncü Kolordu bir sûretini Kocaeli Grubu'na, Dördüncü Kolordu da bir sûretini Birinci Kolordu'ya îsâl edecektir (gönderecektir).

Belge No : 2580

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Şu'be 1

12 nci Fırka'nın hareketi teemmül edilmelidir (düşünülmelidir).

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 88, 88-1

A	4-4478
D	6
F	92-1

A	4-4478
D	6
F	92-1

Belge No : 2581

Polatlı

5.1037 (5.10.1921)

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Riyâsetine
(Genelkurmay Başkanlığına)

1. Afyon mıntıkasında vaz'iyyet ber-vech-i âtî'dir (aşağıda olduğu gibidir):

Bostanlı - Çavdarlı hattında İkinci Kolordu'nun Üç ve Sekizinci Fırkaları (tümenleri) ve Elli İkinci Piyade Alayı vardır. Bostanlı şimâl-i şarkisinde (kuzeydoğusunda) Yedinci ve Dördüncü Fırkalarla takviye edilmiş olan süvari kolordusu bulunmaktadır. İkinci Kolordu karşısında düşman üç fırka ile cephede Kozluca, Susuz şarkı ve cenûbu (doğusu ve güneyi) imtidâdı (uzayan) hattında olup bir fırka ile Ilıca Kızviran hattından İkinci Kolordu'nun sağ cenâhını (kanadını) ihâta teşebbüsünde (kuşatma girişiminde) bulunmaktadır. Bu cephede bu sabah saat 9 evvele (09.00) kadar yalnız sağ cenâhda muhârebe başlamış ve merkezle sol cenâhda sükûnet var idi. Altıncı Fırka Cephesi'nde düşman İnaz'a gelen bir fırkasıyla dün mezkûr (adı geçen) fırkanın sol cenâhını birkaç kilometre geriye çekilmeye mecbûr etmiş olub dün daha fazla ilerlememiştir. Bu düşmanın bu günkü harekâtı hakkında ma'lûmat alamadık. Ta'kîb olunmaktadır.

2. Dün düşmanın İkinci Kolordu sağ cenâhını ihâta teşebbüsüne karşı Birinci Kolordu'nun iki fırkası Bağlıca mıntıkasına celb olunmuştu (çağrılmıştı). Düşmanın ihâta hareketinin te'sîrine nazaran bu kolordudan bir fırkanın Bayat istikametinde tahrîki mutasavverdir (hareket ettirilmesi düşünülmektedir).

3. Cephe düşmanın Afyon mıntıkasında imtidâdlı (uzun süreli) bir taarruz yapacağını zannetmiyorum. Düşmanın bu hareketi Afyonkarahisarı'nı daha uzaktan te'mîne ma'tûf olduğu (yönelik olduğu) zannolunmaktadır. Halihazırda bu mıntıkada tarafeyn (iki taraf) arasında tevâzün-u kuvvâ (güç dengesi) mevcûd olduğu görülmektedir. Bu gün Eskişehir mıntıkasında yapılan tayyare keşfinde Eskişehir - Seyitgazi mıntıkasında Bozdağ ve garbi (batısı) hâric olmak üzere yedi fırkası tesbît olunmuştur.

4. On İkinci Fırka şimdilik Polatlı civârına karadan celb edilecektir.

Garb Cephesi K. (Kumandanı)
İsmet

5.10.37

Vürûdu (gelişi) saat 4.30 sonra (16.30) 1 nci Şu'be

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1090
Dosya No : 112
Fihrist No : 92, 92-1